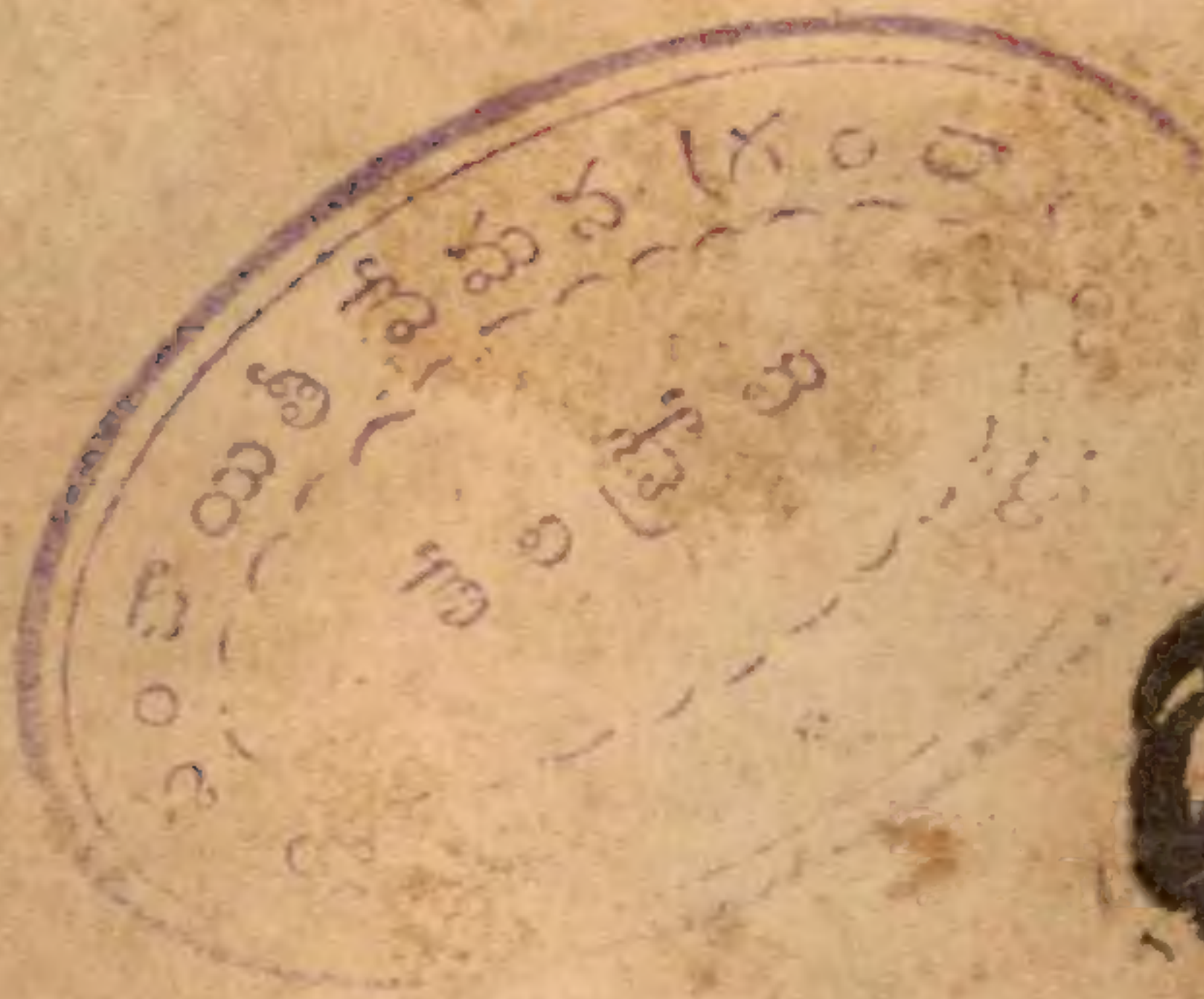

TPLA 115B/99

అతడు జీవిత పథంలో

వెనుతిరిగి చూడని వీరుడు :

ప్రకృతి
1796

1980 నవంబర్ సంచికతో

అందించబడిన పూర్తి నవల

వాకాటి పాండురంగారావు
రచన

ముబ్బు వీడిన సూర్యుడు

1952 సంవత్సరం డిసెంబర్ 15 వ తేది.

యాభై ఎనిమిది రోజుల ఉపవాసదీక్ష అనంతరం శ్రీ పో
శ్రీరాములు మరణించారు:

మద్రాసు నగరంలో ఆయన కన్నుమూసిన బులుసు సాం
మూర్తి గారి ఇంటి ఆవరణలో లేచిన ఆంధ్రుల కోవపు చివ
అకాశాన్నంటే శిఖయై ఢిల్లీని తాకింది.

శ్రీరాములుగారు కన్నుమూశారనగానే మద్రాసులోని ప్ర
తేలుగువాడూ ఏదో పోగొట్టుకున్నట్లు వెర్రినాడిలా మైలాపూర్ వై
వరుగెత్తడం ప్రారంభించాడు.

ఆ తెలుగు తపస్వి అర్హత్రివేళ దేశాన్ని వదిలా
ఉదయం సూర్యుడింకా రాకముందే లక్షలాది జనులక్కడ క్రిక్కి
పోయారు.

చాలమంది యువకులు, పెద్దలు కోపావేశాలతో మద్రాసు
లో హర్తాళ్ జరపాలని నిశ్చయించారు. మైలాపూరులో, మం
రోడ్ లో, జార్జి టౌన్ లో, చెనాబజారులో దుకాణాలకు అడ్డం
వేసుకున్నారు. వచ్చేపోయేవారిని దుకాణాల్లో యేమీ కొవడా
వేసుకున్నారు.

రతన్ టిజార్ లోని హర్తాళ్ కు నాయకత్వం నాగన్న వహి
చాడు.

ఆ పగటి ఎండంరా అతనిమీదే. ఆ బజారు ధూళి అంతా అతనిదే. “ఆ షహనుభాన్తుడు ప్రాజాలు అర్పిస్తే నా భాష కోసం, నా రాష్ట్రం కోసం నేనీ సూక్రం చేయలేకపోతే ఎందుకు కత్తడం?” అన్న ఆపేశంతో, ఉద్వేగంతో నాగన్న అనాడు పని చేశాడు. ఆ ప్రాంతంలో చాల దుకాణాలు మూయించగలిగాడు.

మధ్యాహ్నం భోజనాల సవయానికి నాగన్న హార్టల్ డ్యూటీ మానేసి షేలాపూర్ చేరాడు.

అక్కడ, అదిగో ఆ బంగువాడు, యాభై రెండ్రోజులపాటు తన శరీరంలోని కణాల నొక్కొక్కటిగా అహుతిచ్చినవాడు అమరుడై పడుకుని వున్నాడు.

జనసముద్రం మధ్యగా కేదికమీద ఆ పాంచభౌతికమైవ శరీరం!

ఏ శరీరం కాపాడే నిమిత్తమై మామూలు మనిషి మందులు, ఆస్పత్రులు, శస్త్రచికిత్సలు అంటూ పరుగులిడతాడో, దేని సుఖం నిమిత్తం నీతి నిజాయితీలను సైతం విసర్జించి పరుగులిడతాడో— ఆ శరీరాన్ని తృణ ప్రాయంగా తనవారికోసం విసర్జించిన ఋషి.... అదుగో అక్కడ....

అందరి కళ్ళలోను మూగపేదన, సరయిన నాయకత్వం లేని ఆగ్రహం! అదే సమయంలో ఒకానొక యోగి, ఒక మహా పురుషుడు చేసిన అత్యున్నతమైన త్యాగం అన్నది ఒక మహాపునీతమైన శక్తిగా, ఒక ఆద్యశక్తిమైన ‘స్పేర్’గా మారి వాతావరణంలో కలవగా, అందరినీ ఆవహిస్తున్న ఏదో తెలియని ఉన్నతభావం.

నాగన్నదీ బడగు శరీరమే....

ఎంతటి భీముడినయినా ఓ రెండేళ్ళు కంపోజిటర్ గా వుంచండి. వాడు బాధాసర్పదష్టడయిన సగటు భారతీయుడికి చక్కటి ఉదాహరణగా తయారవుతాడు. పాలూ, వెన్న, చాల్లెట్లు, కోడిగుడ్లు తిని. జూసులు, బీరులు త్రాగి బలిసిన బకాసురులు, వాళ్ళ సంతతివారై వ వనితామణులు “ఎలాగ సన్నపడ్డం? ఎలాగ చిక్కడం? ఎలాగ బరువు తగ్గడం?” అని బ్రహ్మ ప్రయత్నాలు చేస్తుంటారు, కానీ సన్నపడరు! అలాటివారికి ఒకటే మందు!

అర్నెల్ల పాటు పరిగా గాలివెలుతురూలేని ముద్రణాలయంలో
కంపోజింగు సెక్షన్లో పనిచేయమనండి. చచ్చినట్లు సన్నబడతారు.

చర్మాన్ని పలకరించే ఆ ఎముకలు చెప్పే గాథలు 'అధికార'
లోగపూరిత బదిరాంధక' శవాలు వినకపోగా పోగా - అలిసిపోయి,
వలభై నిండకముందే వార్ధక్యం వచ్చే జీవితాలు అవి: ఇవాళి కన్న
రేపు తప్పక బాగుంటుందిలే అని ఈదుకు వెళ్ళే బ్రతుకులు అవి.

నాగన్న బాగా అలిసిపోయివున్నాడు. భోజనం మాటే
గుర్తులేదు.

ఆ మధ్యాహ్నం బయలుదేరిన ఆ అశేష ఆంధ్రజనుల ఊరే
గింపుతోబాటు తానూ బయలుదేరాడు,

కదలిన కదలి అది.

కదలి నురగలా, శుభజ్యోత్స్నలా అమరవీరుడి శరీరం.

ఊరేగింపు మవుంట్ రోడ్ మలుపుదగ్గరకొచ్చింది.

జనంలో కలకలం బయలుదేరింది.

"కొంటుంది!"

"చంపాలి!"

"తెలుగువాళేనా వీళ్లు...."

"ఇది ఆంధ్రులది కాదు...."

అంటూ ఆరుపులు, కేకలు, తిట్లు:

ఆ మూలగా ఒక దినపత్రిక కార్యాలయం.

అంతకుముందు రోజువరకు శ్రీరాములుగారు దినదినమూ
స్వయంగా తన క్షిణీసున్న దేహపరిస్థితి గురించి రాసి వంపితే
అయిదో పేజీలో లక్ష్మీ సోఫ్ ప్రకటనమీద ఒక అంగుళం మేర ఆ
వార్తను ప్రచురించిన ఆంధ్రుల అభిమాన దినపత్రికలో ఒక
డాని కార్యాలయం:

ఊరేగింపు దాటింది

సాయంకాలానికి అది జార్జిటౌన్లోని అజ్ఞాపిల్లే వీధిలో
శ్రీరాములు జన్మించిన ఇంటివైపుగా సాగింది.

ఆపాటికి నెల్లూరు దగ్గరనుండి హూటాహూటిన కాదుమీద
వదొచ్చిన ముసలి సంహం, ఆంధ్ర కేసరి, ఉంగుటూరి ప్రకాశం

ఆ ఊరేగింపుకు ముందున్నాడు.

అడియప్పనాయక వీధిలో అదొక హోటల్. ఆ హోటల్ ముందుగా ఇరవై అడుగుల వర్ణచిత్రం: దానిలో గాంధీ, నెహ్రూ, రాజాజీ! ఈ ఊరేగింపును చూడగానే ఎందుకయినా ఊచిదని ఆ చిత్రాన్ని తొలగించివేశాడు ఆ హోటల్ యజమాని: :

నాగన్నలు విజయ గర్వంతో నవ్వుకున్నారు....

ఆ సాయంకాలం సూర్యుడు ఆంధ్రుల శోకత ప్రమయినే ముఖాలను చూడలేక తన మొహాన్ని చాటుచేసుకున్నాక, పడమటి అకాశం ఎర్రగా మండి నల్లగా మండిపోయినాక- అరాత్రి తొమ్మిది గంటలపేళ....

పురళవాకం దగ్గర స్మశానంలో

అగ్నిదేవుడు శ్రీరామలు శరీరాన్ని తనలోకి తీసుకున్నాడు.

ప్రకాశం ఆంధ్రులతీరనికోరికను ప్రతిబింబిస్తూ మాటాడాడు.

ఏమవుతుంది? ఆంధ్ర రాష్ట్రం వస్తుందా? కేంద్రం నిద్ర

మేలుకుంటుందా?

ఉడితే వనసులతో, అరిసిన శరీరాలతో కాళ్ళిడ్చుకుంటూ ఇళ్ళకు బయలుదేరారు జనం.

నలభై ఏడేళ్ళు నడిచిన శరీరం, ఆ ఒక్కరోజు పాతికమైళ్ళు నడిచిన శరీరం - "ఇంక నడవలేను నాగన్నా:" అంది.

అతడు పడిపోయాడు రోడ్మీద. తనను కన్నవాడు అవ్వ మించాడని సూర్యానికి అర్థరాత్రవ్వుడు తెలిసింది.

○ ○ ○ ○ ○

దుర్గ వండిపడుతోంది,

ఆమె వనసు నిప్పులమేకులమీద ప్రళయతాండవంచేస్తూంది.

"చీ! వీళ్ళు వనుసులా!" అని ఉడికిపోతోంది.

ఆమె పదిహేడేళ్ళ జీవితంలో అది మొదటి అగ్నిపరీక్ష....

ఆమె అక్క సుధ నిజంగా అమృతం లాంటిది. తన పదో ఏట అమ్మ, ఆ తర్వాత రెండేళ్ళకు నాన్న పోతే- చెల్లెలిని తలిగా సాకిన ప్రేమమూరి. అటాంటి సుధను ఈనాడు దుర్గ కస్తితో ద్వేషించే పరిస్థితి ఏర్పడింది.

ఆ పరిస్థితికి కారకుడు నారాయణ.

మేనమామ యింట్లో పెరుగుతున్న సుధను నారాయణ పెళ్ళి చేసుకుని యింకా ఆరేళ్ళు కాలేదు.

ప్రేమ గుమాస్తాగా నెలకు వందా యాభై తెచ్చుకుంటున్న, అనారోగ్యపు అనాకారి అయిన నారాయణ, సుధను భార్యగా కోరడంతో ఆశ్చర్యం ఏమీ లేదు కాని తెల్లగా నాజూకుగా వుండే వదలిమిదేశ్య సుధ నారాయణను తప్ప ఇంక ఎవరినీ పెళ్ళిచేసుకో ననడమే ఆశ్చర్యం.

“అమ్మా సుధా! నారాయణ నీ బంధువే! నీవంటే మోజు పడుచున్నావు మాదా! అయినా అతని అలవాటు, ఆరోగ్యం మంచివి కావు....” అని అత్తయ్య హెచ్చరించింది.

“తల్లీ దండ్రీ లేని పిల్లను ఎవడో ఒకడికి కట్టబెట్టేసి తమ బాధ్యతను వదిలింతుకున్నారన్న మాట రాకూడదు” అన్నాడు మామయ్య: అవతలివాళ్ళ జీవితంకన్న మన మంచి పేరు ముఖ్యం అనుకునే జాతి మనిషి మామయ్య.

అయినాసరే నారాయణనే పెళ్ళాడింది సుధ. మొదటి బిడ్డగా దుర్గను జాగ్రత్తగా పెంచి పెద్దచేయాలని సంకల్పించింది. మిరి, ఒక్క దుర్గను పెంచడంలో ఆమెలోని మాతృఘాతికి తృప్తి లేదేమో. బిల్లిహీనుడయిన నారాయణ తనకింకో బిడ్డపుత్రాడని ఆశించిందేమో.... ఏరి కోరి వరించింది.

సుధా, నారాయణల పెళ్ళి నిరాడంబరంగా తిరుచానూరులో జరిగింది. పదకొండేళ్ల దుర్గ సంతోషంతో ఎగిరి గెంతేసింది. బావను బలే ప్రేమించింది. పెళ్ళి పంపిరంతా మెరుపుతీగలా తిరిగింది.

మొదటి రాత్రే— దుర్గ బాధ్యత విషయం ప్రస్తావించింది సుధ, నారాయణతో.

“అది మనతోనేవుంటుంది. దానిని కనీసం ఎన్.ఎస్.ఎల్.సి, అయినా పాస్ చేయించాలి.” అని సుధ అంటే — “తప్పకుండా వుండనీ! ఇప్పటినుండి ఇంట్లో సందడికోసం మనం పిల్లలు అంటూ ఇయలుదేరక్కలేదు” అన్నాడు నారాయణ కొంటేగా.

సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయింది సుధ.

— ఆరేళ్ళ వైవాహిక జీవితం ఆమె పాలిటి నందనవనమై వికసించలేదు.

ఏడాదిలోపుగానే కొత్త కాపురం పాతదయింది. చీటికిపూటికి నారాయణ కోప్పడ్ల మొదలుపెట్టాడు. అతడు తాగుతాడని సుధకు పెళ్ళికి ముందరే తెలుసును గాని, దానిని తాను అప్పజేయగల ననుచుంది. ఆ భ్రమ తొలగిపోవడానికి ఏడాది కూడా పట్టలేదు.

“ఇది నాకన్న ముందు వచ్చింది. నీ అక్కలాంటిది: దానిని పొమ్మనే హక్కు నీకు లేదు” అని సారాయికు డి బద్దమకొట్టి మరీ చెప్పిన చీకటి రోజు - సుధ దాంపత్య జీవనంలో తృప్తిపడేనికి నాంది పలికిన రోజు.

చాలని ఆదాయం. అంతంతమాత్రమైన ఆరోగ్యం: ఆదాయాన్నీ ఆరోగ్యాన్నీ దెబ్బతీసే అలవాట్లు - అన్నీ కలిసి నారాయణను క్రమంగా విచక్షణలేనివాడిగా చేశాయి.

ఆ రోజు—

జీతంరోజు— అప్పులవాళ్ళందరికీ నెలపొడవునా సుధ ఎదురు చూడమని చెప్పిన రోజు, నారాయణ తప్పతాగి ఇంటికొచ్చాడు. జీతం రెండు వందలలో యాభై రూపాయలు తగ్గివుండడం చూసి సుధ ఉక్రోశంతో—

“ఏమండీ! యాభై రూపాయలకూ తాగారా?” అని అడిగింది. జవాబు లేదు.

“జవాబు చెప్పరేమండీ: నెలంతా గడపాల్సిన రెండొందలలో నాలోవంతు ఒకేనాణు తగలెడితే ఎలాగండీ?” అని అడిగింది.

సుధ చెంప ఛెక్కుమంది,

దుర్గ మనసు భగ్గుమంది.

ఆమరునాటినుండి అక్కయ్య ఎంత చెప్పినా వినకుండా చదువు మానేసింది దుర్గ.

దగ్గర్లోవున్న మహిళామండలిలోని కుట్టుపని కేంద్రంలో చేరి మూడు నెలలలోనే ఆ విద్యలో ప్రావీణ్యం సంపాదించింది. రవి కలు, ప్రాకులు, పిల్లల దుస్తులు కుట్టడం మొదలుపెట్టింది. నెలకో పాతికో నలభై యో తెచ్చి అక్కయ్యకివ్వసాగింది.

“అయ్యో! నిన్ను సరిగా చదివించలేకపోయాను. నీసరదాలు
 వీవీ తీర్చకుండా ఇప్పటినుంచే నీ అరన తినడం మొదలుపెట్టాను.
 పూర్వజన్మలో ఏం పాపం చేసుకున్నానో....” అన్న సుడక్కయ్య
 నోటిని మూయగలిగింది దుర్గ, కాని ఆమె కన్నీళ్ళాపలేకపోయింది.

ఆ కన్నీళ్ళు లావాగా మారడానికి మరెంతోకాలం పట్టలేదు,
 ఒకనాటి రాత్రి తాగి వచ్చి పడుకున్నాడు నారాయణ.

“ఏమండీ! భోజనం చెయ్యండి!” అంది సుధ.

“నాకొద్దు!”

“ఏం....నామీద కోపమా?”

“హహహ! కోపం... ఎందుకు... నాకు కోపంలేదు, తాపం
 వుంది, తీరుస్తావా భామా?” అన్న నారాయణ మాపుల్లోని ఎర్రద
 నాన్ని సరిగా అర్థంచేసుకోలేదు సుధ,

దాంపత్య జీవితానికి శతీరకసుఖం అవసరమే గాని అదొ
 క్కటే దాంపత్యం కాజాలదు. అది పునాదిగా విస్తరించి ఆ అను
 బంధం మంచి గంధమే జీవితంలోని ప్రతి క్షణాన్ని పరిమళభరితం
 చేయాలి. కొన్నాళ్ళకి శరీరాలు కాలంవేడికి కరిగిపోతాయి, కాని
 సహజీవన సౌందర్యం, స్నేహం, తన్నర్థం చేసుకోవడానికి విశాల
 ప్రపంచంలో ఇంతెవ్వరూ లేకపోయినా ఒక్క వ్యక్తి పున్నారన్న
 నిండుదనం మిగులుతాయి. ఆ అర్థనారీశ్వరత్వం లభించేది ఎవరో
 కొందరికే!

ఈ సహజీవన యాత్రలో— తన చేతిని పట్టిన చేయి
 తన్నొదిలివేసిందని తెలియడానికి సుధకు రెండేళ్ళువట్టింది.

ఆమె శరీరం మాత్రం విద్యుత్తధర్మంగా సంసారధర్మాన్ని
 విర్వర్తిస్తుంది.

ఆ కాసేపు ఆమె పిచ్చిమనసు— లాలనకోసం, అర్పిత
 కోసం, మాటలను చేతలను దాటిన బంధంకోసం ఎదురుచూచేది.
 కాని అవతలి పున్నది మనసులేని శరీరం; ఆ శరీరానికి కావలసింది
 ఇంకొక శరీరం.

అంచేతే సుధ కూడా శరీరం కాపాగింది. అందుచేతనే ఆ
 రాత్రి కూడా అతడి కోరిక వినగానే మనసును ఆకాశంలోకి విసిరే

పింది. శరీరం మాత్రం మిగిలింది.

“ఓష్! ఏమిటింత భక్తి విధేయతలతో....” విషపు నవ్వు నవ్వాడు నారాయణ.

“ష్.... అవతలి దుర్గ వింటుంది. ఏమిటా మాటలు?”

“దుర్గ!” అన్న పేరుని ఒక స్వీట్ తిన్నట్లుగా నాలుకమీద దొర్లించి నారాయణ అడిగాడు. “సుధా! నువ్వు మంచిదానివికదూ?”

సుధకు అరంకాలేదు.

“నేనడిగింది ఇస్తావుకదూ?”

సుధ వలకలేదు.

“నువ్వు ప్రేమించి, పెళ్ళిచేసుకున్న ఈ భర్త కోరిక తీరుస్తావుకదూ?”

“ఏమిటది? అని అడిగాయి ఆమె కళ్ళు.

“ఎన్నాళ్ళనుందో నా మనస్సు తహతహలాడుతోంది. అందిన మాని పండుకు అర్పణ చాపకుండా వుండగల పురుషోత్తముడిని కాను....”

“ఏమిటండీ.... మీ మాటలు....”

“చెప్పనా? నాకు దుర్గ కావాలి!”

సుధ చెవులు బద్దలయ్యాయి.

ఇది కౌరవ సభనా, వీడు దుక్కాసనుడా, నేను ద్రౌపదినా అనిపించింది. ఈ వేడి వేడి సీసం కాచి నా చెవుల్లో పోసింది ఇకదేనా అనిపించింది.

“నాకు దుర్గ కావాలి.... చెప్పు సుధా! నువ్వు చెప్పు. ఒక్క పారి సుధా! నేను బావనే కదా....”

“చీ నీచుడా!”

సుధ రెండు దవడలూ పేలాయి. ఆమె గాజులతో పాటు మనసూ విరిగింది.

ఆ రాత్రి బయటకొచ్చింది సుధ. దుర్గ అంతా విన్నదేమోనని భయపడింది. దుర్గ హాయిగా నిద్రపోతూండడం చూసింది. చెదరిన ఆమె ముంగురులను సవరిస్తూ “చెల్లీ!” అని మౌనంగా రోదించింది.

ఏదో గొడవయిందని మర్నాడు దుర్గ గ్రహించింది. అడిగింది. కాని సుధ ఏమీ చెప్పలేదు.

అక్కడ నుండి రోజూ సుధ ప్రాణాలు తోడేయడం మొదలుపెట్టాడు నారాయణ.

ఒకరోజు చేతిలో చిన్న బాటిల్ పెట్టుకుని నారాయణ బెడిరించాడు— “ఇవాళ రాత్రి నా కోరిక తీర్చకపోతే ఇదుగో, ఈ విషం తాగి చస్తా” నన్నాడు.

సుధకు మతి పోయింది. అతడు చచ్చిపోతానన్నాడనే భయం పట్టుకుంది. వెళ్లి చెల్లెలి పాదాలమీద పడింది. “నా మొగుడిని కాపాడు!” అని పేడింది.

మొదట ఏమీ అర్థంకాలేదు దుర్గకు. ఏడుపులో ఏడుపుగా సుధ చెప్పగా చిన్న దుర్గ అవర దురావతార మె తింది.

“చస్తే చావనీ! నీకెలా నోరొచ్చింది అడగడానికి?” అని అక్కయ్యమీద పండిపడింది. ఆమె మనసు నిప్పుల మేకుల మీద ప్రళయ తాండవం చేసింది....

అసరికే నారాయణ కల్లుపాక దగ్గర వున్నాడు.

అతడు తెల్లవారుజామున ఇంటికి వెళ్ళేసరికి చిన్న సీసా నేలమీద వుంది. సీసాలోని విషం సుధలో వుంది.

అక్కయ్య శరీరంమీద వడి రోదిస్తున్న దుర్గ - అతడిని చూడగానే ‘ఢూ’ అని వుమ్మేసి లేచి వెళ్ళిపోయింది.

అక్కయ్య శరీరం బూడిదయ్యే క్షణానికి దుర్గ కుట్టువని కేంద్రం సూపరింటెండెంటు తాయారమ్మ ఇల్లు చేరింది.

నెలకొకమందే తాయారమ్మద్వారా ఆమెకు కర్నూలులోని వనితా శరణాలయంలో కుట్టువని టీచర్ గా ఆశ్రయం దొరికింది.

నాగన్న చనిపోయేనాటికి అతడి కొడుకు సూర్యానికి పదహారేళ్ళు. ఆపాటికి సూర్యం ఎసెసెల్వీ పాసయి ఎల్. పి. టి. చదువు తున్నాడు. ఆ చదువు మొదటి సంవత్సరం మధ్యలోనే నాగన్న మరణించాడు.

సూర్యానికి, అతడి తల్లికి - సూర్యం బాబాయి ఆశ్రయం

ఇచ్చాడు. కష్టపడి మూడేళ్ళలో ప్రింటింగ్ టెక్నాలజీ చదువు పూరి చేశాడు సూర్యం. మాంబరోడ్ లోని ఒక పెద్ద ప్రైవేట్ చేరాడు. 1952

మొదటి జీతం తెచ్చి తల్లి చేతికిచ్చాడు. ఆమె అందులోంచి రూపాయతీసి తంగసాల వీధిలో వున్న చిన్నకడస్సు గుడివగ్గరి కెళ్ళి కొబ్బరికాయ కొట్టింది. మరొక రూపాయని చిల్లర మార్చి బిక్షగాళ్ళందరికీ పంచింది 'ఈనాడు ఈ బిడ్డను కన్న తండ్రి వుంటే చూచి ఎంతగా మురిసివుండునో కదా' అని కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుంది. అతడి తలను వెత్రిగా మూర్కొంది.

అయితే ఏడాది తిరక్కుండానే ఆమె కూడా మరణించడంతో సూర్యానికి తాను ఒక్కడే ఈ వూరిలో వుండలేననిపించింది.

1953 అక్టోబర్ లో ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పడింది. ఆంధ్ర కేసరి నుఖ్యమంత్రి అయ్యారు. రాజగోపాలాచారి కుయుక్తుల ఫలితంగా ఆంధ్రులు మద్రాసు నుండి వలస వెళ్ళవలసి వచ్చింది. తెలుగు రాజులు ఈస్టిండియా కంపెనీ వారికి దారాదత్తం చేసినది. నుత్తరాజు చెన్నప్ప పేరిట చెన్న పట్టణంగా గూఢొందినది, తెలుగువారు తమ వ్యాపార కౌశలంతో అభివృద్ధి చేసినదీ అయిన మద్రాసు నుండి కాండికీకులవలె తెలుగువారు తరలిపోయారు. మద్రాసు కోసం ఒక్కడై విలబడి పోరాడిన ప్రకాశం ప్రయత్నం వమ్మయింది. తమిళ నాయకులతో కలిసి కొందరు తెలుగు నాయకులు "మదరాసుపై మాకు హక్కు లేదు" అని బహిరంగంగా ప్రకటించి తెలుగువారిని వెన్నుపోటు పొడిచారు. ఆంధ్రులు మద్రాసును వదలాల్సి వచ్చింది.

ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి రాజధాని ఏది అన్న ప్రశ్నకు మూడు కోట్ల సమాధానాలు లేవాయి. నూజివీడు దగ్గరనుంచి విశాఖపట్నం దాక, రాయచోటి దగ్గర నుంచి రాజమండ్రి దాక ఏ వూరి చారికా వూరివారే— "మా వూరిలో రాజధానికి కావలసిన హంగులన్నీ వున్నాయి" అని ప్రకటనలు చేయసాగారు. 'అబ్బా, ఆంధ్రదేశం ఇన్ని సగరాలతో ఇంతగా అభివృద్ధి చెందివుందని మాకు తెలియదే!' అని దేశం ముక్కుమీద పేయవేసుకుంది! కాని ఏ తెలుగు

పట్నానికి వెళ్ళినా ముక్కు మూసుకునే బతకాలని మాత్రం దేశానికి తెలియదు.

ఈ గందరగోళంలో... తెలుగుదేశపు శాసనసభ్యు లరివరిసి... మద్రాసులోని శాసనసభా ప్రాంగణంలోని ఒక భవనంలోకి చేర్చి, వారందరినీ ఓపికగా విని. వారికి నచ్చజెప్పి— 'కర్నూలు' ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి తాత్కాలికంగా రాజధాని అన్న నిర్ణయానికి వచ్చేటట్లు చేశాడు ముసలాయన ప్రకాశం! ఆ తరువాత హైదరాబాద్ రాజ్యంలోని తెలంగాణా కూడా కలిసి విశాలాంధ్ర ఏర్పడినప్పుడు—రాష్ట్ర రాజధాని కర్నూలు నుండి హైదరాబాద్కు తరలుతుంది— అని కూడా నిర్ణయించారు.

శతాబ్దాల తరబడి నిద్రపోతున్న కర్నూలు అనే ఒక జిల్లా కేంద్రానికి హఠాత్తుగా రాష్ట్ర రాజధాని సగరంగా పట్టాభిషేకం జరిగింది. ఉన్న పెద్ద భవంతులలోకి కార్యాలయాలను తీరబంచారు, అక్కడ మదరాసు ఆఫీసులలో బేబిళ్ళు, కుర్చీలు, ఫ్యానులు, పెన్సిళ్ళు— ఇలాగ ఆఫీసు ఆ సిపానులు విభజించడంలో కూడా అరవవాళ్ళు తమ అసమానమైన ప్రతిభా విశేషాలను ప్రదర్శించారు. కొత్తవి, బాగున్నవీ తాము తీసుకున్నాం; విరిగినవి, పాతవి ఆంధ్రులనబడే ఆనాథల మొహాన పడేశారు. "తీసుకుంటే తీసుకోండి! లేకపోతే పొండి" అన్నారు. కొన్ని శతాబ్దాల తరబడి విర్మించిన మదరాసు నగరాన్ని రూపాయి నష్టపరిహారం కూడా కోరకుండా అరవలకు ధరాద తం చేసిన త్యాగమూర్తులయిన ఆంధ్రులు విరిగిన కుర్చీలనూ, చినిగిన ఫ్యానులూ ఎందుకు వద్దంటారు? మీరిచ్చిందే మహాభాగ్యం అని ఆ కాళ్ళువిరిగిన పర్నిచరసు నెత్తిని మోసుకుని కర్నూలు చేరారు.

భారతదేశ చరిత్రలో, బహుశ తుగ్గ హయాము తర్వాత... లక్షల సంఖ్యలో కుటుంబాలు వలస వెళ్ళినది 1947 లోనే! స్వాతంత్ర్యం రాగానే మతోన్మాదులు పెట్టిన చిచ్చుల ఫలితంగా లక్షలకొలది అమాయక ప్రజలు అహుతి అవగా మిగిలినవారు ఇండియా నుండి పాకిస్తాన్కు, అక్కడినుండి ఇక్కడికి వెళ్ళారు.

ఆ తర్వాత అంత భారీ ఎత్తున జనం వలస వెళ్ళింది.

1956 లో మద్రాసు నుండి ఆంధ్ర రాష్ట్రం విడిపోయినప్పుడే!

బహుశ, సివిలియన్ పౌరులు దానావు అక్షమందిదాక, శాంతి కాలంలో, గుడారాలలో కాపురాలు చేసిన సంఘటన ప్రపంచంలో ఒకటే వుంది: అది మద్రాసు నుండి తరలివచ్చిన ఆంధ్రులు తాత్కాలిక రాజధాని అయిన కర్నూలులో టెంట్స్ లో వుండడమే!

తెలిసినవారు, బ. ధువులు, మిత్రులు—అనేకులు మద్రాసు వదలిపోతుంటే సూర్యానికి ఏడుపు వచ్చింది. ఈ వూళ్ళో ఇంక తెలుగువాడు బ్రతకలేదేమోనన్న భయం ఏర్పడింది. ఎవరికీ చెప్పకోలేనట్టి అవమానం లాటిది కలింది.

తానూ మద్రాసు వదలి వెళ్ళాలను కున్నాడు. తెలిసిన మిత్రుడు కర్నూలులో ఒక ప్రెస్ లో ఖాళీ వుందంటే సూర్యం మద్రాసు వదిలాడు.

అఖరిసారిగా మద్రాసు బీచికెళ్ళి ఆ ఇసుకలో కూచున్నాడు.

చిన్నప్పటినుండి తానెరిగిన సముద్రం— తానాడిన ఇసుక, తాను నెక్కిన నేర్చుకున్న రోడ్, తాను స్నానాలుచేసిన సముద్రం— ఏదో తెలియని అపేదన అలలు అలలుగా లేచి అతడి మనసును మోడింది.

అతడి కళ్ళవెంబడి నీటిబొట్లు రాలాయి: ఇసుకలోకి జారాయి.

నిరంతరం తాను రుచిచూపే సాగర జలమూ, ఈ కొత్త నీరూ ఒక్కలాగే వున్నాయే అనుకుంది ఇసుక.

కన్నీళ్ళింకిపోయాయి.

సూర్యం లేచాడు.

మరుసటిరోజు కర్నూలుకు బయలుదేరాడు.

○

○

○

సాయంకాలం పని ముగిశాక సూర్యం ఇంటికి బయలుదేరాడు. కొండారెడ్డి బురుజు వద్ద “సిటీ బస్” అనబడే డొక్కు బండి ఎక్కి “ఏ” కేంప్ దగ్గర దిగాడు.

అక్కడ జనరల్ ఆస్పత్రి ఎదురుగా విశాలంగా పరచుకుని వుంది ఆ గుడారాల వాడ.

అది ఏప్రిల్ నెల. గుడారాలు చల్లగా వుండాలని వాటి మీద

మిట్టమధ్యాహ్నం ఫైరింగ్ తో నీళ్ళు చల్లించే వారు. ఆ చల్లదనం ఒకటి రెండు గంటల్లో హరించుకుపోగా యవాప్రకారం వేడిగా, ఎడారిలో ముడుచుకుని కూచున్న వందలాది ఒంటెలలా వున్నాయి ఆ దేరాలు. వాటిలో మళ్ళీ వర్ష విభజనలు! ఒకదాని వెంట ఒకటిగా జంటగా వున్న దేరాలు అఫీసర్లవి; విక్రి విడిగా వున్నవి మిగతా వారివి. ఆ గుడారాలకు తలుపులు లేవు. పొడుగ్గా పండాలా వేలాడుతున్న దళసరి గుడ్డలే తలుపులు...వాటిని కిందిదాకా లాగి, కింది అంచులమీద బండరాళ్ళు పెడితే తలుపులకు తాళం వేసినట్లు లెక్క. ఆ మధ్యనో కొన్ని పక్కా క్వార్టర్స్ కడుతున్నా బస్పటికి...

సూర్యం నెమ్మదిగా తన గుడారం వెళ్ళు నడవసాగాడు. అతడు కర్నూలు వచ్చిన వేళావిశేషం ఎలాటిదోగాని వారం తిరక్కుండానే టెలిఫోన్ ఆపరేటర్ గా పని చేస్తున్న జగన్నాథంతో స్నేహం కలిసింది. జగన్నాథం అతడిని ప్రభుత్వం వారు తనకు కేటాయించిన 'టెంట్' లోకి వచ్చి వుండమన్నాడు. సూర్యం తన పెటెనూ, పడక చుట్టనూ తీసుకొచ్చేశాడు. మూడు రూపాయలు పెట్టి ఒక వెదురు తడిక మంచం కొన్నాడు. అదే అతడికి ఏకైక ఫర్నిచర్ వస్తువయింది.

గుడారం తలుపుగా వున్న గుడ్డను పైకెత్తివేసి లోపలికి అడుగు పెట్టాడు.

స్నానం ముగించి బట్టలు మార్చుకున్నాడు. జగన్నాథం అవాళ రాత్రి పదింటికి గాని రాడు. అలా నెమ్మదిగా తుంగభద్ర నది దాకా నడుచుకుంటూ వెళ్ళి వచ్చాడు. 'ఎ' క్లాస్ కేంటీన్ లో భోజనం ముగించాడు.

ఇదే విధంగా రోజులు దొరికిపోగా, పోగా రెండేళ్ళు గడిచాయి. హైదరాబాద్ రాజధానిగా విశాలాంధ్ర ఏర్పడింది. యుగ యుగాల ఆంధ్రుల స్వప్నాలు నిజం కాగా సువిశాలమైన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అవతరించింది. 1958 సంవత్సరం నవంబర్ ఒకటవ తారీఖన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం కర్నూలు నుండి వెళ్ళి హైదరాబాద్ నగరం నుండి పనిచేయ నారంభించింది.

క్రమంగా కర్నూలు మాజీ రాజధాని అయింది. మంత్రులు ప్రభుత్వాధికారులు, ఉద్యోగులు హైదరాబాద్ తరలి వెళ్లారు. కాని ఏ, బి, సి, రేంజ్ లలో డేరాలు అలాగే వున్నాయి. వాటి నిండా కాపురస్తులూ వున్నారు.

జగన్నాథం చిన్న టెంట్ నుండి క్వార్టర్స్ లోకి మారాడు; పెళ్ళిచేసుకున్నాడు; ఇంకెవరికో కేటాయించిన టెంట్ లోకి సూర్యం చేరాడు.

ఒక ఆదివాసం నాడు మధ్యాహ్నం 12 గంటల ఆటకు ఒక క్రొత్త సినిమా వస్తే వెళ్ళాడు—అతడు తిరిగి వచ్చేసరికి మూడు అయింది.

ఉన్నట్లుండి ఆకాశం ముసురుకొచ్చింది. విపరీతమైన పేగంలో గాలి వీచనాంభించింది. హఠాత్తుగా, ఏనుగు తొండాలతో కుమ్మరించినట్లు వర్షం కురవసాగింది.

గాలి, వాన, కలిసి విలయతాండవం చేసిన ఆ పేగానికి చాలా టెంటు కూలిపోసాగాయి. టెంట్స్ వెనకాల వున్న వంటగదు లన బడే పెరిల తాలూకు రేకులు—రెక్కలు వచ్చినట్లు ఎగిరిపో సాగాయి.

టెంట్ లోపల వుంటే ఏది విరిగి నెత్తిన కూలుతుందో నన్న ప్రాణభయంతో అందరూ బయటికొచ్చి, కళ్ళు తెరిచి చూడ లేనంతగా కురుస్తున్న ఆ వర్షంలో తప్ప తడుస్తూ నిల్చునివున్నారు. పిల్లలు ఏడుస్తున్నారు.

అరగంటయినా తగ్గని ఆ వర్షానికి డేరాలలోని పెట్టెలు నీళ్ళమీద తేలుకుంటూ బయటికి రాసాగాయి. కదలాలంటే కష్టం; కదిలితే ప్రాణ భయం; కదలకుండా నిల్చుంటే సామాన్లు పోతా యేమోనన్న సంకట పరిస్థితి.

సూర్యం తన ట్రంక్ ని ఆరుబయట పడేసి, దానిమీద పడకను పెట్టాడు. దానిమీద తడిక మంచాన్ని తెచ్చి వుంచాడు. చుట్టూప్రక్కల వాళ్ళకు చేతనయినంతగా సాయపడ్డాడు.

ఓ గంటపేపు వీభత్సంగా కురిశాక ఆ వర్షం ఇహ చాలను కుంది.

ఆ పాటికి ఆ కాలనీ అంతా అలకలోలమైంది. గాలిలో ఎగిరి వచ్చిన రేకులు తగిలి ముగురికి తలలు పగిలాయి. వాళ్ళందరినీ ఆస్పత్రిలో చేర్చారు. తడిసిన పుస్తకాలు, కొట్టుకుపోయిన పాత్రలు, ఎగిరిపోయిన గుడ్డలు, అన్నిటికన్నా మిన్నగా హఠాతుగా అనాథగా ఆరుబయట నిలవవలసి వచ్చిన బాధ—కలిపి కళకళలాడే ఆ కాలనీని స్మశాన వాటికగా మార్చాయి.

మరి అప్పటికి గాని కలెక్టరు వారికి తెలివి రాలేదు. అంత వరకు ఖాళీగా వున్నా ఎవరికీ కేటాయించకుండా తాళాలు వేసి వుంచిన క్వార్టర్స్‌ను అప్పటికప్పుడు కుటుంబాల వారందరికీ కేటాయించారు. మరి కొందరికి హాండి నది ఒడ్డున వుండే పాత ఎం. ఎల్. వీల వసతి గృహాన్ని కేటాయించారు.

ఆ రాత్రికి అందరూ కొత్త నివాసాలలోకి సరుకుంటూండగా—ఆఖరికి తన పెద్దైతో తడిసిన పడకతో ఆకాశంకింద ఒంటరిగా మిగిలాడు సూర్యం.

అతడికి అతడి పేరిట బెంట్ లేనందున వేరే వసతి ఏదీ కేటాయించలేదు.

ఎక్కడికి వెళ్లాలి అనుకున్న సూర్యానికి ఏమీ తోచలేదు. జగన్నాథం దంపతులది కొత్త కాపురం; తాను వారి మధ్య “పుడకలా ఎందుకు వెళ్ళడం—” అనిపించింది.

దగ్గరలో వున్న క్వార్టర్స్‌లోకి వెళ్లాడు. అది కలెక్టర్ రాఫీసులో గుమాస్తా ఒకాయనకు కేటాయించారు. వాళ్ళు సామాన్లను చేరపేసి, వాట ప్రయత్నంలో వున్నారు. ఆ గుమాస్తా గారు సూర్యాన్ని గుర్తువట్టి—“అయ్యో: మీరా రండి రండి!” అన్నాడు.

“నాకు క్వార్టర్స్ లేదు. రాత్రికి నా పెద్దై పడక ఈ వరండాలో వుంచండి—బొద్దున్నే ఎక్కడన్నా గది చూసుకుని తీసుకుని వెళ్ళిపోతాను.” అన్నాడు సూర్యం.

“అయ్యో! అదేంటండీ—ఈ పూటకేమిటి—మీకు గది దొరికే దాకా మా ఇంట్లో వుండండి—” అన్నాడు నల్లగు పిల్లలు చాల ఆ కుటుంబపు పెద్ద.

“వద్దండీ! థాంక్స్.... ఒక్క రోజు చాలు!”

“ఎలాగో తంటాలు పడి-అన్నం వడికిస్తున్నాము. ఈ పూట ఇక్కడే ఎంగిలి పడండి—”

“మీ మంచితనానికి నేనేమీ చేయలేను. నేను వెళ్ళి హోటల్ లో భోజనం చేస్తాను. శెలవిప్పించండి—” అని బట్టలు మార్చుకుని బయటికి వెళ్ళాడు సూర్యం.

ఎనిమిదవ తుది. దాని ధర్మమా అని విద్యుత్ నరఫా అగి పోలేదు గనుక దీపాన్ని వెలుతున్నాయి.

నెమ్మదిగా ‘ఏ’ క్యాంప్ కేంపీన్ లోకి వెళ్ళాడు.

రెండేళ్ళనుండి తాను భోజనం చేస్తున్నది అక్కడే...

ఇవాళ వరల్ లో తన నెలసరి హోటల్ భోజనం టిక్కెట్లు పుస్తకం కొట్టకు పోయింది.

ఆ మాట చెబితే కేంపీన్ ఓనర్ తలవూచాడు కాని టికెట్ లేనిదే భోజనం పెట్టనన్నాడు.

“మీకు నన్ను రెండేళ్ళనుంచి తెలుసుగదా— ఇవాళ గొడవంతా కూడా తెలుసుకదా— నేను మూడురోజుల క్రింద అరవై రూపాయలు పెట్టి భోజనం టిక్కెట్లు పుస్తకం మీ దగ్గర తీసుకున్నాను కదా?” అని వ్రశించాడు సూర్యం.

“అవన్నీ సరేనండి. మీరిప్పుడు భోజనం కావాలి అంటే రూపాయిన్నర పెట్టి టిక్కెట్లు కొనుక్కోవాలి—”

“ఇంత అన్యాయమా?” అని కోపంగా వాదించాడు సూర్యం.

కాని ఆ ఓనర్ చెక్కుచెదరకుండా చెప్పిన మాటేమిటంటే— “మీరు పుస్తకం కొన్నానంటున్నారు, అది వరల్ లో పోయిందంటున్నారు. అదింటెవరికో దొరికిందనకోండి— వారొచ్చి ఆ టిక్కెట్లు ఇస్తే నేను భోజనం పెట్టాలి గదా—” అన్నాడు.

సూర్యానికి ఒళ్ళు వుండిపోయింది. న్యాయం తన పక్కన వుంది; నిజం తన పక్కన వుంది. అయినా తాను ఓడిపోతున్నాడు. అవతలివాడు మోసగాడు, అరవై రూపాయలకు నెలపొడుగునా భోజనం పెడతానని పుస్తకం ఇచ్చినవాడు, ఇట్లాంటి విపరీత పరిస్థితిని ఆధారంగా చేసుకుని ఇరవై ఏడు రోజుల భోజనాన్ని

ఎగ్గొడదామని చూస్తున్నాడు: అయినా అతగాడి వాదన వినడానికి చాలా సబబుగా వుందనిపించింది.

ఎక్కడుందా తికమక?

మనీషి మాటకన్నా కాగితం ముక్కుమీద నమ్మకం ఎక్కువయిన కాలంలోనా?

సండు దొరికితే చాలు ఎదుటివాడి: దోచుకుందామనే మనస్తత్వంలోనా?

అన్యాయం చేస్తూ మాటల గారడీలో దానికి మనీ పూసి మారేడు కాయచేసే యుక్తిలోనా?

ఒళ్ళు మండిపోతూ భాగ సూర్యుని బాటలో పడ్డాడు.

కతద్దాల తరబడి ఇంగ్లీషువాళ్ళు పోయి దోచుకున్నారు.

మద్రాసులో మూక పుమ్మడిగా అంధులకు పంగనామాలు పెట్టారు.

నేడీ హోటల్ వాడు తన్ను మోసగించాడు.

ఎందుకిలా? ఎందుకిలా? ఏమిచేయాలి? కుతకుత పుడికిపోతూ నడిచిపోతున్న సూర్యాన్ని జనరల్ ఆస్పత్రి గేటుదగ్గర జగన్నాథం అపాడు.

“సూర్యం! ఎక్కడికిలా?”

సూర్యం చెప్పాడు.

“ఈ వర్షంలో నువ్వేమయ్యావో—ఎలా వుంటావో అని పెతుక్కుంటూ వెచ్చాను. నీ దేరా కుప్పగా కూలివుంది. నీకే మయినా అయిందేమోనని భయపడ్డాను. వాకబు చేస్తే నీకేమి దెబ్బ తగలేనని తెలిసింది మేము వుదయమే టౌన్లో మా బంధువులింటికి వెళ్ళాము. గంటకింద కాలనీలోకి వచ్చాము. పోనాం పద, మా ఇంటికి—అన్నట్లు నీ పెత్తె, పడక ఎక్కడ?”

అన్నీ చెప్పాడు సూర్యం. చివర అతడు హోటల్ వాడు చేసిన అన్యాయం గురించి కోపంగా చెబుతుంటే విని జగన్నాథం నవ్వాడు.

ఇలు చేరారు.

చల్లటి అరాతివేళ వెచ్చని భోజనం వడ్డించింది జగ

న్నాథం భార్య కమల.

హాయిగా కడుపునిండా తిన్నాడు సూర్యం. ఈ రెండేళ్ళ నుండి హోటల్ తిండే కరణ్యం. ఆధుగా జవ చచ్చిన జిహ్వాకు మిత్రుడి భార్య చేసిన కంది పచ్చడి, దొడకాయ పేపుడు, చారా ప్రాశం పోళాయి.

“ఇంకా నేనేనుకోండి!.... అయ్యో అంత తక్కువ పేను కుంటారే...” అని ఆడ కొనరి కొనరి వడ్డిస్తుంటే — అమ్మ గుర్తు కొచ్చి కిళ్ళ మసకలు కమ్మాయి.

భోజనాలయ్యాక చాలాశేపు మిత్రులద్దిన కబుర్లు చెప్పినా న్నారు. వదకొండయింది. జగన్నాథం తొపలే ఎడకోచిని ఎంతగానో చెప్పినా నకుండా, వరండాలో చాపా దిండూ నేనుకు వడుకు న్నాడు సూర్యం.

మరచెంబుతో నీళ్ళు, గ్లాసు పుంచి వెళ్ళింది కమల.

కాసేపటికి తలుపులు మూతబడ్డాయి. తలుపులు మూతబడ గానే సూర్యానికి కునుకువట్టింది.

ఎప్పుడో మరి— హఠాత్తుగా మెలికువ వచ్చింది.

కిలకిలమని నవ్వు: గలగలమని గాజులు.

సూర్యం చాల ఇబ్బందిగా ఫీ:య్యాడు. లేచి వీధిలోకి వెళ్లి తిరిగి వచ్చాడు.

ఎక్కడో మొరుగుతున్న కుక్కలు తప్ప, ఆ సాయంత్రం భయంకరమైన వానదెబ్బకు గాయపడిన ఆ కాలనీ అంతా ప్రళం తంగా నిద్రపోతోంది. వరండాలోకి వచ్చాడు. మరచెంబులోంచి గ్లాసులోకి నీళ్ళు వంటుకుని తాగాడు. వడుకున్నాడు. నిద్రపట్టింది. తెల్లవారు జామున కలలో అశడి తల నెవరో దువ్వుతున్నారు. ఇంకొక చేత్తో పెరుగన్నం ముద్దల నందిస్తున్నారు.

ఆ గాజుల చెయ్యి ఎవరిది? ఆ చల్లదనపు ఒడి ఎవరిది? మొహం కననడలేదు కలలో — మెలుకున్నాక అంతే:

○ ○ ○ ○

మరొక వారం తిరక్కుండా సూర్యానికి ఊళ్ళో వన్-టౌన్ పోలీసు స్టేషన్ దగ్గరగా ఒక సందులో యిల్లు దొరికింది.

ఇంటి యజమాని నరసయ్యకు నూనెల వ్యాపారం. నల్ల గా
చింతమొదల వుంటాడు. నూనెలు, దబ్బు తప్ప మరొక లోకం
లేదు. కాని నెమ్మది మనిషి. చదువుకున్నవారంటే భయ భక్తులతో
మాట్లాడే కాలంనాటి వ్యక్తి అతడి ఎయసు నలభైకి పైగా
వుంటుంది. అతడి భార్య రత్నంకు ముప్పైయెదు లోపే వున్నట్టన్ని
సుంది. మనిషి నలుపే కాని నిందె న విగ్రహం: తరచిచూచే కళ్ళు:
చెవులకు రవ్వల డుద్దులు, చేతిలో దబ్బన్ ఓంగరు గజులు. మెళ్ళో
బదారు రకాల గొలుసులతో అవిడ నడుసుంటే బంగారపు కాణం
నడిచివ సున్నట్లుంటుంది. దావతులిద్దరికీ పూజా పునస్కారాల మీద
మక్కువ ఎక్కువ.

సూర్యానికి మేడమీద గది అద్దెకిచ్చారు. గది ఎడట దాబా.
దాబా అటువైపున్న గదిని ఇలుగలవాళే వుంచుకున్నారు. బాత్ రూం
కూడా పై నే వుంది. రోజూ పొద్దున లేవగానే పనిమనిషి సూర్యం
గది చిమ్మి మండినీళ్ళు పెట్టి, బాత్ రూంలో రెండు బకెట్లునీళ్ళుంచేది.
సూర్యానికి చాల హాయిగావుంది. నలభై రూపాయల అద్దెకు కిర్నాలు
లాటి వూళ్ళో ఈమాత్రం సౌకర్యంగా వున్న గది దొరకిడం తన
అదృష్టమే ననుకున్నాడు.

ఎటొచ్చి ఆ ప్రెస్ లో పనే తనకేమీ నచ్చడంలేదు. ఆ
మెషిను, ఆ వర్కరు, రాత్రింబగళ్ళు పనిచేయటాలు- తనకి నడదం
లేదు. "కర్మకాలి ఈ ప్రింటింగ్ బెక్కాలజీ చదివానుగాని, వీలయితే
వృత్తి మార్చాలి" అని అనిపిస్తుందేది అప్పుడప్పుడూ.

భోజనం మెయిన్ రోడ్ మీద వున్న ఒక హోటల్లో చేసే
వాడు. ఆ కారం పడక అప్పుడప్పుడు అనారోగ్యం పాలయేవాడు.

అయిదారు నెలలు గడిచాక ఒకసారి రాత్రి పడుకున్నవాడు
పొద్దున లేద్దామనుకుంటే లేవలేకపోయాడు. కళ్ళు మండుతన్నాయి.

పనిమనిషి వచ్చి తన పని తాను చేసుకుని వెళ్ళిపోతుంటే-
"ఎల్లమ్మా! ఆ ప్లాన్ క్ తీసుకువెళ్లి నాకో కప్పు కాఫీ తెచ్చి పెట్టు"
అన్నాడు.

కాఫీ వచ్చింది. తాగి పడుకున్నాడు.

"ఏమండీ! ఒంట్లో బాగులేదా?"

కన్ను తెరిచి చూశాడు. జరీ అంచు తెల్ల చీరలో రత్నం. నవ్వుతూ కన్పించింది. లేచి కూచోబోయాడు.

“వద్దు వద్దు! మీరలాగే వుండండి.... అయినా ఏమిటి మీకు, ఇంట్లో మేములా మనుషులమనుకున్నారా, మాకు కులమనుకున్నారా? ఆ పల్లె ప్లక్క చెప్పేదాక నాకు తెలియనే తెలియదు — ఆయనేమో ఏడింటికలా దుకాణానికి వెళ్ళిపోయాడు — లేకపోతే ఆయనే దాక్టరును తీసుకొచ్చి వుండేవారు.... మీరేమన్నా మందు వేసుకున్నారా?” అని వరసగా ప్రశ్న అడిగింది.

“అబ్బే ఏమీ లేదండీ — మామూలు జ్వరం.... ఒకరోజు విశ్రాంతిగా వుంటే అదే పోతుంది —” అన్నాడు నీరసంగా.

దగ్గరకొచ్చి అతడి నుదుటిమీద చేతినుంచి చూసింది ఆవిడ.

మే తగా చల గా వుంది ఆమె హా సం.

“జ్వరం లేదంటారేమిటి — బాగానే వుంది. ఏవన్నా మాత్రం తెప్పిస్తాను. వేసుకోండి. జావ కాసిస్తాను, తాగండి” అంది ఆమె అధికారంతో

ఉక్కిరి బిక్కిరియ్యాడు సూర్యం.

రెండో రోజుకెల్లా లేచి తిరగసాగాడు.

అది మొదలుగా రత్నం అడపా దడపా అలడి గదిలోకి వచ్చేది. ఏవో సినిమా కిబురు అవీ మాట్లాడేది. మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూ మధ్య ఫక్కున సెప్పేది. శల వంచి ఓరగా చూసేది.

ఒక ఆదివారం మధ్యాహ్నం అతడు నిద్రపోయి లేచి వడక వర్షుతుంటే, తలగదా కింద ఒక ‘శృంగార’ మాసపత్రిక కనపడింది!

అత దాశ్చర్యపడ్డాడు.

ఆ సాయంకాలం అతడు మెట్టుదిగి వీధిలోకి వెళ్ళిపోతుంటే — “సినిమాలా?” అని విన్నించింది.

తిరిగి చూశాడు

రత్నం! ఆమె కళ్ళు!

మాట్లాడకుండా వీధిలో వడ్డాడ.

అతడి వనసు సుదులు తిరుగుతూంది.

సినిమాకు అనుకోలేదు కాని ఇంకేమీ తోచక సినిమాకే

వెళ్ళాడు.

సినిమా అయ్యాక నడిచి నడిచి సాయిబాబా గుడికి వెళ్ళాడు.

ఆ గుడికి అవలలివైపు మెట్ల మీద కూర్చున్నాడు. తుంగ భద్రా నది పాయలు పొయిలై పారుతూంది. ఎడమవైపున బ్రిడ్జి మీంచి రె లొకటి హోరుమంటూ వెళ్ళింది. అంత చీకటిలోనూ ఎవరో 'అరిగె' మీదుగా నడిచి దాటుతున్నారు.

మెట్లు దిగి నీళ్ళను అబ్బగా మొహం మీద చల్లుతున్నాడు. కొంత వేడి తగ్గినట్లయింది. చల్లటిగాలి వీచేసరికి అమ్మ చేయి తగిలినట్లయింది. అకలివేళ అన్నం పెట్టిన మిత్రుడి భార్య కమల చేయి గుర్తుకొచ్చింది. మొన్న మొన్న తను జ్వరంలో ఉడికి పోతుంటే చల్లగా సేవదీర్చిన చేయి అమ్మ చేయి కాదూ!

నిదానంగా ఇంటివైపు నడిచాడు.

మెట్లెక్కాడు. గది తలుపులు తీశాడు.

మాసవ్రతికను చింపి తగలపెట్టాడు.

వడకమీద పడుతున్నాడు.

కాసేనటికి నిద్రవట్టింది.

పొద్దునవగానే గది ఖాళీ చేశాడు.

ఇవ్వవలసిన అద్దె నొక కవరులో వుంచి, నరసయ్య పేరు రాసి మెట్లు దిగి వాళ్ళ వాటాలో పడేశాడు.

పెట్టె, వడక వట్టుకుని తిన్నగా ఒక హోటల్ లోకి వెళ్ళాడు. గది తీసుకున్నాడు.

జగన్నాథం ఇంటికి సాయంకాలం వెళ్ళాడు.

“రండి! ఆయన వనుండి నెల్లారెళ్లారు. రండి! కూర్చోండి!”

అంది కమల.

“వస్తానండి! మళ్ళీ వస్తాను.”

“కాఫీ తాగి వెడుదురు గాని రండి—”

“వద్దండీ! ఇప్పుడే కాఫీ త్రాగి వచ్చాను—వస్తాను.”

సూర్యం నెమ్మదిగా నడుచుకుంటూ పార్క్ కి వెళ్ళాడు.

అక్కడి పచ్చదనం చల్లగా వుంది. ఎరియిన చెట్లు, విశాలంగా పరచుకుని వున్న చెట్లు—మనుషులు ఎంత పొట్టివారో, ఎంత వంకు.

చిత స్వభావులో ఎ తిచూపుతున్నట్లున్నాయి.

గడిమీద వెలకిల వడుకున్నాడు.

—ఎవటి జీవితం! ఎక్కడి మదరాసు, ఎక్కడి కర్నూలు—

అంద్ర రాష్ట్రానికోనం శ్రీరాములు ఆత్మార్పణ చేసే నాన్న కూడా అందుకే ప్రాణం కోల్పాయాడు. చిన్నప్పటి నుండే తల్లి లేదు. ఆహారాదులు ఆ ప్రెస్ లో పని చేసి చేసి ఆయన కన్ను మూశాడు. మళ్ళీ తనకు ఆ ప్రెస్ లోనే వుద్యోగం—అసలు తనీ చదువెందుకు చదివాడు? చదివినా ఈ వూరెందుకు రావాల్సి వచ్చింది? వర్షంలో ఆ నాడు గుడారం కూలకపోతే నిన్న రాత్రి అలా గడిచి వుండేదా? “కష్టపడి పనిచేయి! నీతిగా బతుకు! భగవంతుడిని నమ్ము!—ఇవీ నాన్న పదేపదే తనకు చెబుతూండిన మాటలు.

కష్టపడి పనిచేయడంలోని ఆనందం తనకు తెలుసు. తనకు నచ్చకపోయినా తన వుద్యోగం తెచ్చే ఆదాయం తనకు సరిపోగా నెలకో నెలభై యో, యాభయ్యో మిగులుతుంది.

ఇహా నీతిగా బతకడం—తనకు బతకాలనే వుంది కాని బతక విచ్చేటట్లు లేదు. ఆ హోటల్ వాడు. కత్నం—వీళ్ళంతా నీతిగానే బతుకుతున్నారా?

‘దేవుడిని నమ్ము’—ఏమో.... తనకు నమ్మాలని లేదు; అలాగని అగౌరవింపాలనీ లేదు. అట్లా తనబడని ఒక శక్తిని రాతిలో, పటంలో, చూసుకుని దండాలు పెట్టాల్సిన అవసరం తనకు రాలే దింతవరకూ—ముందు ముందు వస్తుందా.... ఏమో.... చూద్దా....

అంతే నిన్న సాయితా ఆలయంలో ఆ ప్రశాంతి ఎక్కడిది?

అబ్బే— అది ఆలయానిది కాదు; అది తుంగభద్ర నదిది; చల్లని గాలిది. అంతే! సాయితా అంటే హిందువులను ముస్లిములనూ తమ తమ సత సమచితత్వాన్ని వదిలేటట్లు చేయ గలిగడని తనకు అపారమైన గౌరవం వుంది. అంతమాత్రాన ఆయన దేవుడని దండకాలు వల్లించి, దండాలు పెట్టి, పూజలు చేసి కొబ్బి కాయలు కొట్టడం— తన్ను తను మోసగించుకోవడం అవుతుంది.

వాచీ చూసుకున్నాడు; ఆరున్నరవబోతుంది. పక్కలో
జనం ఎక్కువవుతున్నారు.

లేచాడు సూర్యుడు.

కాళ్ళు ఆతడిని సాయబాబా ఆరియం దగ్గరకు లాకె - కాయి.
చెప్పులు బయట విడిచాడు. లోపలికి పడిచాడు

అశ్వత్థ దృక్షం చుట్టూ ప్రదక్షిణలు చేస్తున్నారు కొందరు.
మందిరం చుట్టూ తిరుగుతున్నారు ఆదా మగా....

పిల్లలు పరుగెడుతూ ఆడుకుంటున్నారు. 'అరటి వండు
కావాలి!' అని ఏడుస్తూది ఒక పిల్ల.

భిక్షగాళ్ళు పైసకో ఆశీర్వాదం చొప్పున పంచుతూ
నిల్చున్నారు.

ఉండుండి గంట మోగుతోంది.

తనకు తెలియకుండా మెట్లెక్కి మండిరం వైపు వెళ్ళాడు.
లోపల పాయబాబా విగ్రహానికి పూజచేస్తున్నాడు పూజారి,

రాత్రితో చేసినదే అయినా ఆ కళ్ళలోకి అంతటి ఆర్ద్రత
ఎలా వచ్చింది? ఎంత గొప్ప శిల్పి అయి వుండాలి, ఈ విగ్రహం
మలిచినవాడు?

ఆ కళ్ళు తన్నే చూస్తున్నాయి. "హలో సూర్యం! నువ్వ
తోయ్?" అని పలకరిస్తున్నట్లున్నాయి.

ఒక నిమిషం కళ్ళు మూసుకున్నాడు సూర్యుడు.

కళ్ళు తెరవగానే కన్పించాయి అడిగో, ఆ కళ్ళు!

ఎంత ప్రశాంతమయిన కళ్ళు అవి?

అవి తన్నే చూస్తున్నాయి.

తాను చూచినక్షణం అవి సాయబాబా వైపు తిరిగాయి.

గబగబ మెట్లు దిగి వెళ్ళిపోయాడు.

మళ్ళీ తుంగభద్ర వైపున్న మెట్లమీద కూర్చున్నాడు.

ఇసుక ప్రియుడయితే అతడి తలలోకి తనవేళ్ళను జొపి
ప్రేమతో దువ్వుతున్న ప్రేయసిలా పారుతుంది తుంగభద్ర!

"క్షమించండి! ఈ రుమాలు మీరక్కడ వదిలేసి నట్లు
న్నారు."

తుంగభద్రకు గొంతొస్తే మాటలు ఎలాగే వుండునేమో అను-
న్నాడతడు. ఒక నిమిషం తర్వాత చటుక్కువ గుర్తుకొచ్చినట్లు-
భాంక్స్ అన్నాడు సూర్యం

అమె నవ్వింది.

పారుతున్న నదినీళ్ళ గలగల అది.

సూర్యం ఆశ్చర్యం ఇనుమడించింది; కుతూహలమయింది.

అమె కూడా మెట్లమీద కూర్చుంది,

ఎవరో దంపతులు రెండేళ్ళపాపను చెరోపక్కపట్టుకుని వాళ్ళ
క్షమగా తీసుకువెళ్ళారు.

ఆ పాప అమెను చూచి నవ్వింది.

అదిచూచి సూర్యానికెందుకో హాయి అనిపించింది.

“ప్రసాదం తీసుకుంటారా?” అమె కొబ్బరిచిప్ప అందిం

ంది

“చిప్పంతా ప్రసాదమేనా?”

నవ్వింది “దానిని సరిగా ముక్కలు చేయడం నాకు రాదండీ”

చిప్పలో ఒక వైపున్న కుంకుమ తీసి బొట్టు పెట్టుకుంటా
మోనని చూచిందామె. అలా పని చేయలేదు.

ఒడుపుగా ముక్క కొట్టి, దానినుండి పెంకు తొలగించి
మెకు ఇచ్చాడు. కళ్ళకద్దుకొని నోట్లో వేసుకుంది.

తానొక ముక్క తీసుకుని మిగతాదంతా అమె కిచ్చాడు.
వుంచండి! ఇంటికీ తీసుకెళ్ళి వచ్చండి చేసుకోవచ్చు-”

మళ్ళీ నవ్వింది అమె. “మీరేతీసుకు వెళ్ళి ఇంట్లో ఇవ్వండి-”

అతడు గల గల మని నవ్వాడు. నవ్వుడంలో నొసటి మీద
చేన ముగ్గులను పెనక్కి తీసుకున్నాడు. ఆ కదలికలన్ని గమ-
నించి అమె.

“ఏం ఎలా నవ్వారా?” అని అడిగింది.

“పెండుకంటే, కొబ్బరి తీసుకు వెళ్ళే వచ్చడిచేసి పెట్టేవాళ్ళు
దుకదా తినేవాళ్ళు కూడా లేరు మో ఇంట్లో. అంతే కాదు-
వాళ్ళనగా నకు ఇంట్లో కూడా లేదు-” అన్నాడు సూర్యం.

“అంటే మీదీ వూరు కాదా?”

“ఈ వూరే కాని ఇవాళే అత్యవసరంగా గది ఖాచేయాలి వచ్చింది. ఇంకో కొత్త రూం దొరికేదాక హోటల్ లో వుండక తప్పదు.”

“అంటే మీ అమ్మ నాన్న ఇక్కడ లేరా?”

“ఎక్కడా లేరు...” అన్నాడు సూర్యం.

అది వినగానే ఒక విముషం ఆమె కళ్ళు మూసుకోవడం అతడికి ఆశ్చర్యం వేసింది.

మూసిన ఆ కనులు ఎంతందంగా వున్నాయి.

తెరిచిన ఆ కనుల అంచున ఒక ముత్యం మెరవడం, ముత్యంలో గట్టమీది దీపం వెలిగడం, అతడివేవీ గమనించ కూడని ఆమె మొహం అటతిప్పి, కట్టో నలుసుకడ్డకగా చీకొంగుతో తుడుచుకోవడం- అన్నీ సరిరంగా గమనించాడు అతడు మౌనంగా వున్నాడు సూర్యం.

అలాగే పదినిముషాలు గడిచాయి.

గరిగరిమని మాట్లాడుకుంటూ జనం వస్తూ వెళుతు వున్నారు.

“సెలవు, వస్తాను” అంటూ లేచింది. పమిటకొంగుమ భుజం చుట్టూ నిరడంగా కప్పుకుంది. అతడివైపు చూచింది. వరదగూత మధ్య చందమామలా వుంది ఆమె వదనం.

సూర్యానికి ఏదో కొత్త లోకంలోకి అడుగుపెడుతున్నట్లుగా పించింది.

“చీకటయింది కదా.... మీ కభ్యంతరం లేకపోతే నేను మిమ్మల్ని ఇంటిదాకా పిలిచి వస్తాను.” అన్నాడు సూర్యం నెమ్మదిగా ఏమీ లాలన ఆ గొంతులో.

పొడిగా నవ్వింది ఆమె. “నాకూ ఇరు లేదు!”

ఒక్కొక్కమాట ఒక్కొక్క తరంగమై మోదింది అతడిని.

“అయితే... అయితే...” అని తడబడుతున్న అతడికి ఆవేశ సమాధానం చెప్పింది. “నాకూ అమ్మా నాన్న లేరు!!!”

ఇందాక మెరిసిన కంటికివరి ముత్యానికి కారజం ఇదా....

“ఎంత చిత్రం!” అనగలిగాడు.

“ఔను. చిత్రమే..”

“ఇదరు అనాథలు ఇటా కలవడం చిత్రమే!”

“నేను అనాథను కాను.... నేను నమ్మే దేవే నాకు అమ్మా

నన్ను!” అంది ఆమె.

నెమ్మదిగా నడు సున్నారు.

“అయితే మీకేమీ ఫరవాలేదు....”

“ఏం, మీరు దేవుడిని నమ్మరా?” అని అడిగింది ఆమె.

బయటికి వచ్చారు. ఆమె చెప్పులు తొడకుంటున్నప్పుడు సన్నటి ఆమె పాదాలను చూశాడతను. మరుక్షణం ఆమె చీరకుచ్చిళ్ళు అడ్డం వచ్చాయి.

“మీరు నా ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పలేదు” అని అడిగిందామె.

“ఏం చెప్పనూ? ఏమీ చెప్పలేను.”

“బలే తమాషాగా చెప్పారు. మరి అనాథ అన్న భావం ఎందుకు కలగలి మీక?”

“అబ్బే! నేను ఆ విధంగా అనలేదు. అనాథంటే శ్రీకండ్రి లేనివాడని కాదు. ఇల్లులేని వాడని కాదు..”

“మరి?”

“శ్రీ, దండ్రి, ఇల్లు, తోడబుట్టిన వారుడి కూడా అనాథలుగా వున్న వాళ్ళున్నారు.”

“అంటే?”

“అంటే సానుభూతి, ఆప్యాయత, ప్నేహం- కరవయిన వాళ్ళన్న మాట..” అన్నాడు సూర్యం. ఈ సారి ఆమె తన వైపు చూసినప్పుడు ఆమె కళ్ళలో తన్ను తాను చూసుకున్నాడు.

“నాకొక రిజ్జ మాట్లాడి పెట్టింది! అనల్ టాకీస్ దగ్గర వస్తా మదలి హస్తల్ దగ్గరకు.”

“మీరక్కడ వుంటున్నారా?”

తల వూచింది ఆమె..

రిజ్జ కదిరింది....

“వస్తాను. నవస్కారం.” రిజ్జ గూడు క్రింది చీకటిలోకి

వెళ్ళింది ఆమె మొహం..

రిజ్జ కదలిబోయింది..

“ఏమండీ! మీ పేరూ..?” అని అడిగాడు సూర్యం.

“దుర్గ!”

రిజ్జ కదిలింది.

సూర్యం గాలిలో తేలుతన్నట్లుగా నడిచి హోటల్ వచ్చి చేరాడు.

ఈ భూమ్మీద రాక్షసులే గాక దేవతలూ వుంటావ్ మాట.. అనుకున్నాడు!

0

0

0

మూడు రోజుల తర్వాత సూర్యానికి నరసింహరావు పేటలో ఒక గది దొరికింది. భోజనం హోటల్ కు కాస్త దూరం అయినా ప్రెస్సుకు దగ్గర కావడంతో తీసుకున్నాడు.

సాయంకాలం వెళ్ళి జగన్నాథానికి కనబడాలి అనుకుంటూ దగనే జగన్నాథం ఫోన్ వచ్చింది..

“ఏమోయ్ సూర్యం! నాలురోజుల క్రింద నువ్వు నాకోసం ఇంటికొచ్చావుట. ఒక్క క్షణంకూడా కూర్చోకుండా పరుగెత్తిపోయావుట..”

ఆరోజు ఆ క్షణంలో తన మనసుస్థితిని గుర్తుకు తెచ్చుకున్నాడు సూర్యం!

జగన్నాథం మాట్లాడుతూనే వున్నాడు..

“మరేమో నువ్వొందుకొచ్చావో ఏమిటో చెప్పనన్నా చెప్పకుండా వెళ్ళి పోయావుట. నేను నెలూరు వెళ్ళి విన్న ఉదయ వచ్చాను.. కమల నీమాట చెప్పగానే మీ ఇంటికి సైకిల్ తీసు వెళ్ళాను..”

సూర్యంగుండె వేగంగా కొటుకంది

“నువ్వేమో హఠాత్తుగా ఖాళీ చేసి వెళ్ళిపోయావనిచెప్పారు..”

“ఎవరు..”

“నరసయ్య!” ఆయన.. నేనూరినుండి వచ్చేదాకనన్నా వుండకుండా నిమిషాల మీద ఖాళీ చేసి వెళ్ళి పోయారుట. ఇంట్లో ఆడ

శక్తి కు కూడా కోరణం ఏమీ చెప్పలేదు, పదిరోజుల అద్దెమాత్రం వర్తలో వుంచి వెళ్ళిపోయాడు..." అని చెప్పాడు నరసయ్య. ఎక్కడి వెళ్ళారో తెలీదన్నాడు... ఏమిటి మిస్టర్ అంతా సూర్యం..." అని అడుగడు జగన్నాథం.

"అబ్బే ఏమీ లేదు" చాల రోజులనుండి అక్కడ ఆసంకులో దోషాలు ఎక్కువగా వున్నాయి కదా అని మంచిగది కోసం కుతుకుతున్నాను. మంచిగది దొరకగానే, అది ఖాళీచేసి వెంటనే మారిపోయాను. అంతే!"

"ఇంకా నువ్వొచ్చింది ఏదన్నా..."

"అబ్బే ఏమీలేదోయ్- మీ ఇంటికే వూరికే వచ్చానంతే!" అన్నాడు సూర్యం

"సరే! ఆయితే ఏను.. ఇంట్లోనే వుండివుండి బోర్ కొడు తోందని కమల గోలపెడతోంది... అంతేత ఎలాంటి ఆదివారం నాడు మంత్రేకుల ప్రోగ్రాం పెట్టాము. ఏం, నువ్వూరా!" అని చెప్పాడు జగన్నాథం.

✱ "నేనా? మీ రిద్దరూ సరదాగా వెళ్ళుతుంటే మధ్య నేనెందుకు?"

"సంతోషించాలే నీతెలివి తేటలకు. నోర్మాసుకునిరా... ఆదివారం ఉదయం 9-11 బస్సులో బయలు దేరాము. మేము ఇంటి నుండి తిన్నగా వస్తాము. నువ్వు 9-10 కల్లా బస్ స్టాండ్ కొచ్చేయి" "అలాగే..."

"ఆవడలూ, పులిహోరా చేస్తానంది. ఇంకేవన్నా కావాలంటే వెళ్ళు, చేయించి తీసుకొస్తా..."

"నాకోసం వేరే షెడ్యూల్. నేను హోటల్ గడ్డిమేపే వాడిని "దా.. ఇంటి వస్తు వేదయినా నాకు విందు భోజనాలా వుంటుంది..."

"చూస్తాగా.. నీవ్రతాపం ఎంతలా వుంటుందో-ఇప్పుడే మందెం కడుతున్నా..వది రూపాయలు..నేను డజన్ ఆవడలు లాగిస్తాను.. మరినువ్వో..."

"చూద్దాంతే!" అని నవ్వి ఫోన్ పెట్టేశాడు సూర్యం...

ఆరోజు ప్రెస్సులో ఒక ఆటోమేటిక్ మిషన్లు ప్రేక్ డౌన్ కావడంతో ఆ రాత్రికూడా అక్కడేవుండి ఆ పని పూర్తి చేసి తెల్ల

వారు రూమున ఇంటి కెళ్ళాడు.

తన గదిలోకి వెళ్ళి పశుకుంటుండగా ఎవరో సన్నగా వీక
స్తున్నట్లు వినిపించింది.

చెవులు రిక్కించాడు.

మొగగొంతు నెమ్మదిగా వినిపిస్తోంది.

“ఎన్నిసార్లు చెప్పాను నీకు.. సింగరించుకుని భోగం
పాపలా గుమ్మంలో విరిబడ వద్ద... మళ్ళీ ఇవాళ తయారయ్యే
వేం... ఎవడయినా ఎదుటి మేడ మీద ప్రియుడున్నాడేంటి చెప్పు.
నిన్ను వాడినీ కలిపి తోలు వల్చి వేస్తాను.”

ధబీ ధబీ మని దెబ్బిరా..

“కొట్ట కండి.. నేను వదలేను.. నన్ను కొట్ట కండి..” ఎదురు
మధ్య అడగొంతుక.

సూర్యం రక్తం కుతకుత ఉడికి పోయింది.

ఎవడా పశువు.. ఎవడా సరరూప రాక్షసుడు!

తనను నమ్మి తనతో వున్న ఇల్లాలి మీద చేయి చేసుకునే
ఆ నీచుడిని లాగి నాలుగు గుదురు గుద్దితే!

ఆవేళం చల్లారగానే అన్నించింది.. అమ్మో ఆ విధంగా తాను
కలియ బడితే ఇంకేవన్న వుందా.. ఆ ఇల్లాలి. పాపం ఆ తల్లి
ఎవరో ఆమెకూ తనకూ సంబంధం వుందనడూ ఆ ధూర్తుడు....

ఏమి ప్రవంచం! ఏమి మనుషులు!

తన్నేవాడు భర్త!

తన్నులు భరించేది భార్య!

ఏమి దాంపత్యం

దాంపత్య జీవనంలోని సాహచర్యం, అనురాగం,
ఆత్మీయత, ఆస్థామిత.. ఏవీ.... అవన్నీ వుత్త మాటలేనా?

కాదు అన్నించింది. కమల, జగన్నాథం ఎంత కులాసాగా
వుంటారు...

అనుకుంటూ నిద్రపోయాడు సూర్యం.

ఆ మరురోజు ఆవిడ ఎవరో చూద్దామని ప్రయత్నించాడు...
కాని అతడు డ్యూటీకి బయలుదేరేదాక ఆ వాటా తలుపులు మూపే

పున్నాయి !

రెండురోజులు చక్కగా గడిచాయి.

అదివారం వచ్చింది

o

o

o

పొద్దున్నే లేచి స్నానం అదీ ముగించాడు సూర్యం. మురికి అవుతుందేమోనని కాస్త ముదురురంగు పంటాం తొడిగి టీ-షర్ట్ వేసుకున్నాడు. ఒక సంచి భుజాన వేసుకున్నాడు.

గది తాళం వేస్తుండగా అలికిడయితే అటు వైపు వాటా కేసి చూశాడు

నాలుగేళ్ళబ్బాయిని చంకలో వేసుకుని వుంది తెల్లగా, బొడుగా, ముఖాన పసుపు కుంకుమలతో ముక్కుపుడకతో ! పొయి పోయించు కుంటూరిది.

“ఈదిదనేనా ఆ రాక్షసుడు హింసించింది. ఈమె మొహం లేక మాత్రమయినా కేశం అనేది లేకుండా ప్రసన్నంగా వుందే.. ఇదెలా సాధ్యం..” అనుకుంటూ తాళం వేగాడు.

తలవంచుకుని వీడిలోకి నడిచాడు

కమల-రత్నం.. అ పక్కింటిల్లా..

దుర్గ...

ఎంత విచిత్రం .... మనుషుల్లో ఎన్ని రకాలు .... ఎన్ని ప్రవృత్తులు.... అందరి జీవితాలూ పెక్కి ఒకే మూసలో పోసి నట్లు కనబడుతున్నా, గోలోవల ఎవరి జీవితాలు వారివే.... ఒకరి దారికి ఇంకొకరి దారికి పోలికే వుండదు కాబోలు ... అదే వప్పు, ఉప్పు, చింతపండు, ధనియాలు వగైరా సామగ్రితో ఒక్కొక్కరు చేసిన వంటకం ఒక్కొక్క విధంగా వున్నట్లు - భర్త, భార్య, డబ్బు, సుఖం, నిద్ర, దుఃఖం, అన్న సామగ్రితో ఒక్కో దాంపత్యం ఒక్కో రుచిని సంతరించుకుంటుంది కాబోలు..

అయినా కలిసి జీవితయాత్ర సాగిద్దామని నిర్ణయించుకున్న బాధ్యభర్తలు - తీరి కూచుని ఒకరి నొకరు హింసించడం, ఒకరి నొకరు మోసగించడం ఎందుకు ? నిండుగా, సంతోషంగా, సంతృప్తిగా, ఉన్నంతలో హాయిగా, విజయితీగా, నిటారుగా

తలెత్తి బతకడం అనేవి అంత దుష్కరమా, దుస్సాధ్యమా! ఓకరి అంతరంగం ఇంకొకరికి తెలిసి పాలా నీరూ వలె. పువ్వు దారం వలె, సముద్రమూ తరంగంవలె - కలిసిపోయే దావత్వం అంత అరుదయిన వసువా?

గట్టిగా సైకిల్ బెల్ మోగడంతో అదిరి పడ్డాడు సూర్యం.

“ఏం సార్! తెలారాక కూడ కలలు కంటూ నడిరోడ్డు మీద నడుస్తున్నారా?” అని జోకేసి వెళ్లిపోయాడు సైకిలి వాహనుడు.

కొండారెడ్డి బురుజు దగ్గరకు వచ్చేశాడు, అదిగో .... బస్టాండు.

వాచీ చూసే ఎనిమిదీముప్పావే అయింది.

సూర్యం బస్ స్టాండు దాటి కాఫీ హోటల్ కెళ్ళాడు.

టీఫిను, కాఫీ ముగిచాడు. వర్క్-పోడి వేసుకున్నాడు.

పిక్-సిక్-డు తనూ ఏదై నాకొనుక్కోతే గుండుననుకున్నాడు.

గారెలు కొందామా, రికరలాడుతూ బాగున్నాయి ....

అబ్బే .... మధ్యాహ్నానికి పెత్తబడిపోతాయి. అదీగాక ‘ఆవడలు తెస్తున్నాము’ అని జగన్నాథం చెప్పాడు కూడా...

జగన్నాథం కాచిన మదం గుర్తు కొచ్చింది. నవ్వు తున్నాడు సూర్యం.

కాసేపు అటూ ఇటూ తిరిగాక, ఓ దజను అరటి వండ్లు, రెండు చిస్కట్ పాకెట్లు కొన్నాడు. ఓ దజను వర్క్-పోడిపోట్లాటా కొన్నాడు.

తొమ్మిదీన్నర అయింది. బస్ స్టాండ్-లోకి అడుగుపెట్టాడు. ఆంధ్ర దేశంలోని అన్ని బస్ స్టాండ్లు వలెనే మూర్తిభరించిన అశుభ్రత, కన్పించింది అక్కడ. ఒకానొకరు, మానుషులు, బిస్సులు, దూళి, ఆరుపులు - దాటి ‘సుకేశల’ బస్ దగ్గరికెళ్ళాడు. ఇంకో అయిదు నిమిషాల్లో వస్తుందన్నారు. ఆదివారం గనుక కాస్త రద్దీ గానే వుంది.

“నమస్తే సార్!”

సూర్యం తిరిగి చూశాడు, ప్రెస్ వర్కర్ గంగయ్య.

“సుంకేశలకా సార్!”

“గాననా... ఫ్రెండ్స్ తో కలిసి...”

“... సంతో మీరు కొనలేరు సార్.... నాకు చెప్పండి ఎన్ని టికెట్లు కావాలో - కండక్టర్ వనకు తెలిసినవాడే ..” అని గంగయ్య డబ్బడిగి తీసుకెళ్ళాడు.

షర్ వది నిమిషాలో బస్ వచ్చింది, గంగయ్య బస్ లోపల కూర్చుని వున్నాడు. డ్రైవర్ వెనుకగ వున్న మూడు సీట్ల మీద తన తువ్వలు పరిచి వుంచాడు.

జనం తొక్కిసలాట తగ్గాక సూర్యం ఎక్కుదామనుకున్నాడు. ఈలోగా కమల, జగన్నాథం వచ్చారు. ఒకరి చేతిలో టిఫిన్ కేరియర్, ఇంకొకరి చేతిలో బుట్ట వున్నాయి.

“అలస్యమయిపోయిందోయ్...” అన్నాడు జగన్నాథం.

“ఏం ఫరవాలేదు. సీటు రిజర్వ్ చేసి వుంచాను.”

“రక్షించారు.... మా వారయితే అన్నీ హడావుడే:” అని నవ్వింది కమల.

అప్పుడే దండకం మొదలెట్టకు: రోజంతా వుండిగా...” అన్నాడు జగన్నాథం.

ముగ్గురూ కలిసి గలగల నవ్వుతూ ఎక్కి కూర్చున్నారు.

గంగయ్యకు కృతజ్ఞతలు తెలిపాడు సూర్యం. గంగయ్య వెళ్ళిపోయాడు.

9-50 కి అన్న బస్సు 10-20 కి బయలు దేరింది. 42 మందిని మోయల్సిన బస్సు 50 మందితో గర్భనతిలా ప్రయాణం మొదలు పెట్టింది.

ఊరు దాటగానే చల్లనిగాలి వలకరించింది.

కమల జగన్నాథం ఒకరిమీద ఒకరు ఫిర్యాదులు చేసు కుంటుంటే తానెవరి వక్షం వహించాలో తెలియక తికమక పడిపోయాడు సూర్యం.

గంట లోపుగానే సుంకేశల చేరారు.

అక్కడి టెలిఫోన్ సిబ్బంది సాయంతో ముందుగానే బంగళాలో గదిని రిజర్వ్ చేయించి వుంచాడు జగన్నాథం. తిన్నగా

అక్కడికి వెళి బరువైనంతా దించారు.

వెళ్ళుంటే చెట్ల సండల్లోంచి “రా రండి!” అని పిలిచింది తుంగభద్ర.

సూర్యం తను తెచ్చిన - అరటి వండను బిస్కెట్ పాకెటను తేబిల్మీద పెడుతుంటే - “నిన్నెవరు తేవ్మన్నారోయ్ ఇవన్నీ!” అని గద్దించాడు జగన్నాథం.

“సారే! మీ అంకట మీకేమీ తోచను... ఆయనకు సంసారం అంటూ లేకపోయినా ఎంత బాధ్యతో చూశారా? అంది కమల.

“నీవంటి అనుకూలవతి, సుగుణాలరాశి భార్యగా దొరికాక నాకు బాధ్యత ఎందుకే భామామణీ!”

జగన్నాథం మాటల కామె సిగులదు త అయింది.

ఆ ముచ్చట చూసి మురిసిపోయాడు సూర్యం

ముగురూ బయటకు నడిచారు.

అకాశం, వక్కనే నది, దూరంగా కొండలు. పెళ్ళివందిబ్బో బంధువులా, స్నేహితులా చెట్లు-వాతావరణం అహ్లాదంగా వుంది.

అనిర్వచనీయమైన ఆనందం ఆవహిస్తూంది,

వడిచి నడిచి ఆనకట్ట పక్కగా వున్న పిట్టగోడమీద కూచున్నారు, చుట్టుప్రక్కల ఎవ్వరూ లేరు.

నది నెమ్మదిగా పరుగెడుతూంది; ఎత్తునుంచి వల్లంలోకి వడుతూంది.

ఆ పరుగులో ఎంత ఉత్సాహం; ఆ నడకలో ఎంతవిండుదనం!

“కమలా! ఏదయినా పాడకూడదూ?” అని జగన్నాథం అడిగితే సూర్యం ఆశ్చర్యంతో చూశాడు.

“మా అవిడ సంగీతం నేర్చుకుంది-” అని ప్రకటించాడు జగన్నాథం సగర్వంగా.

ఆమె తల వంచుకుని, కాళ్ళదగ్గర నీళ్ళపైన సుడులు తిరుగుతున్న నీటి పలయాలను చూస్తూంది.

రెండు నిమిషాలు నిశ్శబ్దం.

సన్నగా కమ్మగా పలికింది ఆమె స్వరం

“గంగాసంగమ మిచ్చగించునే,

మదినో కావేరి దేవేరిగా అంగీకార మొనర్చునే,
యమునలో నానందముం బొందునే.

రంగతుంగ తరంగ హ సముల

నా రత్నా కరేంద్రుడు

నీ యుగం బంటి సుఖించునేని

గుణభద్రా : తుంగభద్రానదీ :

“వందరి పుల్ల!” అన్నాడు సూర్యం అప్రయత్నంగా. సాక్షాత్తు
సరస్వతీదేవీ ఎడటవున్నట్లుగా చూశాడమే వెపు.

“మా మామగారు తెలుగు మేష్టారు...” అన్నాడు జగన్నాథం
సందర్భోచితమైన వివరణ ఇచ్చే ధోరణిలో.

ఆ పద్యం పాడగా జనించిన ఆనందలహరిలోంచి ఇవతలకి
రావడానికిష్టంలేనట్లుగా కళ్ళు మూసుకునే వుంది కమల.

“ఎంతడంగా వుందండీ ఈ గీతం!”

“ఇది పద్యమయ్యా బాబూ! తెనాలి రామకృష్ణుడి “పాండు
రంగమహాత్యం”లోనిది...” అన్నాడు జగన్నాథం.

“కొంటెకనిత్యాలు ఆ రామకృష్ణుడే ఇంత గొప్ప పద్యం రాశా
డంటే ఆశ్చర్యంగా వుంది...”

“కొంటె తనమూ ఒక రకమైన ఇండలజెన్నే కదా. అందు
లోనూ “హ్యూమర్, వున్న మనిషింటే వాడు నిజంగా జీవితాన్ని
“ఎంజాయ్ చేయగలవాడయి వుండాలి...” అంటున్న జగన్నాథం
వెపు చూచింది అప్పుడే కళ్ళు తెరచిన కమల.

“ఏమిటివాళ తమరింత ఆమోఘమైన ప్రవచనాలు వల్లించే
స్తున్నారు...” అన్న కమల పొడుపుకు

“సావాసదోషం...” అని సమాధానం ఇచ్చాడు జగన్నాథం.
ముగురూ నవ్వారు.

“మీరేదన్నా పాడకూడదండీ?” అంది కమల

“ఎవరినడుగుతున్నాడు, నన్నా?” అని సూర్యం ఆశ్చర్యపో
తుంటే “ఎరింతే బిబ్బదరి! పస గాత్రసౌలభ్యవిషయం... మా ఆడ
కెరుకేగద” అన్నాడు జగన్నాథం.

“అబ్బే-నేను పాడలేనండీ!” అన్నాడు సూర్యం

“ఉప్పుకప్పురంబు” కూడా రాదుదోయ్;

“ఎప్పుడునెడతెగక పారు నేనున్.. అంటూ ఏదో ఒకటి లాగించేయి..” అని జగన్నాథం సలహా.

“ఏది.. షేక్స్పియర్ రాసినవేనా..” అని కమల చురక.

“అబ్బబ్బ.. మీక్షద్ధరిలో ఎవ్వరూ మాట తగ్గరు కదా..” అన్నాడు నవ్వుదానికి శ కిలేనట్టు

“సూర్యంగారూ ఈ తుంగభద్రానదిని చూసుంటే మీకు ఏమనిపిస్తుంది...మందు మీరు చెప్పండి.. ఆ తర్వాత తమరు..” అందికమల జగన్నాథాన్నద్దేశించి..

“చి త..”

రెండు నిమిషాలు ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

“ఈ రెండు పాయల సంగమం ఓగ్గర చూసుంటే.. పుట్టి పెరిగివ ఇంటికి, చేబట్టిన భరతు మధ్య ఎటు వెళ్ళాలో తేల్చుకో లేని కొత్తపెళ్ళి కూతురు గురుకొన్నాండి..”

“వస్తుందొస్తుంది.. రావలసిన టైము కదూ..” అన్నాడు జగన్నాథం.

కమల సూర్యం ఓగ్గరసావచ్చి.. “ఇంతకీ ఎవరో ఆ అదృష్ట వంతురాలు?” అంది రహస్యంగా అడుగుతున్నట్టు.

సూర్యం మనసొక్క నిమిషం సాయబాబా అలయంలోకి వెళ్ళింది. అక్కడ తుంగభద్ర నదివైపు మెట్ల మీద....

“అవుడే ఏవో ఊహ లోకాల్లోకి వెళ్ళిపోయారు సూర్యం గారా!”

తొట్టువడి, నర్దుకుని.. “అబ్బెబ్బె.. ఏమీ లేదండీ.... ఏమోయ్ జగన్నాథా! నదిచూస్తే నీకేమనిపిస్తూ దో చెప్పు..ఈ!” అన్నాడు సూర్యం.

“నాకా?” అని కాపేపు చాలా సీరియస్ గా ఆలోచించినట్టు ఫోజుపెట్టి.. “చేతికొచ్చిన మూడో..దలనూ నెలసరి అప్పులవాడి కివ్వడమూ, లేక పెద్దప్పు తాలూకు కట్టి కట్టడమూ.. అని తేల్చుకో లేని ఎన్. జీ. ఓ. లా వుంది..” అని తేల్చాడు జగన్నాథం.

“నారికేళపాక..” అని క్షణపు గామెంట్.

“మరి మీ కేమనిపిసూంది?” అని ఆమె వడిగాడు సూర్యం.

“ఆమె వళ్ళి ఎంతో ప్రేమతో చూసింది పారుతున్న నదిని.
“అరనారీళ్ళరుదిలా వుండి, సాహిత్య సంగీతాల సంగమంలా
వుంది.”

“చాల ‘పొయెటిక్’గా వుందండీ!”

జగన్నాథం గోడమించి కిందకు గెంతాడు. “రేడీన్ అండ్
జెంటిల్మన్. పొయెటి సెషనయిపోయింది; ఇంక ఎజెండాలో
తర్వాత ఐటెమ్. “ది గ్రేట్ ఆవడ ఈటింగ్ పోటీ!”

గెంజబోయిన కమలను “అగాగు! నువ్వలా గెంతకూడదు.”
అని చేయూతనిచ్చి దింపాడు. సిగ్గుతో అతడి చేతినడుకుని దిగింది
కమల.

ముగ్గురూ నడుస్తున్నారు.

హఠాతుగా నది ఒడ్డున చెట్ల కింద పిక్నిక్ పార్టీలో ఆమె!

“దుర్గా!” అని తాను గట్టినా పిలిచినట్లు సూర్యానికి

తెలియదు,

ఇటు కమల, జగన్నాథం. అటు దుర్గ శిల్పిల్లా నిలబడి
పోయారు.

సూర్యాన్ని చూసి, తనతో వచ్చిన వాళ్ళతో చెప్పి, దుర్గ
నెమ్మదిగా అడుగులు వేసుకుని ఎస్తుంటే అలా ఆమెను చూస్తూ
నిలబడిపోయాడు సూర్యం.

దగ్గరికొచ్చి, “నమస్కారం!” అంది ఆమె.

జగన్నాథం, కమలను చూస్తూ, సూర్యం “ఈవిడ దుర్గా!”
అని పరిచయం చేశాడు.

“రండి!” అని కమల దుర్గ చేతిని పట్టుకుని తనవైపుకు
లాక్కుంది.

“దుర్గగారూ! ఇదిను జగన్నాథం అని నా అవుడు; ఆవిడ
కమల. ఈ కొకి ముక్కున దొండవండః” అన్నాడు సూర్యం.

“ఓసోన్! బ్యాబుగారి కుక్కడా కవిత్వం వచ్చేస్తున్న
టుందే. కమలా! పెన్ అండ్ పేడ్ ఏవీ. రాసుకుందాం ఈ కవి
కోకిల లుకువుల్ని” అన్న జగన్నాథం మాటలకు పగలబడి నవ్వా

రందరూ.

“మా వారికి కొంచెం..” అని దుర్రతో ఏదో చెప్పబోయి కమల ఆగగా- “స్కూల్ లూట్!” అని పూరి చేశాడు జగన్నాథం.

ఈమె ఇంత పొడవుదా! ఎంత చక్కని నవ్వు ఈమెది. అనాడు మనక వెలుతురలో చూడలేదు సరిగా, అని ఆమెనే తదే కంగా చూస్తున్నాడు సూర్యం.

“సూర్యం బాబూ! పువ్వులేవన్నా తెచ్చివ్వంటారా?” అంది కమల.

“పువ్వులా-ఎందుకూ-ఆ బేస్-”

దుర్ర తల క్రిందకు వంచింది

“ఉమ్!” అన్నాడు జగన్నాథం- “కథలన్ని తెలికాయీ ఓ చందమామా!” అన్న ధోరణిలో.

“మేము గుర్రమూ తులగభద్రను చూసే ఎవరికెట్లా తోచిందో చెప్పామండీ! మరి మీరూ చెప్పండి-” అంది కమల దుర్రతో-

“ఫస్ట్ ప్రైజ్.. నాలుగు అవధయి!” అని జగన్నాథం ప్రోత్సహించాడు.

ఫక్కున నవ్వి-దుర్గ.... “నాకు... నాకు ... గలగలమని పారే నీరంటే ఇష్టం-నడిని చూస్తూ ఆలాగే కూచుండిపోతే ఎంత బాగుండునో.”

“బాగానే వుంటుంది కానీండీ.... ఆ ఇంటి మగాడు కూడా మూడు పూటలా నడీజలం తాగి పడుకునేవడయి వుండాలి కదండీ-” అన్నాడు జగన్నాథం.

సిగ్గుల మందారమయింది దుర్ర.

సూర్యం ఎడలో వేయి పండిగలు!

కమల పలికింది: “మీరు సరయిన సషయాసికే వచ్చారు- ఈ మిత్రులిద్దరూ ‘అవడల పోటీ’లోకి డిగబోతున్నారు. పనం చూద్దారండీ!”

జగన్నాథం.... “నో! అనివార్య కారణం వల్ల పోటీ నింకో ఆరగంట వాయిదా వేస్తున్నాము-” అన్నాడు.

“ఎందుక? ఏమిటా కారణం..” అని అడిగాడు సూర్యం.

“ఏం కారణమేమిటోయ్! మేమిదరం పొదుటి నుండి కాప్పే
వయనా ఒంటరిగా లేకపోతిమి కదా....అంచేత నేనీ అమ్మాయిని
లేవదీసుకుని-అలా” అంటున్న జగన్నాథం నోటిని మూసేసింది
కమల.

సూర్యం, దుర్గ గలగలా నవ్వారు.

“అంచేత-దుర్గ గారూ! ఈవిడ నా సహధర్మచారిణి ...మే
మిదరమూ కొన్ని ఆధ్యాత్మిక విషయాలు మాట్లాడుకోవాలి. సో...
విత్ యువర్ పర్మిషన్....” అంటూ కమల చేయి పట్టుకుని బర
బరా లాక్కెళ్ళిపోయాడు జగన్నాథం.

వారివైపు చూస్తూ- “గ్రేట్ కపుల్” అన్నాడు సూర్యం.

తల వూచింది దుర్గ.

“రండి... అలా నడిచి వద్దాం-” అన్నాడు సూర్యం.

అశడితోబాటు అడుగులు వేయసాగింది దుర్గ.

దూరంగా ఫిషరీస్ పాండ్ దాకా వెళ్లాక అక్కడొక చెట్టు

నీడలో కూర్చున్నారు.

“మీ పేరు సూర్యమా-”

“ఓ స్పార్క్! ఆ రోజు మీ పేరడిగాను, కాని నా పేరు చెప్ప
లేదు. మిమ్మల్ని చూడగానే....” అని సగంకో ఆగిపోయిన
సూర్యాన్ని కళ్ళతో అడిగింది.

“..నన్ను నేనే మరచిపోతుంటాను-అని ఇవాళ తెలిసింది..”

నవ్వును అదిమి పెదాల క్రింద దాచి, వేలితో వట్టిరో
మ గులు వేయసాగింది దుర్గ.

“దుర్గా!”

చూచింది ఆమె.

“మీ కథ్యంతరం లేకపోతే-నా గురించి చెబుతాను నీనండి.”

ఆమె విన్నది; తర్వాత అతడు విన్నాడు.

-అర గంటయ్యాక వాళ్ళు వెనక్కు నడుస్తున్నారు.

ఇంకా స దూరంలో బంగళా వుందనగా ఆమె సుతారంగా
తన చేతిని విడిపించుకుంది.

“దుర్గా! నిన్ను....నిన్ను....షళ్ళీ ఎప్పుడు చూడనూ?”

మాట్లాడలేదామె: కళ్ళతో నవ్వింది. పెదాలతో కలలు
వంచింది. తన హస్తాల్ బృందం వద్దకు వెళ్ళిపోయింది.

సూర్యం తన చేతిని చూసుకున్నాడు.

దుర్గ చేపట్టిన ఈ చేయి వంచి చేయే అనుకున్నాడు.

తుంగభద్ర ఉషానుగా వరుగులిడతూంది.

○

○

○

మూడు వారాల తర్వాత ఒక శుక్రవారం ఉదయం జగ
న్నాథం ఇంట్లో — అతి నిరాశంబరంగా జరిగింది సూర్యం, దుర్గల
వివాహం.

జగన్నాథం ద. పతులు, ప్రెస్ మిత్రులు ఇద్దరు, దుర్గ
హస్తాల్ సూపరంటెండెంటూ, ఆమె భర్త — ఆరుగురంటే ఆరుగురే
అతిథులు!

ఒక వారంరోజులు సెలవుపెట్టి హంపి, మహానంది, లేపాక్షి
తిరిగి వచ్చారు దంపతులు.

కమల ఎంతో అప్యాయతతో వాళ్ళ కొత్త కాపురానికి
కావలసినవన్నీ సమకూర్చి పెట్టింది.

నరసింహరావు వేటలో గదిలో కాపురం మొదలుపెట్టారు
సూర్యం, దుర్గా.

అనుకోకుండా వాళ్ళ జీవితంలో ఇంకో మలుపు కూడా ఎదు
రయింది.

జగన్నాథం అన్నయ్య సత్యనారాయణ విశాఖపట్నంలో
షిప్ యార్డ్ లో ఇంజనీర్ గా వుంటున్నాడు.

విశాఖపట్నంలోని ఒక పెద్ద రెడీమేడ్ దుసుల ఎగుమతి
కంపెనీలో సూపర్ వైజర్ ఉద్యోగం ఖాళీగా వుందనీ, దాదాపురెండు
వందలమంది దాక వనిచేపే వారమీద సూపర్ వైజర్ గా నమ్మకసుడు
కావాలనీ, నెలకు నాలుగు వందల దాక జీతం ఇస్తారనీ రాకాదాయన.

ఈ విషయం సూర్యానికి జగన్నాథం చెప్పాడు.

“ఈ పాడు ప్రెస్ పని ఎప్పుడొదులుతుందా అని చూస్తున్నా—
వెంటనే రిజైన్ చేసి వెళ్ళిపోతా!” నన్నాడు సూర్యం.

“తొందరపడకండి. అక్కడికోసారి వెళ్ళి పరిస్థితులన్నీ

చూచిందీ..ఆ తర్వాత ఒక నీర్వయానికి రావచ్చు..“అంది దుర్గ.

“అమ్మాయి చెప్పింది కరెక్ట్..అలా వేయి..” అన్నాడు జగ
న్నాం... నువ్వు మా ఇంటికొచ్చి వండమ్మా ఆ నాలుగు రోజులూ”

“వద్దన్నయ్యా! నేను రోజూ ట్రైనింగ్ క్లాసులు తీసుకో
వాలికదా సెంటర్ లో..”

“ఇంకేం క్లాసులు..అన్నీ చూసేయాలింపే..” అన్నాడు
సూర్యం,

“అలాగేలెండి..మీరు పిశాఖపట్నం వెళ్ళివచ్చాక మాట్లాడ
దాము..” అంది దుర్గ.

అదివారంతోబాటు ఇంకో మూడు రోజులు కలిసి సెలవుపెట్టి
పిశాఖపట్నం వెళ్ళాడు సూర్యం. అసలు పిశాఖపట్నం వెళ్ళాలంటే
తాను దిగాల్సిన స్టేషన్ పెరు వాల్తేరు అని తెలిసి చాలా ఆశ్చర్య
పడ్డాడు.

సత్యనారాయణగారిని కలుసుకుంటే ఆయన ఆ ఎగుమతుల
కంపెనీ డైరెక్టరు సుదర్శనంగానీ చిన్ననామో యిచ్చారు.

సుదర్శనం గారిని కలిశాడు సూర్యం. దివసాలన్నీ చెప్పాడు.
ఆయన గుచ్చి గుచ్చి అడిగిన ప్రశ్నలన్నిటకీ ఓపికగా సమాధానం
చెప్పాడు.

“అయితే మిస్టర్ సూర్యం! మీరు అప్లికేషన్ ఇచ్చివెళ్ళింది
నేనుబోర్డు ఎదుట వుంటే నిర్ణయం తీసుకున్నాక.. మీకుతెలుపడం
జరుగుతుంది.” అని పైప్ వెల్గి..చాటు ముప్పై యేళ్ళ సుదర్శనం.

నమస్కారం పెట్టి సెలవు తీసుకున్నాడు సూర్యం.

వాల్తేరు స్టేషన్ లో ఎటికొస్పాక బొంబాయి రాజురాణి ఒకటి,
అరకిల్ మిమిడి తాండ్రా ఉన్నాడు.

కర్నూలు వచ్చి చేరాడు.

మామిడి తాండ్ర మొదటిసారిగా రుచి చూచిన దుర్గ..“ఇది
ఇలాగే కమలగారి కిచ్చేద్దామండి..” అంది.

“ఏం?”

“ఆవిడకిప్పుడు ఆరో నెల. పుల్లగా తియ్యగా బాగుం
టుంది తినడానికి..”

“అంటే వారి రుచులు ఇలా వుంటాయని తమకెలా తెలుసు
మేడమ్!” అన్న సూర్యం నోటికామె వేళ్ళు తాళం వేశాయి.

పదిహేను రోజుల తర్వాత- విశాఖపట్నం కంపెనీనుండి
సూపర్ వైజ్ ఉద్యోగానికి సూర్యాన్ని ఎన్నిక చేసినట్లు ఉత్తరం
వచ్చింది. జీతమూ, అలవెళ్ళులు కలిపి నెలకు నాలుగు వందల
ముప్పై రూపాయలు ఇస్తామనీ, అంగీకారం అయ్యే పక్షంలో
మూడు వారాలలోగా వచ్చి చేరాలనీ రాశారు.

అఫీసు కొచ్చిన ఆ ఉత్తరం పట్టుకుని ఆ సాయంత్రం ఇంటి
కొచ్చిన సూర్యం- పంటింట్లో ఏదో పని చేసుకుంటున్న దుర్గ
నమాంతం పెకె తేసి గిరగిర తిప్పాడు.

భయంతో కళ్ళు చూసుకుని “బాబోయ్! నే పడిపోతానండోయ్.
దింపండోయ్-” అని అరిచింది.

అమెను దింపి, ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

“చీ! ఏమిటి పని.”

“డ్యూటీ మేడమ్ డ్యూటీ! అందుకోండి ఈ చిట్టీ!”

అమె కళ్ళు విప్పారాయి.

—ఆ రాత్రి పడుకున్నప్పుడు అమె ఒక సందేహం వెలి
బుచ్చింది. “మరిక్కడయితే నాకూ ఏదో నెలకో వంద వత్తూ
కదా. అలాటిది అక్కడ వుంటుందంటారా?”

“తప్పకుండా వస్తుంది. రాకపోయినా ఫరవాలేదు. అయినా
ఇంకో రెండేళ్ళ తర్వాత నువ్వుద్యోగం చేయడానికి నే నొప్పుకున్నా
పాపాయి ఒప్పుకోడు.”

అతడి నోటికి మూతవడింది.

సూర్యం ముందుగా వెళ్ళి విశాఖలో చేరాడు. చాచా గార్డెన్స్
ప్రాంతంలో ఒక మేడమీద రెండు చిన్న గదుల వాటా నెలకు
వంద రూపాయల అద్దె చొప్పున కుదుర్చుకున్నాడు. వెంటనే
కర్నూలు వెళ్ళాడు. అక్కడ మిత్రులందరి దగ్గర నెలపు పుచ్చు
కున్నారు.

“ఒక్కసారి సాయిబాబా గుడికి వెళ్ళొద్దామా?” అని
అడిగింది దుర్గ.

పెళ్ళారు.

“నన్ను మాత్రం విగ్రహాలకు దండాలు పట్టమనీ బలవంతం చెయ్యకు పీజ్!”

“చెయ్యను! మీకా నమ్మకం లేదని నాకు తెలుసు”

“ఎలా తెలుసు! ఈ విషయమై నేనెప్పుడూ నీతో మాట్లాడలేదే.”

“ఆ రోజు ఈ గుడిలో మనం కలిసినప్పుడు, కుంకుమపున్న కొబ్బరివిప్పను మీ చేతికి పే, మీరు బొట్టుపెట్టుకోకుండా కొబ్బరిముక్క మాత్రం తీసుకోవడం గుర్తుంది.”

“అయ్య బాబోయి... నాకు భయంగా వుంది! నీ అ. రోతె న మనిషి దగ్గర ఓడిపోతానేమో చివరికి... అని.”

“వద్దు లెండి! నేనే ఓడిపోతానుగా...” అని నవ్వింది దుర్గా. ఆమె పూజ చేయించింది. బాబాకు మనసారా దండం పేరు కుంది. మెటుకి అతడి చేయిపట్టుకుని నదివైపు నడిచింది.

“ఇదిగో.... ఇక్కడే ... దేవీజీగారు ఆసీనులయి భక్తుడి కటాక్షించింది —”

“ష... ఎవరన్నా వినగలరు!”

కనుల, జగన్నాథం కనుల నీరు నిండుతుండగా వీడ్కోలు చెప్పారు.

“నాకూ ఇక్కడ అయిదేళ్ళయిపోయిందోయ్... బదిలీ చేయించుకుని వచ్చేస్తానట...” అన్నాడు జగన్నాథం.

స్వాప్నాపారమీద నిలబడిన ఆ దంపతులు చుక్కలూ అదృశ్యమయేదాకా రైలు పెట్టెలో నుండి చేతులు వూపారు దుర్గా సూర్యమూ...

o

o

o

సూర్యం సూపర్ వె జర్గా చేరింది “మహాలక్ష్మి కంట్రైన్స్ వారి గార్మెంట్ ఎక్స్పోర్ట్ డివిజన్లో.”

ఆ కంట్రైన్స్ అధిపతులు కోటిళ్ళరులయిన దే గా హనుమాన్ ప్రసాద్ గారు.. ఆయన ఇప్పుడు వినభై ఐదేళ్ళు చాలదంతే ఆముష్మిక విషయాలలో పడ్డారు; మరి అత్యవసరం అయితే తప్ప

జినెస్ వ్యవహారాలలో తల దూర్చరు. వారి అబ్బాయి రాజేశ్వర ప్రసాద్ హయాంలో బిజినెస్ బాగా ముదిరింది; లక్షలు కోట్లు య్యాయి; రాజేశ్వర కిప్పుడు అ:వె. ఏళ్ళు: ఆయన పాతిక రెవెన్యూలో డై రెక్టరు; వాణిజ్య మ:దలి ఉపాధ్యక్షులు. కాబట్టి ఏ మంత్రి వచ్చినా వారింట్లో ఒక గాను బీరయినా తాగిందా పోదు, ఆయనకు “కింగ్ మేకర్ అన్న వ్యవహారిక నామం” ఉంది.

వారి చిరంజీవే సుదర్శన ప్రసాద్... వరుసలాటి తివాళిమీద నడవడం, ఓడలాటి కారలో తిరగడం. రంభలాంటి:మణి బులెట్ లె ఫని ఎన్ జాయ్ చేయడం, భార్య రక్షణ మ్య సుదర్శన ప్రసాద్ తో పాటు మూడు నెలలకోసారి తిరువతి వెంకటేశ్వరుడి దర్శనం చేసుకుని హుందీలో పడవే కు తక్కువలేకుండా ముడుపు యడం-ఇవి వారిని గురించిన రేఖాచిత్రంలో గల కొన్ని రేఖలు..

వయసు ముప్పైయే అయినా, తరతరాల నుంచే రక్తంలో క్రిందిన వ్యాపార సూత్రాల బలంతో బిజినెస్ను డివడినాభివృద్ధి స్థావస్తున్నాడు సుదర్శన ప్రసాద్. తన హయాంలో “మహారాష్ట్ర కంట్రైన్స్” క్రింద ఒక మత్స్యహార హోటల్ కట్టించే యత్నంలో న్నాడు. చుట్టుపక్కల వూళ్ళతో కలిపి నాలుగు సెనిమా థియేటర్లు ఏర్పాటు చేశాడు, తద్వారా చలనచిత్రరంగంలో పలుకుబడి సంపాదించాడు. దివిది మెట్రోక్యే-అయినా దేశదేశాలూ తిరిగి అనుభవం విద్యలో క్షేత్రం పుచ్చుకున్నాడు. రై నీ సెరస్ ఇంటర్నేషనల్ అన్న ంటిరాతియ సంస్థలో సభ్యుడిగా ఏడేళ్ళు చేసి ఇప్పుడే సదరు సంస్థ యొక్క 632 వ జిల్లాకు గవర్నరుగా ఎన్నికయ్యాడు. కంట్రైన్స్ క్రింది వివిధ సంస్థలలో కలిపి ఉద్యోగులూ, కార్మికులూ దాదాపు నాలుగువేల మంది దాకా పనిచేస్తున్నారు.

వారి ‘గార్డెంట్ ఎక్స్ పోర్ట్’ విభాగంలో రెండు వందల తిలకమందిదాక ఉద్యోగులు, కార్మికులూవున్నారు; బట్టలుకొనుగోలు సేవారు, క తిరించేవారు, డిజై నర్స్, దర్జీలు, ఇస్త్రీవారు, పాకర్స్, ప్రింగ్ సెక్స్ ఇంజనీర్స్— వాళ్ళుగాక పర్సనెల్, అకౌంట్స్ లులవాళ్ళున్నారు.

అఫీసర్ స్థాయి వారొక ఇరవై మంది వుంటారు; కార్మిక్ స్థాయివారు రెండు వందలుంటారు. ఆ కంపెనీ తయారు: డ్రెస్సులు యూరప్ లో, అమెరికా లో విపరీతంగా అమ్ముడు పో న్నాయి. నానాటికీ వ్యాపారం పెరుగుతూంది. పని సరిగా జరిగేట చూడడం, ఎక్కడా ఏ కార్మికుడూ కాలం వృధా చేయకుం చూడడం, వెషిన్ లో ఏదయినా అనరోదం వస్తే మెయింటినె. వాళ్ళను పిలిపించి బాగుచేయించడం, అర్థర వ్యవధి ప్రకా దుస్తులు తయారీ కంప్లెక్షన్ సంగేలా చూడడం- ఇవి.... సూప వె జర్ గా సూర్యు డ్యూటీలు. ఎనిమిది నెలలు చకచకా గా పోయాయి.

తొమ్మిదింటికి సైరన్ వూదేశరికి అందరూ తమ తి చోట్లలో పని మొదలు పెట్టారు.

సూర్యం ఒక రౌండ్ వెళ్ళి వచ్చాడు. దరీలలో ఇద్దరు రాలేదు. ఒకడు శ్రీరాములు; అతడి నుం నెలవు చీటీ వచ్చింది.

రెండవ వాడు అప్పన్న; అతడి నుండి ఏ కబురూ లేదు. శ్రీరాములు పేరు ఎదుట "ఎల్" అని రాశాడు సూర్య అప్పన్న పేరు ఎదుట "అబ్సెంట్" అని వేయబోయి ఆగా సూర్యం.

పావు గంట తర్వాత వగర్చుకుంటూ వచ్చాడు అప్పన అతడి గదిలోకి.

"దండాయి బాబూ!"

"ఏమయింది అప్పన్న!"

"మా ఆవిడకు నిన్నరాత్రినుండి ఒకటే ర కపువిరేచనాలం. కళ్ళలోకి ప్రాణం వచ్చేసినాది.... ఆస్పత్రిలో చేర్పించమన్నారం డాక్టరుగారు. ఉదయాన్నే లేచి ఆస్పత్రికెళ్ళినామండి. పాట రూపాయలదాకా ఖర్చయిందండి. ఇంకా ఎడ్మిషనవలేదు, ఈలో ప్యాక్టరీకి టైముయిపోతాందని మా తమ్ముడిని వుంచి పారానానెండి!"

“నెలపు పెట్టలేకపోయావా!”

“నేనే జబ్బుపడ్డానుకదండీ! ఏడాదికిచ్చే పాతికరోజులనెలమా జబ్బుకే అయిపోయిందండీ.”

“అలాగా. పోనే... పనిలోకి వెళ్ళు.”

“బాబూ! నాకివాళ లేటు కూడా వేయకండి! ఈ నెలలో ఇప్పుడికి రెండు లేటు మార్కులు వడ్డాయి. మూడయితే ఒకరోజు జీతం నేనే సారండీ. ఇంట్లో పరిస్థితి బాగాలేక ఈ నెల ఇటా అయింది. ఇది నేనేప్పుడూ లేటుగా రాను బాబూ! రోజు జీతం వదిలూపానులు పోతే చాల బాధయిపోతుంది.” అని కళ్ళనీళ్ళ వర్యంతం అయిన అప్పన్న వీపు తట్టి “నువ్వెళ్ళు అప్పన్నా! కష్టాలు అందకీ వస్తాయి. నువ్వెళ్ళు అన్నాడు.”

నమస్కారంచేసి పెళ్ళిపోయాడు అప్పన్న.

సాయంకాలం ఇంటికి వెళ్ళాడు సూర్యం. అతనూ దుర్గ కలిసి చికి వెళ్ళారు.

రామకృష్ణా బీచ్ వద్ద బాగా జనం వుండడంచేత అలా నడుచుకుంటూ ఈస్టు పాయింట్ రైల్వే హవుస్ దాక వెళ్ళారు. అలలు సాదాను తడిపేలా అంచున నిల్చున్నారు.

కడలి మహాత్మాహారో గెంతులు వేస్తున్నది. యజమానిని హరిసిన శునకంలా కెరటాల తోకలినాడిస్తున్నది. భరతనాట్యసుందరి లాంచలంలా ఎగిరెగిరివడుతున్నది. అస్తమించే సూర్యుడి బంగారంలోని ఇంద్రధనుస్సులకు శత సహస్ర దర్పణాలు వడుతున్నది.

ఇసుకలో కూచున్నారు. బటాణీ, వేరుశనక్కాయలూ న్నారు. కబుర్లు చెప్పుకున్నారు.

“ఏవండీ! ఇంకో నెలకి మన పెళ్ళయి సంవత్సరమవుతుంది కదూ?”

“ఔను... మరి వెడ్డింగ్ యానివర్సరీ గిఫ్ట్ ఇంకా ఎన్నో కీయ్ వెతికి!”

అతడి ఒడిలో తల దాచుకుంది ఆమె.

కడలి తరంగం ఉవ్వెత్తున లేచి తీరాన్ని కౌగిలించుకుంది. నివితిరా చుంబించింది.

మరుసటిరోజు ఫ్యాక్టరీలో అటెండెన్స్ వగైరా వనులని ముగించుకొని రౌండ్స్ వెడదామనుకుంటున్నాడు సూర్యం.

అలాగా "చినబాబుగారు పిలుస్తున్నారు" అని కబురు వచ్చింది. 'వన్నా! సుదర్శన ప్రసాద్ గారా?' అని ఆశ్చర్యంతో ఫ్యాక్టరీ వెలుపలికి వచ్చి అదే ఆవరణలో ఉన్న రెండవ అంతస్తులోని మేడమీద గదిదగ్గరికి వెళ్ళాడు.

శ్రీవారి పి.ఎస్. అసబడే మల్లి కాదునరావ్ ని కలిసి చెప్పాడు. అతడి నవ్వు అలా వుండేమా అనిపించింది.

అనుమతి వచ్చింది.

టెన్నిస్ కోర్టు గది; ఊటీలా ఉంది; ఒకమూలగా 'టెన్నిస్ క్లబ్' మేజా వుండింది. దాని వెనకాల స్విచ్ లు చెయ్యరుంది. దానినిండుగా కూచునివున్నాడు చినబాబుగారనబడే సుదర్శన ప్రసాద్. వెనకాల వారి నెత్తిమీద గాంధీజీ ఫోటో వుంది. ఆ ప్రక్కనే ఎవరైనా బాబాజీగారి పటం వుంది.

టేబిల్ మీద మూడు లంగుల్లో టెలిఫోన్ లున్నాయి. పొగ నృష్టిస్తున్న పే వుంది. కలాలున్నాయి; కేలెండరుంది; కత్తి వుంది. ఇంటర్ కామ్ వుంది.

ఆ గదిలోకి రావడం సూర్యానికిదే మొదటిసారి,

"నమస్కారమండీ!"

"ఏం సూర్యం! బాగున్నారా?"

"బాగున్నాను సార్!"

"పనెలా వుంది?"

"బాగుందండీ!"

"ఈ ఎనిమిది నెలల్లోను మీమీద ఏలాటి కంప్లయింట్ రాలేదు..." తెలు కట్టినట్లయింది సూర్యానికి.

"మీ వర్క్ మీరు సక్రమంగా చేసుకుపోతున్నారా... అప్రీషియేట్ డిట్... కాని." సప్పెన్స్ తో చచ్చిపోతున్నా సూర్యం.

షెప్ చేతిలోకి తీసుకుని, ఒక్కసారిగా గట్టిగా పీడి కుర్చీని గిర్రుస తిప్పి, పక్కనున్న స్టూల్ మీద కాళ్ళుకెట్టి, షెప్

సూ పొగ వదులుతూ.. “కాని... నిన్న ఉదయం పనిలోకి
వుగంట లేదాగా వచ్చిన అప్పన్న అనే వర్కర్ రైట్ టైమ్ లో
చనట్లు మార్క్ చేశారట.. నిజమేనా..”

పాదాల అడుగున భూమి కదలుతున్నట్లయింది సూర్యానికి,
ట మాట రావడం లేదు.

“నిజమే ! ఈ టేబుల్ దగ్గర కొచ్చే వార్ నూటికి నూరు
కు విజం తప్ప మరొకటి అయి వుండడానికి వీలులేదు...”

“అది కాస్సార్ !...”

“నిజం కాదా ?”

“నిజమే కాని. .

“మరి ?”

“అతడి పరిస్థితి చాల దయనీయమైంది సార్ ! అంచేత.

“నో నో నో ! వ్యక్తిగా మీకు దయవుంటే బద్ వద్దో
వ్వడి. కాని ఫ్యాక్టరీ కాలంలో పావుగంట దానం చేసే హక్కు
కు లేదు... ఆర్థమయింది కదూ ! వర్కర్స్ న్నాక ఏవో సాకులు
వతుంటారు. అవన్నీ నమ్మేయకూడదు. కాక్ అండ్ బుల్ సోరీస్
వ్వి వాళ్ళు ఫ్యాక్టరీలో పని చేయకూడదు. వత్రికలో సీరియల్స్
మూలి. ఇది మీ మొదటి తప్పిదం కనుక నేను మరచి పోవడానికి
ం... పళ్ళి ఇలాంటివి జరగకూడదు..

“ఎస్సార్”

“మామూలుగానయితే మీరీ గడిలోకూడా వచ్చివుండేవారు
న. మీ చేతికి ఓ కాగితం వచ్చి వుండేది. కాని మిమ్మల్ని
నారాయణ పంపారని నాకు గుర్తుంది. రెండవ సారి
రుండదు....

“ఎస్సార్ !”

“యు కెన్ గో!”

బోనులోంచి బయట : డ్డట్లు పడ్డాయి. అవమనంతో తల
క్లిగిటయింది.

తన గది కొస్తుంటే అందరూ తనకేసి చూస్తున్నట్లు, తన్ను
ంచే మాట్లాడుకుంటున్నట్లు అనిపించింది,

అది భమేనా ?

వర్కరంటే మనషా, కాదా.... వాడి కొచ్చే కష్టాన్ని యజమాని కాకపోతే ఎవడు చూస్తాడు ? యంత్రానికి మరమ్మత్తు వస్తే దాన్ని అపురూపంగా చూచుకుని వందలు వేలు పెట్టి బాగు చేయిస్తారే.... అది మళ్ళీ పని చేసేలా చూస్తారే. మరి మనషి ఆ పని చేయడా ? అతడి మనసు శరీరమూ ఆరోగ్యంగా వుంచక పోతే అతడు మనస్సుర్తిగా ఎలా పనిచేయగలడు? — సవద ఉత్పత్తిచేసే ఈ నుషులను నిర్లక్ష్యం చేసిన సమాజం ఎలా ముందడుగు వేస్తుంది ఇవి సూర్యం మెదడును పేదించిన ప్రశ్నలు.

ఇంకొక వైపు డబ్బు ఇచ్చే మదం, అహంకారం, గర్వం దాని వికృత రూపం కలవరపెట్ట సాగాయి. ఆ రాత్రి మొనటిసారిగా దుర్గ అశుభ చిహ్నంగా వుండడం గమనించింది. అతడేమి చెప్పక పోవడం ఆమెకు ఆశ్చర్యం అనిపించింది. ఆపీసు విషయంలో ఆమె మనసునెందుకు పాడు చేయాలని అరిడూరుకున్నాడు

మ.రు.టి రోజు ఏదో పనిమీద అకౌంట్స్ & ఫీసరు శ్రీవతి గారి కిగ్గరకు వెళ్ళాను సూర్యం పని అయ్యాక ఆయన సూర్యంతో ఇలా అన్నాడు. “చూ నాయనా ! నాకు కంపెనీ పేవలో ముప్పై యేళ్ళు గడచాయి ఎందుకో నాకు నువ్వంటే అభిమానం ఏర్పడింది గనుక చెబుతున్నాను.... మన కర్మగాలి పొట్ట గడవక ఇక్కడ కూలి కొచ్చాము. ఇక్కడ అన్ని రకాల క్రూర జంతువులూ వుంటాయి. “తలనుండు నిషము ఫణికిని” అన్నట్లు పామో, తేలో, సింహమో అయితే గుర్తించి మన జాగ్రత్తతో మనం వుంటాము. గనుక అతి మెలకువగా వుండు తండ్రీ” అన్నారు.

సూర్యాసి కలత అయ్యోనయంగా వుంది.

నిన్నటి విషయం ఈయన కెలా తెలిసింది ? ఏమిటిదంతా ?

ఏమిటి వాతావరణం ?

ఆ ప్రశ్నలకు జవాబు ఇంకొకరిద్వారా లభించింది. ఆ ఇంకొరుషిప్పిగలో వుండే బెంగాలీ మిత్రుడు వ్రఫల్స్ చంద్రో సర్కార్.

సాయంకాలం హోటల్లో కాఫీ తాగతూ చెప్పాడతడు :

“భాయి.... అనవసరంగా గొడవపడి పోయి. ఇక్కడ చాల వలదు
లున్నాయి. అందులో ఒక వలయం యూనియన్. దాని నాయకు
మధుసూదనం మా విభాగంలో గుమాస్తా....కనుక ఆ తాకిడి నా
తెలుసు. ఈ యూనియన్ ప్రారంభించింది వరహాలు అని చా
పెద్ద మనిషి. అతడు పున్నంతకాలం యూనియన్ వ్యవహారా
కుభంగా వుండేది అతడు చనిపోయాక మధుసూదనం అతని
షష్టితో పైకి వచ్చాడు. అతడి దురుస్థున మాటలకు, అంతకన్న
వికారమైన చేతలకు రోతపుట్టి చాలమంది అతడి యూనియన్ ను
బయటి కొచ్చేశారు. అయినా వుంది ఒకటే యూనియన్ మెజారిటీ
అతడితోనే వున్నారు. అదీ అతడి గర్వం.

“ఎన్న నువ్వు కా సంతి సాయం చేసిన అప్పన్న మధు
యూనియన్ నుండి బయటికి వచ్చేసిన వాళ్ళలో ఒకడు అంతే.
నువ్వు అతడికి సాయం చేశావన్న వారను నిమిషాలమీద మధు
తాలూకు మనుషులు పసిగట్టి భక్తి శ్రద్ధలతో వాడికి చేర పేశారు
వాడు పైకి చెప్పి వుంటాడు అంతేతే నీకు దొరగారి ఉవ్వ దప్పు
భాగ్యం లభించింది ఇక్కడినుండి వాళ్ళు విన్ను కనిపెట్టు
వుంటారు. వారికి వువయోగవదితివా మంచిదే ; నీ మానా;
నువ్వుండినా పరవాలేదు, కాని వాళ్ళ యూనియన్ లో లేని వాళ్ళ
వల్ల నువ్వేదయినా జాలి చూపి నీవా....విన్ను పెడలట ”

“ఎంత అన్యాయం !”

“అన్యాయం కాదు భాయి, ప్రపంచం....!” అన్నాడ
సర్కార్ బరువుగా నవ్వుతూ:

వెల్చేర్ ఆఫీసర్ దేవదానం....తన ఎదురువున్న కాగితాల
చూసుకుంటున్నాడు...అందులో ఒక అడ్వాన్స్ కు అప్లికేషన్ వుం
మెయింటినెన్స్ లో సీనియర్ మెకానిక్ కామేశం అన్నవాడు
జబ్బుపడి వున్నాను గనుక జీతం రావడం లేదని, వెల్చేర్ ఫండ్
నుండి అయిదొందల రూపాయలు అడ్వాన్సుగా ఉమ్మడి నెలకు
పాతిక చొప్పున వెంక్టా కట్టుకొమ్మని రాశాడు.

పెన్నిల్ నోట్ పెట్టుకుని కళ్ళు మూసుకున్నాడు దేవదానం
“కామేశం ” పోయిన సంవత్సరం వాడికేదో అవార్డు కూడా

వచ్చింది : దూ - డబ్బు రైట్ : ఆ సభకు వాడు, వాడి భార్య
వచ్చారు.... ఆ.... అదే....

పోనొచ్చింది....

“—”

“హలో డార్లింగ్...!”

“—”

“ఎఫెన్ ఏమిటీ, వీకెండ్ ప్రోగ్రాం కేన్సిల్లా?”

“అబ్బా..”

“ఎఫ్డూ, పచ్చే శని, అది-రెండు రోజులూనా-నిజంగానా...

నో.... నో.... మిస్సన్ మరో నెలవరకూ రాదు.... ఎల్వే... డెలివరీ
కాదు.... హాహా”

“వ్హ్.. ఓ కే..!”

... పోన్ పెట్టాడు

ఆ మేళం అచ్చే వాడేనన్నమాట...

ఓ... కే...

ఆ అడ్వాన్స్ విషయం మాట్లాడానికి ఎల్లుండి సాయ : కాలం

ఇంటికి ఇ టికెట్ రబ్బనమని కామేశానికి కబురుపెట్టాడు.

రెండ్రోజుల తర్వాత —

సాయకాలం ఎదున్నర సాటికి —

దేవదానం ఇంటిలోకి —

పెద్ద రంగు కప్పుకుని.. బ్యాంక్ సాయం తీసుకుని వచ్చాడు

కామేశం...

“ఓ.. కామేశమా! రావోయ్...రా!”

“ద బాలండి..”

“నీ అడ్వాన్స్ విషయంలో ఒక పేచీ వు దోయి... ఇలా

రోవలికిరా... మాట్లాడదా.. అదెవరు... నీ భార్య... ఓకే. ఇక్కడ
కూర్చోమను...”

హాలు దాటి ఇంకొక గదిలోకి వెళ్ళారు. కాస్సేపు తర్వాత

పరుగెత్తుకొచ్చాడు. దేవదానం.

“నీ పేరేమిటి..?”

“సీతండీ...”

...సీత మంచి పేరు.. నల్ల తోలు.... ఓట్ ఏ నె న్ వెన్ చ :

“మామ సీతా : మీ ఆయన బాగా నీరసంగా వున్నట్లున్నాడు. అక్కడ మగతగా వదులున్నాడు ”

“ఏటయ్యింది బాబయ్య : ఏటయింది మా వాడికి.... అయ్యో... ఇరవై రోజుల జ్వరం పీల్చేసింది. మావా : నువ్వెళ్ళొద్దు అంటే విన్నాడు కాదు—” అని ఓటో ఓటో నందామె ఏమీ పరవాలేదు సీతా : ఇలారా : నేను డాక్టర్ను ఫోన్ చేశాను. వస్తాడిప్పుడే...”

ఆమె ఏడుస్తూ లోపలి వెళ్ళింది అక్కడ ఒక సోఫామీద కళ్ళు మూసుకుని పడుకుని వున్నాడు కామేశం.

“అయ్యో మామా : ఏటయింది నీకు : అయ్యో దేవుడో. నా మామని కాపాడరో దేవుడో— బాబుగారూ....”

“దోన్ట్ వరీ సీతా!.. నీ మామ ప్రాణాలను నేను రక్షిస్తాను....”

“దండాలు బాబో దండాలు!”

“నోనో : చవన్నీ దండగ.... నీ డగ్గర్ అన్ని సొగళ్ళు లుంచుకుని దండా లెడతే ఎలా చెప్పి....”

“ఏమిటండి బాబయ్య....” డ్రైన్ తొడిగించి చూపాడు.... పెద్ద పెద్ద.. మధ్య మెత్తటి పంజలున్న డబుల్ కాట్.. “అక్కడో అరగంట గడుపుదాం.... రా. నీ మామయ్యకు ఏమి కాదు....”

“బాబూ. ధరమ శ్రదువులు.. మీ కిలాంటిది తగదు బాబూ!” మా మామయ్యని కాపాడండి బాబూ!”

“మీ మామయ్యకు కీరీయన్ గా వుంది : పెద్ద డాక్టరు రావాలి. చాల ఖరీదయిన ఇంజెక్షన్లు వ్వాలి.. ఇంద రూపాయ లవుతుంది....”

“బాబూ : మీ కొళ్ళుకుంటా.. రక్షించండి—”

“రక్షిస్తాను.... సీతా రక్షిస్తాను.... అందుకే పిలిపించాను..” అని ఆమె చుక్కల రవికమీద చేయి వేళాడు దేవదానం....

“బాబూ!” అని అరిచి అతడి చెంపమీద ఒక్కటి వేసింది సీతా.

రెండు చేతులూ పట్టి లాక్కు వెళ్ళాడు.

ఆ అర ఎకరా ఆవరణలో, ఆ మేడ తోపలి గదిలో ఆ సీత
కోదన ఎవరికీ విన్నదలేదు...

అర గంటయ్యాక ఆమె కూడా స్పృహ తప్పి పడి
పోయింది.

కామేశానికి చూసినట్లే మత్తుమందు చల్లిన గొడ్డ ఆమెకు
దుక్కు రగ్గర పెట్టాడు దేవదానం.

మొదట . కిషపడి కామేశాన్ని ఎత్తుకెళ్ళి కార్లో వేసుకుని
ఆస్పత్రికి తీసుకెళ్ళి అడ్మిట్ చేయించాడు.

పది దాటాక, ఇంకా మతులో వున్న సీతను ఎత్తుకెళ్ళి కారు
వెనక సీటులో వేసుకుని తీసుకుపోయి భీమని పట్నం రోడ్ మీద -
జాగ్రత్తగా చూసి, వదిలివేసి ఇంటికొచ్చాడు

ఆస్పత్రికి ఫోన్ చేశాడు -

"...లా వున్నాడండీ ! ఐ.సి . బెటర్ . రెస్పాండవుతున్నాడా ?

గుడ్ ! షూర్ ఫెలో... బేబీ... నాదే ముందండీ.. వెల్చేర్
అఫీర్ గా నా డ్యూటీ.. ఓకే.. గుడ్ నైట్.. అతగాడి - ఇంటి
అదను సాయంత్రాలమే మీకిచ్చాను. నేను కలుగు పంపాను...వుంటా
గుడ్ నైట్ -

- శీలం వేడు ప్రాణం వేరు అని భావించే జాతికి చెందని
దయిన సీత - అర్థ రాత్రువ్వుడు లేచింది. చుట్టూ చెట్లు. పెన
నక్షత్రాలు... దూరంగా హోరు. మనకలు కమ్మతుండగా, శరీరం
మీద అసహ్యం వేస్తుండగా కళ్ళిద్దుకుంటూ నడిచింది....

హోయి దగ్గరియింది..

"మామా ! అని గావు కేక పెట్టింది.

అలసిన ఆమె శరీరాన్ని అలలు మోసుకెళ్ళాయి.

మరుసటి రోజుదయం.. దేవదానం గదిలోకి వెళ్ళాడు

కామేశం ..

"ఒరేయ్ ! ఏదిరా ! నా సీత ! నా సీత ఏదిరా నక్కా "

అస దేవదానం కాలర్ పుచ్చుకుని ఫెడీ ఫెడీమని కొట్టాడు.

ఈ రోగా పూను, పై నోగ్రాఫరు వచ్చి కామేశాన్ని పట్టుకున్నాడు. అదే సాయంకాలం ఆఫీసరును ఆఫీసులోనే కొట్టినందుకు కామేశాన్ని సస్పెండు చేశారు.

పదిహేను రోజుల తర్వాత కామేశం ఇచ్చిన సంజాయిషీ చూశాక - అతడిని వుద్యోగంలో నుండి తీశారు.

- కామేశం గోతు గోతుమంటూ యూనియను ఆఫీసుకెళ్ళి అన్నీ వివరంగా చెప్పి - "మధుసూదనం బాబూ! నా కిలాగ అన్యాయమయి పోయింది నా పెళ్ళాల్లా చంపే నారు నా ఉద్యోగం తీసేసినారు. కప్పుడింక నా ఇద్దరు పిల్లలూ, నేను ఎట్లా బతకాలి!... ఈ అన్యాయం నుండి నువ్వే రక్షి చూ బాబూ!" అని ఏడిచాడు.

"చూడు కామేశం! నువ్వు ఆఫీసును రమ్మంటే వెర్సేర్ ఆఫీస్ ఇంటికెళ్ళి అడ్వాన్స్ కోసం నానా గొడవా చేశావు, మైకంలో పడిపోయావు. పాపం ఆ బాబు తన కాదుతో తీసుకెళ్ళి నిన్నా సుపత్రిలో చేర్చించాడు. అకలికి తట్టుకోలేక నీ పెళ్ళా, వెళ్ళి ఎక్కడో సముద్రంలో పడితే ఆఫీసులో కెళ్ళి ఆ బాబుని అందరి ముంద పట్టుకుని కొట్టావు. ఇన్ని వెధవ పనులు చేశాక నిన్ను వుద్యోగంలో ఎట్లా వుంచుకుంటారనుకున్నావు...."

"బాబూ! బాబూ! అదంతా అబద్ధం బాబూ! నేను వారింటికి ఆయన పిలిస్తేనే వెళ్ళాను. నా సీకతో బాటెళ్ళాను..."

"ఈ కథంతా నేనూ విన్నానేవోయ్ - కాని సాక్ష్యాలన్నీ నీవు చెప్పిందానికి వ్యతిరేకంగా వున్నాయి..."

"అన్యాయం బాబూ.. అన్యాయం. మీరే కానాడాలి బాబూ!"

ఆ రోజునలో పడ్డాడు మధుసూదనం లేచి ఇటూ అటూ తిరగ సాగాడు. కాస్తేవయాక "చూడు కామేశం.... ఇది చాలా కష్టమైన కేసు! చాలా గట్టి ప్రయత్నమే చేయాలి.. అవసరం అయితే హైదరాబాదు వెళ్ళి లేబర్ కమిషనర్ గారితో మాట్లాడాలి!..." అన్నాడు....

"మీ దయ బాబూ! ఆ ఉద్యోగం విప్పించినారంటే మీ పేరు చెప్పుకుని కూడు తింటాను..."

“అంత సులభం కాదోయ్-ఉద్యోగం రావడం అంటే-
దానికి డబ్బు ఖర్చవుతుంది....”

“డబ్బు బాబూ!”

“ఔను డబ్బే... వెయ్యి రూపాయలయినా అవుతుంది..”

“అయ్యో! వెయ్యి రూపాయలు నేనెక్కడి నుండి తేనురా
దేవుడా... నన్ను. నా పిల్లల్ని అమ్మినా వెయ్యి రూపాయలు
రావే...”

“అలాగంటే ఎలా కామేశం..”

“బాబూ! నాలు సవత్సరాల నుండి నెలకు మూడేసి
రూపాయలు చూదా కట్టించుకంటిరి కదా.. ఆ డబ్బుతోనే నా పని
జేయించండి బాబూ!”

“ఓరి పిచ్చివాడా! ఈ యానియరఫీసు గదికి అద్దె,
కుర్చీలు, టెలిఫోను, మన ప్రదర్శనలకు కవాల్సిన జెండాలు,
మీటింగుల ఖర్చులు, మంత్రులు వ్రనప్పుడు డండ, అవీ,
ఖర్చులు — ఇవన్నీ ఎక్కడినుంచి వస్తాయనుకుంటున్నావు... నేను
పెళ్ళాం : పిల్లల్ని వదలి నీ అందరికోసం కష్టపడ్డం కాకుండా ఈ
ఖర్చులన్నీ నన్నే పెట్టుకోమంటా వేమిటి —”

“నే నన్నది అది కాదు బాబూ!”

“మరింతేవిటోయ్... మీలాంటి వాళ్ళ కింతే య్యా!
ఆవంతయినా విశ్వాసం వుండదు — మరి ఇంతేసి టెడగలిగిన
వాడిని వెళ్ళి ఆ ఆపీసరనో, చిన్న బాబు గారినే టెడగ లేకపోయి
నావా? అని కోపంగా అన్నాడు మధు...

“బాబ్బాబూ! మీరూ కోపగించుకుంటే ఇంక మాలాంటి
వాళ్ళకు ఓకేకేవెటి?”

“...రికేవిటోయ్... నెలకు రెండొకలొచ్చే వుద్యోగం
మళ్ళీ వస్తే అయిదు నెలల్లో పచ్చేస్తుంది వెళ్ళి రూపాయలు...
వెధివ వెయ్యి దేమాంది...”

“ఎలాగ బాబూ వెయ్యి తేవడం..”

“ఎవర డగ్గరయినా తిసుకో...చూ...”

“చూస్తా బాబూ! చూస్తా! భగవంతుడా!....

ఒకసారి చంపేయ నాయనా .... చంపేయ" అనుకుంటూ వెళ్ళి పోయాడు కామేశం,

నవ్వు కున్నాడు మధుసూదనం.

కర్చీలో పీలాసంగా జేరగిలబడి అలా చూచాడు హఠాతుగా అతడి చూపు పై కప్పు మీద ఒక మూల దట్టంగా అల్లుకుని వున్న సాలెగూడు మీద పడింది.

"బామ్మ !"

పచ్చాడు. ఆ సాలెగూడుని కర్రతో తీసేశాడు.

మధు టెలిఫోన్ తీశాడు... "ఓషియన్ బ్యూటీ—"
హోటల్కు ఫోన్ చేశాడు...

నెలకబరున వస్తున్న తమ ఆఖరిభారత నాయకుడి గౌరవార్థం ఏర్పాటు చేస్తున్న డిన్నర్ వివరాలు మాట్లాడాడు. కామేశం గొడవంతా విన్న సూర్యం మండి పడ్డాడు. ఇక ఊరికే కూర్చుంటే లాభం లేవనుకున్నాడు. పూనుకుని ఏదన్నా చేయాలి అనుకున్నాడు. దగ్గర వారందరితోనూ సంప్రతింపులు జరిపాడు. అతడి ఆభిప్రాయాలను మెచ్చుకున్నారేగాని అచరణలో పెడచామనేసరికి అందరూ జంక సాగారు,

ఈ గొడవలో పడి తమ వెడ్డింగ్ యానివర్సరీనాడు నెలవు కూడా పెట్టలేక పోయాడు సూర్యం; అదేగాక దుర ఆరోగ్యం కూడా సరిలేదు. విపరీతమైన కడుపునొప్పితో బాధపడసాగింది. పెద్ద రేడి డాక్టరుకు చూపించి మందు లిప్పించ సాగాడు సూర్యం.

అప్పుడు వ్యవహారాలలో పడి అతడు ఎక్కువగా వర్కర్లు, వాళ్ళ గొడవలు అవీ చూస్తున్నాడు.

దుర్గేమో... ఈ మందులవలన పెద్దగా గుణం కనపడడం లేదని బాధపడుతుంటే ఎదురింటి మామ్మగారు చెప్పారని శుక్రవారాలు వుండడం మొదలు పెట్టింది. కొన్నాళ్ళకు కనివారం రాత్రి ఉపవాసం మొదలు పెట్టింది.

ఆఖరిభారత గెర్రెంట్ ఎక్స్‌పోర్ట్ షరగర్స్ యూనియన్ వెక్రటరీ జనరల్ నిఖిల్‌సేన్ విశాఖపట్నం వచ్చాడు.

సముద్రపు ఒడ్డున హోటల్ "ఓషియన్ బ్యూటీ—"లో

డిగాడు.

మధుసూదనరావ్ అధ్యక్షతను జరిగిన 'బ్రహ్మాండమైన' సభలో ఆయన వర్క్కరందటినీ వుద్దేశించి చాల ఉత్తేజకరంగా మాటాడాడు. చివర - "వ్యవస్థ మారాలి! కార్మికుడు రాజవ్వాలి! బోనోస్ పెరగాలి! కార్మిక రాజ్యం రావాలి... అందుకోసం కార్మికులందరూ ఐక్యతతో పోరాడాలి!" అని నినదించాడు.

కార్మికలంతా ఉత్సాహంతో నినదించారు.

'ఇంక్విలాబ్ జిందాబాద్' 'బోలో బారత్ మాతా కీ జై !' 'వర్క్కర్స్ యూనిటీ జిందాబాద్ -' 'నిఖిల్ బాబూ జిందాబాద్' 'మధుసూదనరావ్ జిందాబాద్ !-'

సభానంతరం నిఖిల్ సేన్ చుట్టు మూగారు వండలాది కార్మికలు.

'దారిగ్లండి - దారివ్వండి-' అని దారి తీయగా నిఖిల్ సేన్ కారు దగ్గర కొచ్చాడు వెనకాలే మధుసూదనరావు వచ్చాడు.

ఈ జనాన్ని అండరినీ తోసుకుని బాబంలా దూసుకు వచ్చాడు ఒక వ్యక్తి.

నిఖిల్ సేన్ శిశువులు పట్టుకున్నాడు... "బాబూ! రక్షించండి! నా కన్యాయం జరిగిపోయింది! నాకు యజమాని అన్యాయం చేశాడు! నా పెళ్ళాం సముద్రంలో పడి చచ్చింది.. నా దగ్గర వెయ్యి రూపాయలు తీసుకుని నడిగో వాడు.. అన్యాయం చేశాడు- వాణ్ణిడగండి బాబూ! వెయ్యి పుచ్చుకున్నాక కూడా నా వుద్యోగం ఎందుకు ఇప్పించలేదో అడగండి బాబూ-!"

ఆ సరికి తేరుకున్న వలంటీర్లు అతగాడిని బలవంతంగా లాక్కుని వెళ్ళి పోయారు.

కారులో కూచున్న నిఖిల్ సేన్ అడిగాడు

ఇంగ్లీషులో, "మధూ! ఏమిటా గొడవ...?"

"వాడ! వాడో పిచ్చివాడు! ఎప్పుడూ ఇంతే! ఓ రూపాయో అర్థో ఇస్తే వెళ్ళి పోతాడు-" అని నవ్వాడు మధుసూదనం.

ఆ రాత్రి నిఖిల్ సేన్ గౌరవార్థం హోటల్ "ఓసియన్ బ్యూటీ"లో మధుసూదనరావ్ ఇచ్చిన డిన్నర్ లో చినబాబుగారు, కలె

కర్డు గర్డు, ఎం ఎల్ ఏలు, స్పెషలాఫీసరు, మాజీ మంత్రిగారు.
ప్రముఖ సంఘపేవకురాలు-ఒగ్గెరా పెద్ద లందరూ పాల్గొన్నారు.

ఘనంగా రెండుగంటలపేపు జరిగిన
ఆ డిన్నరు ఫారిన్ విస్కీతో మొదలయింది....

ముదురెరుపు ద్రవాలు నిండిన గ్లాసులు క్లింగ్ వన్నాయి.
పరస్పరం "హేల్" అనుకున్నారు.

"ఎక్కడిదింత మంచి సరుకు మదూ" అని అడిగాడ నిఖిల్.
పోర్టులో మన వాళ్ళున్నారు కదండీ! రేపు ఓ డజన్ తెప్పించి
పెట్టిస్తాను" అన్నాడు.

ఘుమఘుమలాడే వంటకాలతో కూరలతో, పుడింగ్లతో,
ప్రాన్ క్రీలలో, ఐస్ క్రీమ్లతో, ఆపిల్ పళ్ళతో మజాగా
సాగింది డిన్నర్.

కేబరే కూడా చూచి అందుకు ఇళ్ళకు చేరేసరికి-వన్నెండు
దాటింది. కామేశం పిల్లో ఒకడు ఆకలికి ఎనాడో చనిపోగా మిగి
లిన ఒకడూ అదేహోటల్ వెనకాల, ఎంగిళ్ళు పారేసేచోట కూర్చుని
ఆ పారేసే ముక్కలకోసం ఒక్కలతో పోట్లాడి, దొరికింది తిని
ఒక్కడే నిద్రపోసాగాడు.

మీటింగ్ దగ్గర అల్లరి చేశాడని చితక బాది పడేసిన కామే
శాన్ని- ఎవరో చెప్పగా విని-ఆస్పత్రికి తీసుకెళ్ళిన సూర్యం-అతి
పక్కనే కూచున్నాడు. తోడుగా అప్పన్న వున్నాడు ఆ విషయం
తెలియక, ఆరోగ్యం సరిలేక ఆందోళనతో ఎదురు చూస్తూ కూచుంది
దుర్గ భగవంతుడికి వరివరి విధాల మొక్కుచుంది

ఓనలలుగారు ఆరు వారాల పాటు పారిస్, ఫ్రాంక్ ఫర్ట్,
రోమ్, న్యూయార్క్, బోక్స్ నగరాలకు వ్యాపార పర్యటన మీద
వెళ్ళారు. కొత్తకొత్త ఒప్పందాలుకుదుర్చుకున్నారు. విజయవంతంగా
తిరిగివచ్చారు. వస్తూవస్తూ దారిలో అక్కడ ఢిల్లీలోను, అక్కడ
హైదరాబాద్లోనూ ఆయా మంత్రిసత్తముల్ని కలుసుకుని మరీ
వచ్చారు,

మహాలక్ష్మి కంటే న్నవారి గార్మెంట్స్ ఎగుమతి ఆరు నెలల్లో

మూడు రెట్లు పెరగాలి. పెరిగితేగాని కొత్తగా కుడిరిన & పుందాలకు దుసుల సరఫరా జరగదు అంచేత ఆ విభాగంలో పనిచేసే వారి సంఖ్య మరొక వందా ఇరవే దాక పెంచారు. అయినా ఉత్పాదన పెరగడం లేదని తెలిసి, వెంటనే రెండు షిప్లపని పద్ధతి ప్రవేశ పెట్టారు.

ఉదయం ఎనిమిది నుండి మధ్యాహ్నం రెండింటి దాక ఒక షిప్, మధ్యాహ్నం రెండింటి నుండి రాత్రి పదింటిదాక రెండవ షిప్. దీంతో దుసుల ఉత్పత్తి చకచక పెరిగింది. చినబాబుగారి గదిలోని గ్రాఫ్లో ఉత్పత్తి పుండవలసిన స్థితిని సూచించే ఆకు పచ్చగీతా, నిజంగా జరుగుతున్న ఉత్పత్తిని ప్రతిబింబించే ఎర్రగీతా దగ్గరవసా గాయి. అంతా సన్నంగా సాగితే ఎచ్చే మార్చి నాటికి దుసులవిభా గం, పన్నులన్నీ చెల్లించాక, ఒక కోటి అయినా లాభాలు చూపె ట్టాలి మెరైన్ ప్రోడక్ట్స్ డివిషన్ లాభాలు మూడు కోట్లు దాటాలి. మిగతా అన్నీ కలిపి ఎంత లేదన్నా ఇంకొక రెండు కోట్లురావాలి.

— అని తన ఊహలన్నీ చినబాబుగారు ఒక రాత్రి ఏకాంతంలో పుండగా, తమ సతీమణి రమణమ్మా సుదర్శనప్రసాద్ గారితో అసగానే ఆవిడ - “అయితే మనం వెంకటేశ్వరుడి చేతికి వజ్రాల తొడుగు ఒకటి చేయించాలి: మన గురువుగారి ఆశ్ర మానికి ఒక లక్షయినా విరాళం ఇవ్వాలి” అన్నారు.

వజ్రాల తొడుగుకీ, లక్ష విరాళానికీ చినబాబుగారి కెట్టి అభ్యంతఃకూ లేదు. కాని ఆ నివజీవనానందన్వామివి “మన” గురువుగా పేర్కొనడం నచ్చలేదు. కాని ‘ఎట్ అల్ కాస్ట్స్’ శాంతిని కోరేవారు గనుక ఆయన ఏమీ అనలేదు.

పై పెచ్చు ఆమెను తన కొగిలిలో బంధించారు. మరింత దగ్గరగా హత్తు అన్నారు.

‘ఏమిటే విచిత్రం. ఏడాది తర్వాత మళ్ళీ ఇవాళ అయ్యగారి గాలి ఇటు మళ్ళింది’ అనుకున్నారు రమణమ్మాజీ.

‘ఎరికయినా ఫామిలీ లేడీ ఫామిలీ లేడీయే!’ అనుకున్నారు చినబాబు.

‘మల్లి కార్డుసరావ్ నిజంగా కృష్ణభగవానుడే.’

‘షీలా అయితే ఇంకోలా రియాక్ట్ అవుతుంది’

ఈ విధంగా అక్కడ వున్నది ఇద్దరే అయినా నలుగురయిదుగురు కలిసి ఆనందాలలో తేలియాడడం జరిగింది.

—చినబాబుగారు ఆదమంచి నిద్రపోతున్నారు: రమణమ్మ గారూనూ.

సరిగా ఆ సమయానికి మహాలక్ష్మి కంటే స్నేహగర్భితంగా పోర్ట్ విభాగంలో సీనియర్ కార్మికుడు పెడితల్లి రెండవ షిఫ్ట్ ముగించుకొని ఇంటికి బయలుదేరాడు. బస్సులు ఉంచుమించు బింద్ అయిపోవడంతో మూడు ప్రైవేటు వాహనాలు వున్న ఇంటికి నడక మొదలు పెట్టాడు.

ఆ వారం వా.మంతా రెండవ షిఫ్ట్ చేసి అలసిన ఆ శరీరం అలా నడుస్తూ కాన్వెంట్ జంక్ షాపు చేరి మరుపు తరుగుతుండగా— ఒక పెద్ద కాంట్రాక్టర్ గారి లారీ ఒకటి అరివేగంగా వచ్చింది.

‘అమ్మా’ అన్నాడు పెడితల్లి.

వరుక్షణం స్వర్గంలో వున్న అమెను చేరుకున్నాడు.

లారీని తోడుతున్న పంజాబీ డ్రైవర్ కు ఇది ఇలాటి ఆరవ కేస్ కావడంవల్ల, ఆ కపు మడుగులోకి ‘సాలా!’ అని కాండ్రించి వుమ్మేసి లారీని అరవై కిలోమీటర్ల వేగంతో నడుపు కుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

పెడితల్లి పెళ్ళాం మొత్తం కోళ్ళు విని, మధుసూధనరావు ఈ విషయాన్ని ‘టేకప్’ చేశాడు యాజమాన్యంతో చర్చలు జరిపాడు. అవిడకు రెండవేల రూపాయలు నష్టపరిహారం ఇప్పించాడు. అమె పరిహారేళ్ళ కొడుక్కు ఏదయినా పని ఇప్పించమన్నాడు.

కా. .... “యు నో మధూ! ఎప్పుడేది ఎలా చేయాలో నాకు తెలుసు ఒక్కసారే అన్నీ ఇచ్చేయమంటే— ఈ స్థానంలో నువ్వున్నా సరే— ఇచ్చేస్తావా చెప్పు.” అన్నాడు చినబాబు మంద హాసంతో

ప్రతిగా తానూ చిన్న నవ్వు నవ్వి— “ఎస్పార్, కార్మికులు గొడవచేసారేమోనని” అన్నాడు మధుసూధనరావు.

“నో ప్రాబ్లెమ్! నువ్వున్నావు. అనక నేనున్నాను. తర్వాత

పోలీసుంది. అటు పిమ్మట స్టేజ్ లో, సెంటర్ లో మనవాళ్ళున్నారు.
వాట్ ?”

“ఎంత మాటండీ! అలాగే కానివ్వండి. సార్ ?”

“చెప్పు.”

“నేను మనవి చేశాను. మా మేనల్లుడి అప్లి కేషన్
విషయం...”

“ఓ ఎస్. ఓ ఎస్. తప్పక ండా చేద్దాము మల్లిక్ !” అంటూ
పి. ఎస్. ని పిలిచారు.

“నే వస్తానండీ.”

బయటికి వెళుతూ మధుసూదనం, లోపలికి వస్తూ మల్లి
కార్జునం ఒకరికొకరు ఎదురయ్యారు.

‘సమస్కారమండీ:’ అన్నాడు మల్లిక్.

మహారాజులా తల వూచాడు మధు. కేవలం ఒక గుమాస్తా
అయిన తనకు బాస్ గారి పి. ఎస్. వంగి దండాలు పెడుతున్నాడు!
కార్మికవర్గం యొక్క బలం!

వారం రోజుల ఊర్లాత్ జరగనున్న వార్షిక సమావేశంలో
పై డిక్షల్లీ బాప్స్ కు రెండువేల రూపాయల చెక్ ఇవ్వడం జరుగు
తుందని మధు ప్రకటించడంతో సభ్యులంతా చాల సంతో
షించారు. ‘నిజంగా మధుదాదే లేకపోతే... మనకి మాత్రం
ఎవడిస్తాడూ?’ అని మురిసిపోయాడు.

— రంగురింగు జెండాలతో, బేనర్లతో, మధ్య ఎ తయిన
వేదికతో, నాలుగు మూలల నాలుగు లొడ స్పీకర్లతో మోజిల్లు
తూంది సభాస్థలి. సభనిండా కార్మికులు బీడీలు తాగుతూ, టిమ్మేస్తూ,
కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చుని వున్నారు

అనుకున్నదానికన్నా అ గంట ఆలస్యంగా సభ ప్రారంభ
మైంది

కార్యదర్శి మధుసూదనరావు అమృతంగా మాట్లాడాడు

“దేశంలో ప్రతి కాగ్మికుడికి ఉండి, బట్ట ఇల్లు అన్నవి
ప్రాథమిక మైన హక్కులు. ఆ హక్కులన్ని సాధించేదాక మనం
నిద్రపోరాదు, మనశ్రమతోనే. మన రక్తంతోనే, మన చెమటలోనే

దేశం నడుస్తున్నది. ఈ నాడు పొలంలో పంటలు అమితంగా పండుతున్నాయి అన్నా. ఫ్యాక్టరీలలో వస్తువులు అధికంగా ఉత్పత్తి అవుతున్నాయి అన్నా. దంతా మన శ్రమవల్లనే అని వారవారామ. అది మరిచిన నాడు మనల్ని మనమే మరిచినట్లువుతుంది.

“స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పుడు దేశంలో ప్రతి ఒక్క దరిద్ర నారాయణుడి కంటికిటిని తుకవాలి అని గాంధీజీ చెప్పాడు. కాని గాంధీజీ అనుచరులం అని చెప్పుకుంటున్న ఈ వందలాదినాయకులూ మనకు చేసింది ఏమిటి! అలవె కోట్ల వారు ఆరువందలకోట్లకు అధి పతులయ్యారు, యాభై కోట్ల వాళ్ళు ఎనిమిది వందల కోట్లకు పెరిగారు. కాని ఒక్కచిక్కన బతుకు కార్మికుడు, మన సోదరుడు, మన క్రామేడ్ ఏమయ్యాడు.... అతనికి ఒకపూట గంటికి కరవవు తోంది.. (చప్పట్లు)

“ఈ పరిస్థితి ఇక నుండి సాగడానికి వీలులేదని నేను మీ అందరి తరపున ప్రభుత్వాన్ని యాజమాన్యాల్ని హెచ్చరిస్తున్నాను. మన కంపెనీ లాభాలు ఏటకేడాది పెరుగుతున్నాయి. కాని మనకార్మికుల పరిస్థితిలో ఏమంటే అభివృద్ధి కే పడ్డం లేదు. మన అలవెన్సులు పెరగాలి. మనకు ఏటా ఇంకో యూనిట్ పారం ఇవ్వాలి. యాజమాన్యం వారితో ఈ విషయం మన యూనియన్ సంప్రదింపులు జరుపుతుంది; అవసరం అయితే పోరాటానికి సిద్ధమవుతుంది. అందులో సందేహం ఏమీలేదు! (కరతాళ ధ్వనులు)

“మన యూనియన్ గత కొన్ని సంవత్సరాలుగా కార్మికుల కోసం ఎంత పాటుపడిందో మీకు తెలియంది కాదు. అయినా కొండరు స్వార్థపరులు, యాజమాన్యపు తొత్తులు మనకు దూరం అయి, మనకు వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్నారు. అలాటి శక్తులు నానాటికీ పెరగడం చాలా శోచనీయమయిన విషయం. అయినా మీ అందరి అండదండలతో ఈ కార్మికోద్యమ శిరోగమం శక్తులమీద చావుదెచ్చి తీసి తీరుతాము. (షెడ్డెగా హర్షధ్వనాలు)

“మన పోరాట చరిత్రలో మరొక్క షెడ్డె మైలురాయి. ఇటీవల ప్రమాదానికి గురయి అకాల మరణం చెందిన సోదర కార్మికుడు పైడికల్లి యొక్క భార్యకు ఇవాళ థెండువేల రూపా

యల పరిహారం చెల్లించడం— ఆ మొత్తాన్ని పెడితల్లి భార్యకు
మన గౌరవ అధ్యక్షులు వెంకటసుబ్బయ్యగారందజేస్తారు— పెడితల్లి
కొడుక్కు ఇక్కడ ఉద్యోగం ఇప్పించడానికి కూడా ప్రయత్నం
చేస్తున్నాము” అని కూర్చున్నాడు.

‘కార్మిక సంఘం జిందాబాద్—

మధుసూదనంబాబు జిందాబాద్ ..’

అని కేకలు మిన్నుముట్టాయి.

వేదిక మీదకు వచ్చి పెడితల్లి భార్య ఆ డబ్బున్న కవర్ ను
అందుకుంది దండం పెట్టి వెళ్ళి పోయింది.

ఆమె అటునుండి దిగుతుండగా—ఇటునుండి వేదికమీదకు
సూర్యం వచ్చాడు హఠాతుగా.

“అధ్యక్షుల వారి ఆమమతికో—” అని సుబ్బయ్య గారివెపు
చూచి, ఆయన తల వూచగానే—“మేకముందు కొచ్చి—” క్షమించండి
కార్మిక సోషలిజం రెండు మాటలు చెప్పదలచు కున్నాను—
అన్నాడు.

“నో—నో!” అని అరిచాడు మధుసూదనరావు. అతడు లేవ
బోతుండగా అధ్యక్షులు ఆపారు.

“వీలేదు...దిగాలి..వద్దు.” అని సభలో కొందరు అరిచారు.

“మాట్లాడాలి! మాట్లాడాలి!” అని మరికొందరు లేచారు.
కలవరం బయలుదేరింది.

చేతలు జోడించి—సూర్యం “సోదరులారా! దయచేసి—నా
మాటలు ఒక అయిదు నిమిషాల పాటు వినవలసిందిగా వినయ
పూర్వకంగా కోరు తున్నాను”

“విందాం విందాం!”

మధుసూదనరావు మళ్ళి లేచాడు..

“ఇది కార్మికుల సభ—ఇక్కడ లిస్టులో వున్న వారు తప్ప
ఇంకెవరూ మాట్లాడ రాదు—అని అరిచాడు—”

“సూర్యం గారిని విందాం! వింటాం..” అన్న కేకలు ఎక్కు
వగా వినిపించాయి—

మధుసూదనం వెనక్కితగ్గాడు

సూర్యం మొదలు పెట్టాడు.

“పూజ్యులు వెంకటసుబ్బయ్యగారికి, ప్రముఖ కార్మిక వాయకులు మధుసూదనరావుగారికి. కార్మిక సోదరులకు నా నమస్కారాలు

“ప్రమాదానికి గురి అయి మరణించిన మన ప్రేయశిమ సోదరుడు పైడితల్లి జాప! సూచకంగా మనమంతా ఒక్కసాముషం-మానంగా నిలబడదాం” అన్నాడు.

అందరూ నిలబడ్డారు.

మధుసూదనానికి చిరాకుగా వుంది.

కూచున్నారు.

“మీలో ఒకడుగా నేను కొన్ని మాటలు చెబుతాను విన్నండి. విని ఆలోచించండి నా మాటల్లో తప్పుంటే త్షమించండి నన్ను దిద్దండి. మనందరిదీ ఒక కుటుంబం. ఒక జాతి. మనలో మనకు ఎటువంటి భేదాలూ రాకూడదు మనం ఎలా కలిసికట్టుగా వుంటేనే పోరాడగలం; బాగు పడగలం.

“ఇప్పుడు పైడితల్లి విషయమే తీసుకోండి. ఆతడి భార్య కివాళ రెండుపేల రూపాయలు అందిజేశారు. ఆ డబ్బు ఆవిడకు సాయంగా వుంటుంది. అ!.. సాధించిన నాయకుడు మధుసూదనం గారిని మనసారా ఆభినందిస్తున్నాను. (చివ్వుట్టు)

అయితే ఈ విషయాన్ని మరి కొంత లోతుగా వెళ్ళి పరిశీలించమని నేను అందరినీ కోర తున్నాను పైడితల్లి ఆరాతి ఎందువల్ల మరణించాడు? రెండవ షిప్ చేసి అలసిన పైడితల్లి ఆరాతి పనికొండింటికి రండి వెళుతున్నాడు, లారీ ప్రమాదానికి గురై మరణించాడు. అసలు ఈ ఫేక్టరీలో రెండవ షిప్ ఎందుకు వచ్చింది? ఎక్కువదుస్తులు తయారు చేయాలి, ఎక్కువగా డబ్బు ఆర్జించాలి అన్న వుద్దేశం కోసం రెండో షిప్ వచ్చింది. మరి రెండింతలు క్షత్తి పెరిగింది కంపెనీకి రెండింతలు ఎక్కువ లాభం వస్తుంది. అందుకోసం పైడితల్లి మరణించాడు!

- కనుక రెండవ షిప్ పనిచేసిన కార్మికులను ఇంటి దగ్గర దిగబెట్టడానికి కంపెనీవారు బస్సు ఏర్పాటు చేయాలి. అలాంటి

ఏర్పాటే వుంటే పైడి తల్లి చచ్చి వుండేవాడు కాదు. ఇంకా కొందరు ఈ విధంగా చావకముందే రెండవ పిష్ట కార్మికులు రాత్రి వేళ ఇళ్ళు చేరడానికి ఉచిత బస్ సౌకర్యం ఏర్పరచాలి అని మనం డిమాండ్ చేయాలి అదనంగా ఇంకో కోటి రూపాయల లాభం పొందబోతున్న కింపెనీ వారీ విధంగా కార్మికులకు ఓ లక్షో రెండు లక్షలో బర్సు చేయడం- పెన మెహర్బానీ ఏమీ కాదు- (నెబాష్! నెబాష్!)

“ఇంక తర్వాతి అంశం.. పైడితల్లి అనే కార్మికుడు మరణించాడు గనుక ఆతడి కొడుక్కు వుద్యోగం ఇవ్వాలి అని కోరుతున్నాము. యాజమాన్యం పరిశీలిస్తున్నది బహుశ వుద్యోగం ఇవ్వ వచ్చు కూడా. ఈ మాత్రాందానికి మనం పొంగిపోతున్నాము. ఇక్కడ కూడ మనం కొంచెం తోతుకు వెళ్ళి ఆలోచించండి. పైడితల్లి కొడుక్కు ఇప్పుడు పదహారేళ్ళు, వాడు ఎనిమిదో తరగతో, తొమ్మిదో తరగతో చదువుతున్నాడు. పదవ తరగతయినా పాసవంటే వాడికి గుమాస్తా వుద్యోగమునా రాదు. అందులోనూ ఇప్పట్లో వాడును చాలామ గనుక వాడిని ఏ ఆఫీసు బాయ్గానో, బంగళాదగ్గర నౌకరుగానో వేసి నెలకు ఏ ఎనభై య్యో తొంభయ్యో ఇచ్చేసరికి, ఏదో జీవనాధారం దొరికింది కదా వాళ్ళ కుటుంబానికి- అని మనం మురిసి పోతున్నాం. ఇంక నాల్గేళ్ళకు ఆ అబ్బాయికి పెళ్ళవుతుంది అప్పుడు వాడికి వంద చాలా. ఇద్దరు పిల్లలు పుడతారు. మరో పాతిక జీతంతో వాళ్ళ నల్గిరికి ఒక ఘాట తిండి కూడా రాదు. ఎప్పుడెప్పుడు పిల్లలు కాసే పెద్ద వాళ్ళవుతారా, వాళ్ళకే బాబు కాళ్ళయినా పట్టుకొని నెలకో పాతికో పరకో ఇప్పించే వుద్యోగంలో వేద్దామా అని పైడితల్లి కొడుకు అనుకుంటాడు. అంటే ఏమిటన్నమాట? పైడితల్లి కార్మికుడు! ఆతడి కొడుకు ఆఫీసుబాయ్! ఆఫీసుబాయ్ కొడుకు ముష్టి వెధవ- అవుతున్నాడు! ఇది అభ్యుదయమా? ఇది కార్మికుల నుద్దరించడమా? వారిని బాగు పరచడమా? (“కాదు- కాదు” అని కేకలు)

“పైడితల్లి కార్మికుడయితే ఆతడి కొడుకు మేస్త్రి అవాలి; మేస్త్రి కొడుకు ఇంజనీరవాలి అదీ అభివృద్ధి అంటే.. అంతేకాని

నెలకో అయిదు రూపాయల ముష్టి అలవెన్సులు - సంవత్సరానికి ఇంకో కాకీలాగు, చొక్కా తెచ్చుకోవడం కాదు.. పాతికేళ్ళ సర్వీసు చేసిన కార్మికుడు ప్రమాదంలో చచ్చిపోతే వాడి పెళ్ళాం మొహాన రెండువేల రూపాయలు పారేయడం గొప్ప ముందడగు కాదు. ఈ అన్యాయాన్ని కార్మికులు తెలుసుకోవాలి. కార్మికులు కలకాలం కార్మికులుగానే వుండిపోయే పరిస్థితి మారిపోవాలి అందుకు తగిన మార్పులు తేవాలి ఉదాహరణలు పెడితలి కొడుకు ఎంతవరకు చదివితే అంతవరకు చదింవే బాధ్యతను కంపెనీ యాజమాన్యం స్వీకరించాలి- ("ఔను! ఔను!")

"చచ్చి పోయిన కార్మికుల పిల్లలు చదువే కాదు పనిచేస్తున్న కార్మికులందరి పిల్లల పై చదువుల బాధ్యతలను కంపెనీ స్వీకరించాలి. ఇందు నిమిత్తం ఒక అయిదారు లక్షల రూపాయలతో "విద్యానిధి" నేర్పరచాలి. ఆ మొత్తం మీద పెచ్చే వడ్డీతో మన పిల్లల పై చదువులకు సౌకర్యం కల్పించాలి ("ఔను! కల్పించాలి!")

"కార్మికుడు మరణించినా, రిటైరయినా ఒప్పుడు కంపెనీ వారిచ్చే మొత్తం - పెరగాలి. ఈ విషయంలో మనం కంపెనీ వారి మీదే ఆధారపడ్డం కనుక మన స్వంత ప్రయత్నం కూడా చేయాలి. మనం అందరము నెల నెలా అయిదేసి రూపాయల చొప్పున చందా వేసుకోవాలి. అందులోంచి కార్మికులకు లేక వారి కుటుంబాలకు మనమే తక్షణం సాయం కల్పించాలి.

ఇలాగే కార్మికులకు ప్రమాదాలు జరిక్కుండా ఇన్సూరెన్స్ చేయించాలి. వారి విజ్ఞానం పెరగడానికి పఠనాలయం పెట్టాలి, చదువు రాని వాంకోసం వెయోజన విద్యా తరగతి లారంభించాలి ఈ విధమైన పనులు చేస్తూ- ఇంకొక వెపు యాజమాన్యపు నిరంకుశ ధోరణులను నిజాయితీతో ఎదుర్కోవాలి

"మనకు ఉద్యోగాల్ని న యాజమాన్యంపట్ల మనకు విరోధ భావం ఏమీ లేదు. వాడితో సహకరించడం మన విధి. అయితే వారి లాభాలు పెరగుతున్నప్పుడు, అందులోంచి కార్మికులకు ఇంకా ఇంకా వసతులు రావాలి. యాజమానులు కదా అని అన్యాయంగా మన భుజాల మీదెక్కి కూచుంటామంటే ఒప్పుకునేది లేదు. యాజ

మాన్వానికి కార్మికులకు మధ్యవున్న స్వార్థపరులను సహించేది లేదు ఏ కార్మికుడినీ పతిపక్ష నిర్ణయంగా తీసిలెయడానికి వీలులేదు అని మనం హెచ్చరించాం. అలాంటి 18 వ శతాబ్దపు విధానాల నవలంబిస్తే కార్మికులు ప్రభుత్వం జోక్యంకోసం పోరాడాలి.

“శాంతితో సహజీవనానికి యత్నిస్తాం. నానాటికి కార్మికుడు పెక్కి వచ్చి ఇంకో రెండు తరాల తర్వాత కార్మికుడు, యజమాని అనే తేడాలేని వ్యవస్థ రావడానికి కృషిచేద్దాం, ఇది తెలుసు కోకుండా నియత్యం, దౌష్ట్యం చేపట్టిందో అటువంటి యజమాన్యం ఎంతో కాలం నిలవలేదు అని ఋజువు చేద్దాం. శ్రేయ.” అని వేదిక దిగిపోయాడు సూర్యం.

అయిదు నిమిషాల సేపు.... “సూర్యం బాబు జిందాబాద్ !” అన్న కేళలు, చప్పట్లు కోలాహలంగా వినపడ్డాయి.

పళ్ళు పట పటమని కోరికినా, మధుసూదనరావు పైకి మాత్రం సూర్యాని! నవ్వుతూ షేక్ హిండిచ్చాడు.

‘ఇన్నా మన కిలాగ ఎవరూ చెప్పలేదే....’

‘మనం ఎంత పాతకాలం ఆలోచనలో వుండి పోదాము’

‘నిజమే! నేను వర్కరయితే నా కొడుకు నా కన్న ఎక్కువ్వలి గాని వాడు వర్కరెందు కావాలి?’

‘సూర్యం బాబు మన లీడరయితే బాగుంటును’ అని చాలమంది కార్మికులు అనుకుంటూ వెళ్ళిపోయారు

“ఇస్రోఫ్! పెద్ద మొనగాదొచా డురో ఇవాళ్ళికి.... ఇన్నాళ్ళు పని చేసిన వాళ్ళికివన్నీ తెలియదు కావాలి.... రంగంలోకి దిగి చేస్తే తెలుస్తుంది.... మాటలతో అనపకాయలవేయిటి గుమ్మడి కాయల నయినా కోసేయ్యవచ్చు.... పది సంవత్సరాల నుండి పెద్దోళ్ళందరినీ తెలిసిన ఎదు చానెళ్ళో.... ఇంకా ఎచ్చి రెండేళ్ళు కాలేదు కొర్రోడెక్కడ—” అన్నవాళ్ళు లేక పోలేదు....

అప్పన్న. కామేశం, లాంటి వర్కర్లు, శ్రీపతి ప్రపుల్లోసేన్ లాటి అఫీసర్లు — ఈ కొత్త ప్రమాణానికి మనసారా స్వాగతం పలికారు,

“ముందగా ఇదేదో తెచ్చుకోవాలి. మొక్కలోనే తుంచక

ఇ పోతేది మానయి పోగలదు :—” అని నిర్ణయించు కున్నాడు
మధుసూదనరావు.

కబు రందగానే కళ్ళెగత వేళాడు చిన బాబుగారు.

“దారి కనబడింది; నడిచే శక్తి నడిపించే శక్తి కావాలా”
అనుకున్నాడు సూర్యం.

నగిషీలు చెక్కిన పింహసనంలా వున్న కర్చీ, దాని మీద
మె తటి వరుపులాటి దిండ్లు వాటి మీద కూర్చుని వున్న — సవజీవ
రంద స్వామి : వారి పాదాల దగ్గర పీట : దాని మీద దిండు మీద
బిల్కబట్ట మీద వారి పాద కమలాలు

పాదాల దగ్గర క్రింద నేలమీద పెద్ద వెండి పళ్ళెం మీద
పూలు, పండు, కొబ్బరి చిన్నలు, అగరొత్తులు, కుంకుమ.

దబ్బి పండులాటి శరీరం. కోడి గుడ్డు లాంటి మొహం.
మాచే వారిని ఆకరించే నిశితమైన కళ్ళు. వల్లగా ఒత్తుగా గిరిజాయి
గడ్డం. ముఖాన విబూది రేఖలు. కుంకుమ బొట్టు

ఆ హాలు నిండా కిక్కిరిసి వందమంది ఆలు మగాల
ఆహూహాలు. భక్తి పారవశ్యమత్తులె కూచుని వున్నారు.

పలు చీరలు, జరీ కిండువాలు, రవ్వల ఉద్దును, ఫ్యాన్
ఆటోమేటిక్ వాచీలు.

ఎంత లేదన్నా ఆ హాల్లో వున్న వస్తు సంపద యొక్క
మూల్యం లక్ష రూపాయలకన్న తక్కువ వుండదు. ఎతద్ రీత్యా
మా సే భక్తి అనేది చాలా విరేదయిన వస్తువు అనిపించక మానదు,
ఆ గదిలో జపవంతులున్నాడో లేడో కానీ ధనానికి అది దేవత అని
నెచ్చబడే లక్ష్మీదేవి మాత్రం దగ్గదగ్గాయ మానంగా వెల్లిపోతూంది,

భక్తులొక్కొక్కరే వచ్చి సాష్టాంగ దండ ప్రణమాలు
నేసి వెళ్తున్నారు.

స్వామీజీ కొందరిని చిడనవ్వతో పరికరిస్తాడు. కొందరి
కలమీద చేయి వుంచి ఆశీర్వాదిస్తారు. కొందరిని చూచి ఏమీ అసరు,
వెళ్ళురు. కొందరి కయితే నోసట కుంకుమ డిద్దుతారు మరి
కొందరికి ఓ అరటి పండ్, కొబ్బరి చిపో ఇస్తారు. అవన్నీ వారి
వారి పూర్వ జన్మసుకృతం—మనుకుంటారు భక్తా?

భక్తులు స్వామీజీ గురించి, భగవల్లీలల గురించి మంద
మందంగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. హఠాత్ కలకలంగా వుంది.

ఉన్నటుంది స్వామీజీ ఓడిచేరిని పెకెతాయ. అబ్బే! అందు
లోంచి ఏదో రాల్పాలని కాదు, శిష్యకోటిని షిష్యబద్ధంగా వుండమని,
అంటే : నద్దు పణిగింది

“యా నిశాం సర్వ భూతానాం,
తస్మాం జాగ రి సంయమీ
యాస్యాం జాగ రి భూతాని
సానికావశ్యతో మనః” :

గంభీరమైన కంఠం. స్పష్టమైన ఉచ్చారణ.

ఆ గీతా శ్లోకాని కాన్ని మళ్ళీ రాగయుక్తంగా చదివెసరికి
హల్లో అందరూ హిప్పరైట్ అయినట్లుగా కూచున్నారు ఒక్కడు
తప్ప.

ఆ ఒక్కడూ సూర్యం. తనకు బొత్తిగా ఇష్టం లేకపోయినా
దుర్గ బలవంతం కొద్దీ ఆమె వెంట వచ్చాడు. ఆమె ఆరోగ్యం-
ఎన్నో మందుల తీసుకున్నా - అంజంత మాత్రంగానే వుంటుంది.
పెళ్ళయి మూడేళ్ళయినా వారింట పాపాయి వెలిసే సూచన లేక
పోవడంతో దుర్గకి పూజాలూ భక్తులూ ఎక్కువయ్యాయి. ఈ
స్వామీజీ కచ్చినన్నటి నుండి ఆమె కోరిగా, పోరగా సూర్యం ఇవాళ
ఆమె వెంట వచ్చాడు. అనా సకంగా అన్ని పరిశీలిస్తున్నాడు: అలాగే
విన్నాడు ఆ శ్లోకాని....

స్వామీజీ కంఠం ప్రతి ద్వనించింది.

“భూత జాలములన్నిటికి ఏది రాత్రియో అది జితేంద్రియు
డగు యోగికి పట్టవగలు; సమస్త భూతములకు ఏది వగలో అది
విజ్ఞుడగు ద్రష్టకు రాత్రి.”

అని ఆయాన అన్న మాటలు; “అందరికీ ఏది రాత్రో అది
దొంగలకు దొంగ నోట్లు అచ్చవేసే వాళ్ళకు, నల్లబజారు బ్రహ్మ
లకు పట్టవగలు; ఈ విధంగా రాతంతా కష్టపడతారు గనుక
సామాన్యులకు ఏదయితే వగలో అది పై జాతులవారికి రాత్రి -
అన్నట్లుగా వినిపించింది సూర్యానికి.

“అజ్ఞానాధికారములో నుండు జీవు కు ఆత్మానభూతి లేనందున వారు ఆత్మ విషయమున నిద్రించుచుండును. సిత ప్రజ్ఞుడయిన యోగి ఆత్మ విషయములో మెలకువగా వుండును; ప్రావచిత విషయమై నిద్రావస్థలో వుండును. సామాన్యులు ప్రపంచ విషయమై మెలకువగా నుందురు.” అని నవజీవనానంద వ్యాఖ్యానం చేశాడు.

యూనివర్సిటీ తెలుగు టెక్నోలోజీ భద్రపుతున్నట్లని పించింది సూర్యానికీ.

‘ఈయన దొంగస్వామీజీ కాడనే అనుకుందాము. మంచి వాడే అనుకుందాము. ఈయన చెప్పే ఈ ఆత్మా, అనభూతి, యోగం, జితేంద్రియత్వం - ఇన్నీ ఎవరికి? పూటకింత గ జి లేని వాడికా? అన్యాయంగా ఉద్యోగం పోగొట్టుకున్న కామేశానికా? కాలే కడుపుకు కావాల్సింది గంజి; కరిగించడానికి కండలున్న వాడికి అంజనంమైంది చేతులనిండాదా పని; ఆ పనికి సరిపడే జీతం: అంతేకాని ఈ మతాల ఏర్ కండిషనింగ్ కార్మికుడి చెమట నార్ప లేదు; వాడి ఆకలి తీర్చలేదు.

‘ఎలాగో ఓలాగు దబ్బు చేర్చి, బోలెడంత తీరిక వున్నవా కయితే ఇట్లా హాయిగా అగౌరవుల దూపం మతులో, ఫ్యాన్ల చల్లదనాలో కూచుని ప్రవచనాలు వినడానికి, కుష్కవేదాంతచర్చలు చేస్తూ “చీకటిగదిలోలేని నల్లపిల్లికోసం వెతకడానికి” వ్యవధి వుంటుంది; స్వామీజీల చుట్టూ ప్రక్షిణ్ణాలు చేయడానికి సమయం వుంటుంది. అప్పన్నలకూ, పెడిల్లులకూ రోగం వస్తే ఆస్పత్రికి వెళ్లడానికే తీరిక వుండదు ఆశ్రమాల ఊసు వాళ్ల కేరి— ఈ తరహా మతం రిచ్ మాన్స్ లగరీ! చాలాకు చింతవండు లేనివానికేల కోర్టు స్టోరేజ్లోని ఆపిల్ పండు.’

అని ఆలోచిస్తూ సూర్యం స్వామీజీని వినలేదు. అందరూ గట్టిగా జన ప్రారంభించడంతో ఉలిక్కిపడ్డారు. దిగ్గ కూడా తన్మయత్వంతో పాడుతోంది.

భజన అయింది. ఒక్కొక్కరే వెళ్ళి దండంపెట్టి ఆశీర్వాదనం తీసుకుంటున్నారు. దుర్గ లేింది. సూర్యంవైపు చూసింది.

అతడు తల అడంగా ఊపాడు. ఆమె మాత్రం వెళ్ళింది.

దండం పెట్టింది. స్వామీజీ ఏదో అన్నారామెతో. చేతిలో అరటి పండు పెట్టారు.

సంతోషం నిండిన వదనంతో ఆమె వెనక్కుచ్చింది.

“ఆయన నీతో ఏమిటి అన్నాడు?” అని అడిగాడు సూర్యం.

‘నీకు చెప్పను—’ అని మూలం చేస్తున్నట్లు బుంగమూలం పెట్టింది దుర్గ.

ముచ్చటేసింది సూర్యానికి.

వారిద్దరూ వచ్చేస్తుంటే వీడిలో ‘ఇంపాలా’ కారాగింది. బంబ్రోతు తలుపు తీయగా కారు నుండి భార్యభర్తలు దిగారు.

సూర్యం— “అదుగో! అతడే చినబాబు అనబడే సుదర్శన ప్రసాద్!” అని దుర్గ చెవిలో ఊదాడు.

చినబాబు సూర్యాన్ని చూశాడా? ఏమో — సూర్యాని తెలియదు.... కాని బయటికి వస్తున్న ఆ గుంపులో— అకౌంట్ ఆఫీసర్ శ్రీపతిగారు నిల్చిందారు. ఆయనకు నమస్కారం చేశాడు.

దుర్గకు చూపించాడు. ఆమె కూడా నమస్కారం చేసింది.

“మా ఇల్లు పక్క వీడిలోనేనండి” అన్నాడు సూర్యం.

“మా ఇంటికి రండి బాబాయిగారూ!” అంది దుర్గ.

ఆ అమ్మాయి మొహంలో నైర్మల్యమూ, ఆ పిలుపులో అప్యాయతా శ్రీపతినిట్టే ఆకట్టుకున్నాయి. ఆయన కదనరేకణి యారు. నడవసాగారు.

“మా అమ్మాయి నీరణా....నాలాగే నమ్మా....ఎంత కొవరినయినా ఇచ్చే పరిచయం చేసేసు కుంటుంది-ఇప్పుడు అల్లుడి బాటు స్టేట్స్లో వుంటుంది. ఇద్దరు పిల్లలు. ఇద్దరూ అమ్మాయి. అన్నట్లు సూర్యం....మీకెంత మంది పిల్లలు?”

“ఒక్కమ్మాయండి!

దుర్గ ఆశ్చర్యంగా చూచింది.

“దుర్గ అని అదిగో ఆవిడేనండి!” పకాలున నవ్వారు శ్రీపతి. తర్వాత చెప్తా మీపని-అన్నట్లుగా చూసింది దుర్గ సూర్యాని.

సూ. యం అన్నాడు: “మా అవిడక దేకొరతండీ! దానికితోడు
అపవాసా, వ్రతాలూ ఎక్కువయ్యామేమో ఆరోగ్యంపాడేంది”

“అవేం లేదండీ బాబాయిగారూ! ఇల్లన్నాక ఓదేవుడూ,
పూజా, శుక్రవారం శనివారం అని వుండవండీ? ఈయనదాతా
నా సీకవాదం!”

“నా సీకుడివయితే స్వామీజీ దగ్గర కెందుకొచ్చావా?” అని
అడిగాడు శ్రీపతి.

“ఇదుగో ఈ సాధ్వీమణి! చేపట్టిన పుణ్యానికి” అన్నాడు
సూర్యం.

“అబ్బ! అక్కడికి పక్కపీధి దాక తోడు రావడంలోనే
అలసి పోయినట్లు...”

వారిద్దరి కలిహమూ శ్రీపతిగారికి చూడ ముచ్చటేసింది.

ఇల్లు చేరాడు.

చీకటి పడతే లైటు వేసింది దుర్గ
మగాళ్ళిద్దరూ వరండాలో కూచున్నారు.

“ఏమోనండీ! మనుషుల్లో ఇంత అజ్ఞానం, అవినీతి, వంచన
కుళ్ళు పేరుకునివుండగా మతం, భక్తి, దేవుడు - అంటూ సోమరి
తనంగా కాలక్షేపం చేయడం తప్పు! పిన్నుంది నాకు. అంతేకాదు
ఎవడెంత తన్నినా అంతా నావిధి అనే పరమాయన వాదం, పరికితనం
నల్లమందు తత్వం - పెంచుతున్నాయి ఇవన్నీ...” అన్నాడు సూర్యం.

“సూర్యం! నీ వ్యవస్థ చెప్పిన వాటిలో చాలా భాగం నిజమే?
కాని కొన్ని నిజాల ఆధారంగా కొన్ని తప్పుయిన నిర్ణయాలుకు
రాకూడదు...” అన్నాడు శ్రీపతి.

అంటే:

“అంటే - మనిషిలో ఈనాడు ధన వ్యామోహం, పదవీ
వ్యామోహం పెరిగింది. ఆ కారణంగా అతడు చేయని తప్పులేవు.
కాని ఒకప్పుడు - ఒకప్పుడంటే ఎవడో కాదు - మూడువందల
సంవత్సరాల క్రింద వరకూ ఈ దేశం 'అసత్యం, అంటే ఏమిటో
ఎరగదు. ఆ మాట చెబుతూ కల్నల్ జేమ్స్ టాడ్ అన్న చరిత్ర
కారుడు...” అన్నాడు ఇండియాలో వ్యాపారం, బ్యాంకింగ్, లావా

దేవీలు అన్నీ నోటి మాట మీదుగా జరిగేవి. ఏ ఒక్క దానికి తాత పూర్వకమైన ఒప్పందం అనేదే వుండేదికాదు. మాట తప్పడం అనేది ఎరగరు అలాటి భారతీయులు - సత్యసంధత అనేది భారత దేశానికే ప్రత్యేకమయిన గుణం' అని శేనోళ్ళ పొగిడాడు. అలాటి జాతి నేడు నీతికి దూరం అయింది. ఏ విద్య తీసుకున్నా, ఏ వృత్తి తీసుకున్నా కుర్చీ, కాంత, కనకం-ఇవే లక్ష్యాలు పోయాయి. ఏదీతమే ఒక వ్యాపార మయింది. అంతేకాని మతం ఇందులో చేసింది ఏమీ లేదు. మతం అక్షర్థం చెప్పమందా ? భక్తి ఇంకాడిని దోచుకోమందా?

“ఈ కులాలు మతాలు-పోతే తప్ప ఈ దేశం బాగుపడదు. అవి మన కళ్ళను కప్పేస్తున్నాయి-”

“కులాలు అనేవి మతంకాదు: వాటిని సమూహంగా నాశనం చేయాలి. దొంగ బాబాలూ, పిల్లల్ని కనే “అమ్మలూ”-ఇలాటి వాళ్ళని వదిలేయి- అది మతంకాదు.

దుర్గ రెండు గ్లాసులనిండా నిమ్మకాయ కనం తెచ్చింది. లోవల నుండే అన్నీ వింటూ నచ్చిన ఆమె-“అయిందా అబ్బాయిగారి పని- అన్నట్లు కొంటెగా చూసింది సూర్యంవేపు. అతడామెను చూడ కుందానే-” థియరీ అంతా బాగానే వుందండీ ప్రాక్టి కల్ గా ఆచరణ లోనే ఏదీ సరిగా వుండదు- అన్నాడు.

“రాజకీయాలైనా మరొకటియినా కూడా అంతేకడుదోయ్-”

“అవుననుకోండి..కాని రాజకీయాలు కనీసం పనిషినిమతులో వుంచవుకదండీ-ఇవాళ సాయంకాలం స్వామీజీ సభనే తీసుకుందాం- దానివలన ఒక కూడిన సామాజిక ప్రయోజనం ఏముంది? పె పెచ్చు అక్కడ చేరిన వారంతా ఇంతో అంతో డబ్బుకలవారే! దానినికంటే రకం మతానికి డబ్బుకూ బాగా దోస్తే వుందనిపించడం లేదా-?”

“ఈ రకం మతం” అన్నావు. అనగా ఈ భజనలూఅవేవా.. నేనూ ఒప్పు కుంటాను. ఇవి కేవలం ఒక వసువుని మనం కోనేలా చేయడానికి వాడే అందమైన పాకింగ్ కాగితం లాటివి. ఒకకోణం పుండి చూస్తే ఇవి చవక బాగుగా, వెగటుకల్గించేవిగా వుంటాయి. ఆ “పెన్సిటివిటీ” వున్నవాడికివి అక్కర్లేదు. కొందరు వీచితెళ్ళి కొంతంగా కూచో గలరు. కొందరు క్లబ్ తెళ్ళిపేకాడందే నిద్ర

నవరానుబంధం

పోలేరు. కొందరు ఒక పుస్తకం చేతపట్టుకుని రోజులు రోజులు గడిపేయగలరు. మరికొందరికి కిక్కిరిసిని జజ్జులు నెంటర్లో కాపే వయినా నిలిబడి వస్తే తప్ప ఆరోజు సార్థకం అవదు.. అలాగే మంత్రాలతో కొందరు, తంత్రాలతో కొందరు, భజనంతో కొందరు, ప్రాణాయామంతో కొందరు, విజ్ఞానమంతో కొందరు, గాంధీజీలా, మదర్ థెరీసా లా మనుషులపేరతో కొందరు-తమతమ జీవితాలకు అర్థం వెతుక్కుంటారు.

దానికి నువ్వు ఏంపేరు పెట్టినా సరే-

“ఈ దేశంలో ఆకలి తీరనింత కాలం-ఈ మతాలు అక్కర్లే దండీ-”

“అలాగని అందరూ అనుకున్న నాడు మతాలు పాటంతట అవే పోతాయి! కాని తిండి. గుడ్డ వంటివి అందరికీ దొరికిన దేశాల వాళ్ళు తమ జీవితంలో ఏదో లోపించిందని పరుగులిడుతున్నారే- అదెందుకో ఆలోచించు”

“మన దేశంలో ముందుగా అందరికీ తిండి, గుడ్డ రావాలి. అన్ని అసమానతలూ పోవాలి. దాని కోసం చేపే ప్రయత్నానికి అందరి శక్తి, కాలమూ కావాలి. అది నా ఉద్దేశం-”

“భేష్.... అది నీ మతం అసాదానికి ఆక్షేపణ వుంటే, అది మతం అందాం. స్వాస్థ్యం తగ్గించి ఇతరులకోసం కష్టపడాలని సూచించిన షణ్డంలో నువ్వు ఒక పెట్టుపె కెక్కావు. నీ కింక అష్టో తరాలూ పంచాక్షరీ మంత్రాలూ అక్కర్లేదు. ఆ ప్రయత్నమే అపస్సు; ఆ పోరాటమే యోగం-”

ఎందుకో సూర్యం కళ్ళలో నీరు నిలిచింది. తాను అంగీకరించనివి, అర్థం చేసుకోలేనివి ఎన్నో వున్నా. ఆయన చెప్పిన తీరు, ఆ మాటల పేరుకవున్న సిన్సియారిటీ అతడిని కదల్చాయి. ధృక్పథాలు వేర్వేరుగా వున్నా ఇద్దరూ ఎక్కడో ఒక పాయింట్లో కలుస్తున్నామనే అనిపించింది.

“వస్తానయ్యా! తొమ్మిదవస్తూంది.” అని రేచాచు శ్రీవతి. ఆయన వెళ్ళిపోయాడు.

‘నాన్న బతికి వుంటే ఇంతకన్నా పెద్దగా వుండి వుండేమో.... అమ్మా నాన్నా. వుండడం ఎంత అదృష్టమో....’

ప్పించింది సూర్యానికి.

ఆ రాత్రి—

“ఏమండీ— స్వామీజీకి నేను దండం పెట్టినప్పుడు నునేమని ఆశీర్వాదించారో చెప్పనా....”

“ఏం చెప్పక్కర్లేదు.... పొద్దున్న డిగినప్పుడు గొప్ప అనుభవాలు వచ్చుగా.”

“మరి సమయం, నందర్బం వుండక్కర్లేదా—”

“దీనికి—”

....“దీనికి!”

“ఇంతకూ అసలు కలుగు?”

“సుపుత్ర ప్రాప్తి—స్తు— అన్నారాయన....”

“పిచ్చిపిల్లా! ఆ మాట కె. జి. హెచ్. లో గై నకాలజిస్తు నాలి.... స్వాముల వారు కాదు—”

“ఛ! వయసొచ్చినా మీరు వివేకం రావడం లేదు....”

—“అలాగుటండీ బామ్మగారూ!”

—ఆ తర్వాత ఇహ మాటలు లేవు.

తర్వాత ఆరు నెలలలో చాలా మార్పులు జరిగాయి.

ఒక విదేశపు టూరు రావడంతో మధుసూదనరావు చాన్స్ లో తే రాదని, కార్మిక ప్రతినిధి వర్గంతో బాటు వెళ్ళి రెండు నెలలు బాటు తిరిగి వచ్చాడు.

హనుమాన్ ప్రసాద్ గారు కన్ను మూశారు. రాజేశ్వర ప్రసాద్ గారికి హార్డ్ ఎటాక్ రావడం, దాంతో మరికొన్ని కాంప్లైన్స్ రావడంతో వారిని వెల్తురుకు తీసుకువెళ్ళాల్సివచ్చింది.

కామేశం కేసు వివరాలు బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చాయి. వదానం మునుపటంత విసురుగా వుండడం లేదు.

సూర్యం కార్యదర్శిగా ఏర్పడిన కొత్త యూనియన్ లో తాహువెంతులైన కార్యకర్తలు చేరారు. సూర్యం యొక్క కార్యకర్తలు. విద్య, వినయం— వారికి పెట్టని పెట్టుబడిగా తోడ్పడ్డాయి. ఆరు నెలల వ్యవధిలో ఈ యూనియన్ లోకి కార్మికులలో గానికి పైగా వచ్చి చేరిపోయారు. సూర్యం తన ఉపన్యాసంలో కప్పిన పద్ధతిలో “కార్మిక సంక్షేమ నిధి” ప్రారంభించారు.

వయోజన విద్యా కేంద్రం ప్రారంభించారు. సెకండ్ షిఫ్ట్ పని చేసే వారికి రాత్రిపూట ఇళ్ళకు వెళ్ళడానికై బస్ సౌకర్యం గురించి యాజమాన్యంతో చర్చలు జరుగుతున్నాయి. చినబాబుగారికి తీవ్ర రేకపోవడంతో ముఖ్యశాసన నిర్ణయం వాయిదా పడుతోంది.

ఆసుపత్రిలో వరుసగా మూడు నెలల పాటు చికిత్స పొన్న శత్రు చికిత్స జగ్గావ దుర్గ ఆరోగ్యం మెరుగయింది; ఇంకో ముగ్గురు నెలల్లో ఆమె తల్లికాబోతున్నది. ఆమెను అలసట పడకుండా కంటికి రెప్పలా కాపాడుకుంటూ, యూని యన్ వ్యవహారాలను చూసుకుంటూ, డ్యూటీని చూసుకుంటూ సతమతపవుతున్నా సూర్యం.

రాజేశ్వర ప్రసాద్ గారి ఆరోగ్యం కొంచెం సాగుతున్నట్లుగా వారు ప్రిషల్ ప్లేస్ లో విశ్రాంతి పుట్టించబడ్డారు. దాంతో చినబాబుగారి హైరానా కొంత తగింది. ఆయన చాలాకాలం తర్వాత ఆపిసుకు రోజు వచ్చి మామూలుగా వ్యవహారాలన్నీ చూసుకుంటు గుతున్నారు.

అయితే నెలలలో మధ్య మధ్య వచ్చినప్పుడు కొద్దిగా అన్నీ తెలిసినప్పటికీ — పరిస్థితులు ఇంతగా మారిన పోయాయని మాత్రం అనుకోలేదు.

తాను లేకపోయినా తమ ఎగుమతులు ఏమీ పడిపోలేదు కాంట్రాక్టుల ప్రకారం అన్నీ వెళ్ళిపోతున్నాయి. చాలా సంశ్లప్తిగా నిట్టూర్చారు చినబాబు.

‘ఈ సూర్యం.... పూర్ ఫెలో-’ ఆ రోజు అరి సే కిక్కుర మనకుండా వెళ్ళిపోయిన వాడు హఠాతుగా వామనమూ రి ‘ఇంతింతే పటుడింతయే’ అన్నట్లు ఎదిగిపోయి ఒక ‘ఫోర్స్’ లో కూచున్నాడే.... చూడాలి పరిస్థితి.... ఇంతకూ ఈవామనుడి క్రింది నలిగిపోయే బలి చక్రవ రి ఎవరు- తనా.... నో నో : లేక మధునా : పూర్ ఫెలో.... హేడ్ ఎ లాంగ్ ఇన్నింగ్స్.... కన్నింగ్ బాస్టర్ బట్ ఎ వెరి యూన్ ఫుల్ ఫెలో....’

అరెంటుగా పోను వచ్చింది.

ఫ్యాక్టరీలో అగ్ని ప్రమాదం :

స్వర్గం నుండి నరకానికి....

కారులో పడుగెత్తాడు చినబాబు.

షిప్పింగ్ విభాగంలో నిష్పంటకుంది. ఆ పాటికే ఫెరింగ్సు వచ్చి పోరాడుతున్నాయి. వర్కర్లు కూడా సాయపడుతున్నారు.

నలభై నిమిషాలలో నిప్పు పూర్తిగా ఆరిపోయింది. కాని చినబాబు మనసులో సందేహం రాజుకుంది. ఈ ప్రమాదం దానంతట అది జరిగిందా, లేక,.... ఎవరినైనా కల్పించారా? అయితే ఎవరు? ఎవరు?

ఎగుమతి కని నిర్దేశించిన అక్షరూపాయల సరుకూ, ఒక పేనూ కాలి పోయాయని మరు రోజు తెలిసింది. ఇన్నూస్ చేసిన పేగనుక.... నష్టమేమీ లేనట్లు లెక్క—

మూడు రోజుల తర్వాత ఏదో పని మీద వచ్చిన మధు—
“ఆ అగ్ని ప్రమాదం సూర్యం యూనియన్ వాళ్ళు చేశారేమో.... నాకు తెలిసింది—” అన్నాడు.

“ఆదారాలేమిటి?” అని అడిగాడు చినబాబు.

“ఇలాంటి వాటికి ఆదారాలు దొరుకుతాయిటండీ....” అని

అన్నాడు మధు.

‘ఇడియట్.... నిన్న రాత్రి కాంపౌండ్ గోడవతల చెత కుండీలో ఒక పెట్రోల్ కేన్ దొరికిందనీ, దానిని పేలి ముద్రల ఎక్స్ పర్ట్ దగ్గరకు పంపించానని తెలిస్తే ఏమంటాడో....’ అనుకున్న చినబాబు మాట్లాడలేదు.

మరు రోజు మధ్యాహ్నం సూర్యం యూనియన్ తో యాజమాన్యం వారి మీటింగ్ జరిగింది. ఎనిమిది నెలల నుండి వాయిదా పడుతూ వచ్చిన ఆ సమావేశంలో ముఖ్యాంశం రాత్రివేళ కార్మికులింటికి వెళ్ళడానికి బస్ సౌకర్యం కంపెనీ కల్పించాలి అన్న ఘాండు.

పై డిటెల్స్ మరణం దగ్గర నుండి ఎత్తుకుని సకారణంగా, సవినయంగా అనుకోరికను విశదీకరించాడు సూర్యం.

యాజమాన్యం తరపున ఫైనాన్షియల్ అడ్మినిస్ట్రేటర్ “వీలు లేదు!” అన్నాడు.

సూర్యం చినబాబును అడిగాడు.

“యాజమాన్యం అంటే ఒకటే ఆలోచన; ఒకటే నోరు;

అది అయిదు పదాల మాట్లాడదు—” అన్నాడాయన.

సమావేశం ముగిసింది.

ఆ రాత్రి యూనియన్ అసాధారణ సమావేశం జరిగింది. అర్ధరాత్రి దాకా తర్జన భర్జనలు జరిగాక ఈ కోరికను గమక వారం రోజులలోగా అంకగీరించకపోతే సమ్మె చేయవలసి వస్తుందని నోటీసు ఇవ్వాలి అని నిర్ణయించారు.

ఇంటి దగ్గర.... “ఏమండీ! నాకేదో భయంగా వుందండీ మీరీ యూనియన్ గొడవలో ఎందుకు దిగారండీ.... హాయిగా ఆ కర్నూలోనే వుంటే పోనేమో—” అని బెంగపడింది దుర్గ.

“చైతన్యం ఉన్న పనిషెవరయినా అన్యాయాన్ని ఎదుర్కోక వుండలేదు. అన్యాయం ఇక్కడే కాదు. కర్నూలులోనూ వుంది; కాన్పూరులోనూ వుంది. దాన్ని కనబడిన చోటల్లా ఎదుర్కోవాలి. లేకపోతే సంఘం ముందుకు నడవలేదు—”

“ఏమో బాబూ....”

“ముందు నీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్తగా చూసుకో.... బాబు చక్కగా బొద్దుగా వుండాలి. అనవసరమైన ఆలోచనలకు వెట్టుకోకు—”

వారం గడిచింది.

సూర్యం యూనియన్ ఇచ్చిన నోటీసుకు సమాధానమే రాలేదు.

వెంటనే యూనియన్ సర్వసభ్య సమావేశం జరిగింది.

అందరూ ఏకగ్రీవంగా సమ్మె ప్రతిపాదనను సమర్థించారు.

యాజమాన్యానికి సమ్మె నోటీసు పంపారు.

యాజమాన్యం వలకలేదు.

సమ్మె అగస్టు ఆరవ తేదీ ఉదయం మొదటి షిఫ్టు ప్రారంభమైంది. నాలుగు వందల మంది కార్మికులలో రెండు వందల తొంభై మంది సమ్మె చేశారు.

మధు చిన బాబును - కలిశాడు : - “చూశారా! నేను అప్పుడే చెబితే, మీరు వినిపించుకోలేదు—” అని ఎగసన దోశాడు.

ఆ సాయంకాలానికి సమ్మె చేస్తున్న వారందరూ సస్పెండ్ చేయబడ్డారు.

-మూడురోజులు అయింది. పరిస్థితిలో మార్పులేదు. దై ర్యం గా వుండండి....మనం కోరుతున్న కోరిక సబబయినది. తప్పకుండా జయిస్తాం. నాల్గింట మూడు వంతుల మంది మనతో వున్నారను-
అనగానే

“మా కేవిటండా భయం! మీలాంటి వాళ్ళు ముందర నిలిచిపోతే గాని గడగడలాడించేయ మేటండా.... ఇన్నాళ్ళు ఆ కేడీగాడు మా నాయకుడు నాయకుడు అని నమ్మి మోసపోయాంగాని....” అన్నాడు అప్పన్న.

అయిదోరోజులోకి వచ్చింది సమ్మె. పరిస్థితి ప్రశాంతంగా వుంది. ప్రముఖ దినపత్రికలన్నీ సమ్మె వార్తను స్థానిక పత్తల క్రింద ప్రకటించి సంతృప్తి పడ్డాయి.

ఆరురోజులలో ఒక్కరోజు అయిన సూర్యం గాత్రం ఒంటిగంటకు తక్కువగా ఇంటికి వెళ్ళలేదు. ప్రతిరోజూ మీటింగులు, కార్మికులను వాళ్ళ ఇళ్ళ దగ్గర కలుసు కోవడం, మరీ ఇబ్బందిగా వున్న వాళ్ళకు యూనియన్ ఫండ్ నుంచి అడ్వాన్సులు ఇవ్వడం, నగరంలోని ఇతర సంస్థల యూనియన్ నాయకుల్ని కలిసి వారికి పరిస్థితి తెలియజేసి వారి సహకారాన్ని అభ్యర్థించడం- ఇట్లా రోజుకు ఇరవై గంటల చొప్పున వనిచేస్తున్నాడు సూర్యం.

దుర అందోళన నానాటికి పెరిగిపోతోంది.

“ఏమీ ఫరవాలేదమ్మాయ్!.... మా ఉద్యమం విజయాన్ని సాధిస్తుంది. కార్మికులు చెక్కు చెదరకుండా వున్నాం.” అని అంటుంటే బాగా అలసిపోయిన అతడి మొహం ఉత్సాహంతో వెలిగి పోయేది.

అట్లా ఆరోగ్యం పాడు చేసుకుంటున్నందుకు అతడిని నుండ లించాలో, నలురికీ చుంచికోసం నిద్రహారాలు మాని శ్రమిస్తున్న అతడిని అభినందించాలో తెలియని దుర్గ - అతడిని అక్కన చేచ్చునికుని నెమ్మదిగా వేళ్ళతో తల దువ్వి నిద్ర పుచ్చేది.

“అమ్మ ఒడి ఇలాగే వుండేదేమో-” అనుకుంటూ నిద్రలోకి ఒరిగి పోయేవాడు సూర్యం.

ఒక్కసారి ఆమె పొటమీద ప్రేమగా ముఖాన్ని దుద్ది-
“ఏమంటున్నాడు అబ్బాయి?” అనేవాడు-.

“తండ్రిగారి తిరుగుశేమీ బాగులేవంటున్నాడు—” అనేది దుర్గ.

“తాగుడూ జూదమూ— మానేయమంటున్నాడా?”

“మీరలాంటి వారు కాదు. నా బంగారుకొండ!” అని ముద్దు పెట్టు కునేది దుర్గ.

ఇంత అగ్ని పరీక్షలోనూ ఆమె సన్నిధి చలిజేందరలావుండేది సూర్యానికి :

—తొమ్మిదవరోజు రాత్రి.

గాజు వాకివేపు రెండు మీటింగులు పూర్తిచేసి సూర్యమూ. అప్పన్నా, ఇంకో ఇద్దరూ సైకిళ్ళ మీద వస్తున్నారు.

హార్బర్ ఛానెల్లో ఫెరిలైజర్ బెల్ దగ్గర ఒక నౌక నిలబడి వుంది. దానికెదురుగా రెండు యుద్ధనౌకలున్నాయి దూరం. నుంచి ఒక లాంచి నీళ్ళను చీల్చుకుంటూ వస్తుంది. కోటి దీపాలూ, నీటిలో దీపాల ప్రతిబింబాలూ అది వేరే లోకమో అనిపిస్తున్నాయి.

సూర్యం బృందం దాటారు. అక్కడి నుండి రోడ్ ఎడమకు మలుపు తిరిగి నేవల్ బేసంతా చుటుకొని వస్తుంది.

ఆ రైల్వే బ్రిడ్జి పక్క రోడ్ దాటారు.

హఠాతుగా వదిలించి, ఇరవే మంది వారి మీద దాడి చేశారు. కర్రలతో, ఇనుప వూచలతో కొట్టసాగారు.

సైకిళ్ళ మీద నుండి వదిలిపోయారు. చేతులతో ప్రతిఘటించడోయారు కాని సాయుధులైన ప్రత్యర్థుల దెబ్బకు తట్టుకోలేక నేలకొరిగారు.

వాళ్ళని చచ్చేలా కొట్టాలనుకున్నారుగాని ఈ లోగా దూరంగా లారీ హెడ్ లైట్స్ కనిపించడంతో దుండగుణ పారిపోయారు.

లారీ ఆగింది :

రకపు మడుగులో స్పృహలేకుండా పడివున్న నలుగురినీ ఆట్రక్లోని వారు తీసుకెళ్లి కింగ్ జార్జి హాస్పిటల్లో చేర్చారు. పోలీసులకు చెప్పారు.

పోలీసులు ఆచోటికివెళ్లి చూడగా ఒక ఇనుప వూచ దొరికింది.

పక్కన పొలాలో పాదాల ముదలా కనిపించాయి.

ఆ రాత్రి సూర్యం, ఇంటికి రాక పోవడం—దుర్గకు అర్థం కాలేదు.

“ఎంత మీటింగయినా, ఏమయినా సూర్యం రాకుండాపోదే-
ఈనాళ్ళలో ఒకరిని నిడిచి ఒకరం ఇరవే నాలుగంట లెప్పుడూ
వుండలేదు.. నాలాగే ఆయనకూ చిన్న నాడే తల్లి తండ్రి కరువయ్యారు.
ఎడారిలో మొక్కలంబుద్దమూ... ఒకరికొకరు ఒయాసిస్సులమయ్యాం
అమ్మో ఆయనకేమీ కాకూడదు, ఏమీ అవదు....” అయినా తెలవారి
పోయింది. నిన్న పొద్దుననగా వెళ్ళారే.... ఒకగంటయినా ఇంట్లోకి
రాకుండా వుండని మనిషి ఏమయినట్లు.. ఏమయినట్లు!”

ఆస్పత్రిలో ఎప్పుడెన్నీ వార్డులోకి తన బంధువును చేర్పించ
డానికి వెళ్ళిన భద్రయ్య అనే కార్మికుడు - అక్కడ తప నాయకుడు
సూర్యం, ఇంకో ముగ్గురూ వుండడం చూచి భయవిహ్వలు దయ్యాడు
కాప్పేపటికి తీరుకుని దగ్గర్లోవున్న తోటి కార్మికుల ఇండ్లకు వెళ్లి
చెప్పాడు. వాళ్ళలో ఇద్దరు సూర్యం ఇల్లు వెతుక్కుంటూ వచ్చారు -....

రాత్రి పదయినా చినబాబు ఆఫీసులోనే వున్నాడు.

షరిస్థితి చేయడాటి పోతున్నదా.... అన్న సంశయం మొద
లయింది. తాతయ్య, నాన్నల హయాంలో ఇలాంటిది రాలేదు. నాన్న
గారి నడుగుదామంటే ఆయన ఆరోగ్యం అంతంత మాత్రంగా
వుంది. ఆ వెధవ వ్యాన - వాళ్ళ డిగింది ఇచ్చేస్తే పోయి వుండేది -
కాని అనవసరంగా ఆ ముసలి వెధవ ఫైనాన్సియల్ అడ్వయజర్.
మాట కొంత, అనవసరంగా సూర్యానికి ప్రాముఖ్యం పెరిగి
పోతుండేమోననే శంక కొంతా కలిసి - ‘నో!’ అనాల్సి వచ్చింది.... ఈ
తొమ్మిది రోజులో ప్రొడక్ష్న్ లాన్ రెండున్నర లక్షలు దాటి
వుంటుంది.. అంతకన్నా ఘోరం.. ఆ అగ్ని ప్రమాదానికి కారకుడు
మధుసూదనం అని తేలడం....

బజర్ మోగింది. “సార్ : యూనియన్ లీడర్ మధు మీ
కోసం వెయిట్ చేస్తున్నారు....”

ఎదుట వచ్చి కూచున్నాడు మధు.... అవీ ఇవీ అయ్యాక....
“సార్ : మీరు ఇంకా వూరుకుంటే లాభం లేదు. ఇంకో యాభై
పేలివ్వండి.... ఇరవే నాలుగంటల్లోగా అందరూ డ్యూటీకి హాజరయి
పోయేటూ చూసాను...”

“మిస్టర్ మధు : మీలో సతా వుంటే ఈ సమ్మె ఇన్నాకు
సాగి వుండేదికాదు...”

“అదేవిటి సార్....”

“మొదట ఇరవై వేలు పట్టు కెళ్ళారు. దాని వల్ల ఏమీఫలితం కనబడ లేదు. ఇంకాయాభై కావాలంటున్నారు.... ఆ సూర్యం దబ్బు లేకుండానే ఇంత చుంది నెట్లా కూడ గట్టుకో గలిగాడు?....”

“ఇంకెక డి సూర్యంసార్.. అయిపోయింది అతడి వని....”

“అంటే? వాట్ డుయు మీన్?”

“అబ్బే....అదే....తొమ్మిది రోజులయిందికదా.... వర్క ర్పంతా తిరగబడు తున్నారు....”

తల అడ్డంగా వూచాడు చినబాబు.

ఉ తచేతులతోనే వెనక్కు వెళ్ళాడు పుదు.

“హోర్ ఫెలో..హిస్ గేమ్ ఈజిప్!” అనుకున్నారు చినబాబు-

-అఇద్దరు కార్మికులు వచ్చి సూర్యం ఆస్పత్రిలో వున్నాడని చెప్పగానే దుర్గమనసంతా ఖాళీగా అయిపోగా, పరుగుత్తుకెళ్ళి ఆయన్ను చేరి పోవాలని మెట్లు దిగబోయి, తడబడి అయిదారుమెట్లు జారి, దొర్లింది.

సూర్యం ఏ ఆస్పత్రిలో వున్నాడో ఆ ఆస్పత్రిలోనే ప్రసూతి వార్డులో ఆమెను చేర్పించారు.

డిప్యూటీ సూపరింటెండెంట్ గుప్తా, సుదర్శన ప్రసాద్ కు ఫోన్ చేశాడు: “ప్రసాద్ సాబ్, మార్నింగ్! పొద్దున్నే అన్ ప్లెజంట్ న్యూస్ ఇస్తున్నందుకు క్షమించండి....

“వాటిటిట్ గుప్తా!”

“నిన్న రాత్రి పది,పదిన్నర మధ్య పేరలెల్ బ్రిడ్జెన్ వద్ద మీ స్ట్రైయికింగ్ యూనియన్ నాయకుడు సూర్యాన్ని అతడి అనుచరులు ముగిరినీ సృహ తప్పేలా ఎవరో కొట్టారు....

“వాట్!” అని ఎగిరిగెంతేంత పని చేశాడు సుదర్శన ప్రసాద్. సూర్యాన్ని కొట్టారా....ఎవరు? ఎవరు చేసిందా పని....!”

“ఇంకా నిర్ధారణగా తెలియలేదు....కొన్ని “క్లూస్” దొరికాయి వుయ్ ఆర్ కోజింగ్ ఇన్....ఇంకో ఇరవై నాలుగంటల్లో తెలుతుంది.

“ప్లీజ్! విషయం తెలగానే నాకువెంటనే చెప్పండి మిస్టర్ గుప్తా!”

“సూగ్ సర్!”

“గుప్తా! సూర్యం ఎక్కడున్నాడు? ఎలా వున్నాడు..”

“కె.జి.హెచ్ లో వున్నాడు. పల్లిపుల్ ఫ్రాక్చర్స్.... హెవీ బ్లీడింగ్.... బెయిన్ డేమేజ్ ఏమీలేదుకాని ఇంకా అన్ కాన్షస్ గా వున్నాడు....”

చినబాబు తీవ్రమయిన ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఆస్పత్రి సూపరిం టెండెంట్ కు డయల్ చేశాడు.

ఆ రోజు సాయంకాలానికి దుర్గకు స్పృహ వచ్చింది....
“ఏడీ.... సూర్యం ఏడీ.. ఎక్కడున్నాడు ఎలా వున్నాడు....”

“ఉన్నారమ్మా.... దెబ్బలు తగిలాయగాని భయం లేదు. మీరు బలగత పడకండి.... అంది నర్సు....

దుర్గ సళ్ళీ అటు పెరికువ ఇటు మగతకానిస్థితిలోకి జారింది.
.... ఏమిటి హాయి.... తనకు శరీరమే లేనట్లుగా తేలి పోతున్నదే.... అయ్యో.... తన కేదో గుచ్చుచుంది.... “పరవా లేదమ్మా” అంటూ తన్ను హృదయానికి హత్తుకుంది.... ఎవరది- అమ్మ కదూ. అబ్బే కాదు కాదు.... సుధక్కయ్య హత్తుకున్నదే హత్తుకుని.... అమ్మో.... ఊపిరాడం లేదు, గొంతు పిసికేస్తూంది.. గొంతు పిసికేస్తూంది.... కడుపులో శూలాలు గుచ్చుతోంది.... దేవీ.. తల్లీ.... అమ్మా....

“అమ్మాయండీ!” అంది ఆ డెలివరీ అటెండయిన హాస్ సర్జన్ బ్రహ్మరాంబి....

దుర్గకు తెలివొచ్చి చూసుకుంటే పక్కన.... నల్లటి జుత్తుతో అమాయకంగా కళ్ళు మూసుకుని నిద్రపోతున్న పాపాయి.. చుట్టసటి రోజు ఉదయం కళ్ళు తెరిచాడు సూర్యం....

గుడ్డివాడికి చూపు ఎచ్చినట్లు అంది.

“దుర్గ.... ఏడీ” అని సైగ చేసి అడిగాడు.

ఆ వార్డుకు ఈ వార్డుకు పుధ్య తిరుగుతున్న మిత్రుడొకడు
“మీరు తండ్రి అయ్యాడు! అమ్మాయి పుట్టింది!” అన్నాడు.

అన్ని బాండేజీల పుధ్య అకడి కళ్ళ మెరిశాయి.

“దుర్గా.. దుర్గా!”

సూర్యం కళ్ళ మూసుకున్నాడు.

ఒక్కరోజు వ్యవధిలో ఆ మిగిలిన వందాచిల్లర మండి

తామూన మ్మెలో చేరుతున్నామని యాజమాన్యానికి రాసిచ్చారు.

—“సార్!”

“హలో మిస్టర్ గుప్తా! ఎవీ మ్యాన్....?”

“ఎస్సార్.... మొన్న రాత్రి సూర్యంని కొట్టింది మధు సూదనం తాలూకు మనుషులేనని తేలింది.... అతడి ముఖ్య శిష్యుడయిన గవర్రాజు ఇంట్లో రక్తపు మరకలున్న ఐరన్ రాడ్స్ అవీ దొరికాయి. ఫుట్ ప్రింట్స్, ఫింగర్ ప్రింట్స్ అన్నీ సరిపోయాయి. గవర్రాజు ఒప్పేసుకున్నాడు.

“ఐస్సీ!”

“మొన్నటి ఫెర్ కేస్, ఇదిగో.... ఇదీ కలిపి మధుసూదన రావుని కన్నడిలోకి తీసుకుంటున్నామండీ....

“ప్రొసీడ్!” అన్నారు చినబాబు.

—అడ్మిట్ అయిన వారానికి సూర్యం లేచి కూచో గలిగాడు.

అతడి మంచం పక్కనే దుర్గ కూచుని వుంది. ఆమె చేతిలో పాపాయి వుంది.

“చిన్నారి ఎవరి పోలిక?” అని అడిగింది దుర్గ....

“వాళ్ళమ్మదే ఆ అందం—” అన్నాడు సూర్యం—

“అబ్బే నాదేమందంలే తల్లీ.... మీ నాన్నగారి ఆ గడ్డమ్మా, లోతుకు పోయిన కళ్ళూ, కిరీటంలా ఆ కట్టూ.... అదీ అందం అంటే!” అంది దుర్గ పాపాయికి నాన్నను చూపిస్తూ.

ఎంటుకో బోసి నోటితో నవ్వింది పాప.

“అమ్మ దొంగ! నువ్వు అమ్మ పార్టీయేనా యేమిటి—” అన్నాడు సూర్యం పొంగిపోతూ....

ఈ లోగా “కార్మికుల ఐక్యత జిందాబాద్.... సూర్యం బాబు జిందాబాద్—” అని కేకలు వినిపించాయి.

ఆ వెంటనే “ష.... ఇది అస్పత్రి! గొడవ చేయకండి—” అన్న నర్సు హెచ్చరిక వినిపించింది.

“సార్.... సార్ మనం గెలిచాం సార్! మన డిమాండ్లన్నిటికీ యాజమాన్యం ఒప్పేసుకుంది సార్.... ఇదిగో కాగితం—” అంటూ వారిచ్చిన కాగితం సూర్యం చదివాడు.

అది తనకే రాసింది.

రెండవ పిప్ కార్మికులకు రాత్రివేళ ఉచిత బస్ పౌకర్షం కల్పిస్తామనీ, సస్పెన్షన్ నోటీసులు ఉపసంహరించబడినాయనీ, కార్మికులు అందరూ వనులోకి రావల్సిందిగా కోరుతున్నాననీ, కామేశం వంటి అన్యాయం జరిగిన కేసులన్నిటినీ పునః పరిశీలిస్తాననీ వుండి అందులో.... చివర “మీరు త్వరగా ఆరోగ్యం కోలుకోవాలని షునసారా కోరుతున్నాను—” అని వుంది.

ఆ క్రింద వయొలెట్ సిరాతో “బి. సుదర్శన్ వ్రసాద్—” అన్న సంతకం వుంది.

పూలమాలలయితే తెచ్చారు గాని కార్మికులు సూర్యాదికవి వేయలేకపోయారు.

వాళ్ళభిమానం చూచి దంపతులిద్దరి కళ్ళూ చెమర్చాయి.

“మీకిత పెద్ద కుటుంబం వుండని నాకు తెలియదు. సుమండీ!” అంది దుర్గ....

సవ్వాడు సూర్యుడు. నెమ్మదిగా పాపాయి అర చేతిలో తన వేలిని వుంచాడు. పాపాయి అరచేతిని చూసుకుంది. తన వేలిని గట్టిగా పట్టుకుంది.

“ఓహో దుర్గా! నిజానికి వ్రపంచమంతా ఒక పెద్ద కుటుంబం. అందులోని బలహీనలంతా పాపాయిలు. వాళ్ళు చేయూత నివ్వాలి నడక నేర్పించాలి. పరుగులు నేర్పించాలి.”

“మళ్ళీ లెక్కర్ మొదలెట్టేశారు మీ నాన్న, చూశావామ్మా?” అని ఫిర్యాదు చేసింది దుర్గ పాపాయితో.

“ఈనాన్న ఎప్పుడూ ఇంతేకదమ్మా సమతా?”

ఒక్క నిమిషం తెలబోయింది దుర్గ. నవ్వేసింది “చూశావా తల్లీ! తనే నీకు పేరు పెట్టేసి నిన్ను తన పార్టీలో చేర్చేసుకుందామనీ ఎత్తు వేస్తున్నారు మీ నాన్న!”

పాపాయి అమ్మకేసి చూసింది.

“జీవితంలో వెలుగే ఎక్కువ”— అనుకుంది వాళ్ళమ్మ.

[అయిపోయింది]

కాలతున్న చేంతాడు

శివల జగన్నాథరావు

అవతలి పడుతున్న ప్రాణంతో అణచుసారిగా అత్తనాదం చేసిన జంతువులా సోదాకాయ కీచునున్నాది. అదందుకొన్ని పెద్ద మనిషి గుటగుటా తాగిచ్చేసి, పొంటు జేబులొంచి దాని దన తీసి చ్చాడు.

దబ్బులు గలాపెట్టెలోపడేసి రాజు తలెత్తి అటుచూసి నట్టా ర్చేడు. కళ్ళలో ఆత్రం, మనసులో పిదానం.

“ఇదిగో! రెండు పక్కపొట్టాలివ్వు!”

“ఆ పచ్చరిటిపళ్ళు అరదజనిస్తావా?”

“లిమ్మా ఓటి కొట్టవోయ్!”

“ఏయ్! ఈ చాక్ లెట్టు ఒకటి వ్యా!”

రాజు చేతులు చకచకా పని చేస్తున్నాయి. మనసు అంత ఉత్సాహంగా లేదు. వాళ్ళని సంపించి సర్దుకుని కూచున్నాడు. బేరాలు వస్తే సర్దుకుని కూచుండికిలేదు. చాలాపేగలగా పనిచెయ్యాలి. ‘మెరుపులా కనిపించాలి వాళ్ళకి’ ఇది నారాయణ మాట! అట్లా కనిపిస్తేనే చకచకా అమ్ముడయిపోతాయట సర్దుకులు! వ్యాపారం బాగా పుంటాడట!....”

నారాయణ పూర్వం....అంటే, తనకీ బడ్డీమీద చోటుయిచ్చిన ఆరంభంలో అలాంటి మాటలు, అదెదో తొలిక మంత్రలాగా చెప్పేడు.

“నీకు నేను ఏ వుద్దేశంతో ఈ పనిస్తున్నానో, అట్లాగే నా వుద్దేశాన్ని నిలబెట్టాలి!! వ్యాపారం అంటే మాటలుకావు! ఎంత చురుగ్గాచేస్తే అంతగా పుంజుకుంటాడి!....” అని చెప్పేడు నారాయణ

ఒకనాడు తను ఆతని దగ్గరికి వెళ్ళి తిండికి జరగడం కష్టంగా
వున్నాడని చెబితే....

ఈ వూళ్లో, తనున్న వాడలోనే నారాయణ వున్నాడు.
ఆతనికి బిడ్డి వున్నాది. ఇంకో హొబిలూ వున్నాది. పెద్ద డాన్
కళ్ళు రెండున్నాయి. రెండు వ్యాపారాలు....ఒక ఇంటిమీద అద్దె
కలిసి బాగానే ఆదాయం వస్తుంది.

తను కనిపించి చెయ్యి చాచినప్పుడల్లా నారాయణ యెంతో
కొంత పెసాయి ఎడేపేవాడు చేతిలో.

ఒకసారి అడిగాడు: "ఇదగో! నీ బాబ్బా, అమ్మారేరేమిటా?"

తల ఎద్దంగా తిప్పేడు తను "లేరు" అన్నట్టు....

"నువ్వు పుట్టేసరికి నచ్చేరేమిటా, ఆళ్ళు?"

"అవునండీ...."

"మరయితే గలికి, ధూకి పెరిగేవా?"

"ఏదో తమలాంటి మారాజుకండగా .... ఒకరివగ్గర అన్నం
అడుక్కునీ, ఇంకోరి అరుగుమీద ఎడుక్కొనీ...."

"బిడకెళ్ళా లసిపించలేదట్రా, నీకూ?"

"అసిపించండీ! కానయితే ఎలాగ? పుస్తకాలు ఆయ్యా
ఎలా వస్తాయండీ? నాకు సదువు వచ్చేదీ రాసి లేదండీ!"

నారాయణ అవిధంగా కొన్నిసార్లు కిందా మీదా ప్రశ్నలు
జేసి, "వీడి సంగతేమిట? ఎలాంటివాడని" సమాచారం రాబట్టుకుని
బాగా ఒక నిర్ణయానికి వచ్చేక, తన కొట్టుమీద కూచుని సయకులు
అమ్మే పని ఇచ్చేడు.

"నీమీద నమ్మకంతో నేనీ పనిస్తున్నాను! నా నమ్మకాన్ని
నిలబెట్టాలి! నువ్వు నాకే చూపిస్తావీ కాకపోయినా.... నీకి బిడ్డి కొలు
విస్తున్నానంటే .... అది నీమీదెంత విశ్వాసం చూడు! నీ బీద
తనెమీద జాలి, నీ విజాయితిమీద ఇశ్వాసం నాకుండబట్టేగదా?
ఏంటావు?...."

బుర్ర వూపేడు తను.

బుర్ర వూపేడు రాజు, "ఆ పుస్తకం ఇవ్వు!" అన్న ఆసా
మీని చూసి, ఇచ్చేడు. ఆతనా పుస్తకం అట్టచూసి కళ్ళు వెదల్చు
చేశాడు. పేజీలు గబగబా తిరగవేసాడు. మొహం చెమటపట్టిందత

వికి. “అదెకిసావా ?”

“రేం డూపాయలు కట్టాలి! అతర్వాత పుస్తకానికి వసిహేను పెసాలు!” చెప్పిడా వివరాలు!

అతనా డబ్బులిచ్చేసి, పుస్తకం తీసుకువెళ్ళేడు.

రాజు బిడీమీద తోరణాలా వేలాడుతూన్న పుస్తకాల్ని చూసేడు. డిటెక్టివ్ పుస్తకాలు. పెక్కు పుస్తకాలు .... అబ్బలమీద రంగులు కళ్ళు మిరుమిట్లు గొలిపేలా వున్నాయ్! బొమ్మలు గుండెని పట్టు తప్పించేసి జారిపోయేలా కనిపిస్తున్నాయి!

పుస్తకాల్ని కళ్ళతో, చేతుల్తో తడివేడు రాజు. వయసు ఒంట్లోకి చేరకముందు “అవి” “అవేమిటో” అనిపించేయ్! వయసొచ్చాకా “అవి” తలపుల్ని తలుపులుకట్టి పిలిచేయ్! ఒంట్లోనెత్తురు వేగంగా వరిగె తేది! గొంతు దాహంతో ఆరిపోయేయ్!

చుట్టూ చూసేడు. దాహం పట్టించేవీ తన దగ్గరే వున్నాయి! దాహం తీర్చేవీ తన దగ్గరే వున్నాయి! ఒకసారి సోడా తీసి తాగేడు! కొంత మనశ్శాంతి అయినాడీ! లిమ్కా తాగే అదృష్టం లేదు! డబ్బు లెక్కువ కట్టకోవాలి, నారాయణకి !! తను సినీమాలు అప్పులు చూడకముందు, గోడలమీద సినిమా బొమ్మలు చూసే, చేతుల్తో తడివీ కొంతవరకూ తృప్తిపడేవాడు.

ఈ పుస్తకాలతో అనుభవం అలాగే వున్నాడీ! చదవడం తనకి రాదు! వ్హ! వస్తే ఎంతబావుణ్ణు! “పైనే ఇంత బావున్నాయే ఇంత ఆ సినీమా చూస్తే ఎంత బాగా వుంటాడో!” అనుకున్నాడు అప్పుడు. ఆ తర్వాత డబ్బులూ, వీలూ చిక్కినప్పుడు వెళ్ళిచూసేడు సినీమాలు! కానీ....ఇవీ! పుస్తకాలు చదవడం అనే కోరిక మాత్రం అలాగే వుండిపోయింది!! అదిగుండెలో నన్నగా రగులుతోంది!....

ఎండ ఎక్కుతోంది, క్రమంగా.

రాజు గుండెలో విచారం, ఆరాటం ఎక్కువౌతున్నాయి, రాదేం ఎప్పటికీనూ!! అసలు వస్తాడా?

నీట్టూర్పుతూ కూచున్నాడు. బస్సులు, లారీలూ, కార్లు చుమ్ముచు లేప, రోడ్డు నెళ్ళే వాళ్ళమీద పోసి, పోతున్నయ్.

“రేండు బీడీలివ్వు!”

ఇచ్చేడు. బిడ్డికో పక్కన వేలాడే చేంతాడు నిప్పుతో బీడీ

అంటించుకుని, డబ్బులిచ్చేసి, వెళ్ళేదతను. రాజు తనో బీడీ తీసి ఆ చేంతాడుకొనతో ముట్టించుకున్నాడు. బీడీ పొగ లోపలికి వెడితే ప్రాణం హాయిహాయిమన్నాది.

ఎండ ఎక్కిపోతోంది. తెము ఎంతవుతుంది? వదా? బిడి తెరిచి ఆప్పుడే చాలాసేపేందే! పద్దాటిపోతది!

రాజు విసుగ్గా చూస్తున్నాడు, ఎండలోకి, రోడ్డుమీదికి.

బిడీదగ్గరికి, బిడీలో పసువులు కావల్సినవాళ్ళొస్తున్నారు.

బిడీ దగ్గరికి, బిడీలో వున్నవాడి కావల్సిన వాడు మాత్రం రావటంలేదు! వ్వు! నోట్లో బీడీ కాలోంది.

బిడీపక్కన పేలాడుతోన్న చేతాడు కాలోంది.

రాజు గుండెలో కోరిక కాలోంది....

నిట్టూర్పు. సన్నగా మూలుగు. మనసు దొలిచిపేసే విచారం. గుండెలో అసంతృప్తి, అధ. కళ్ళలో ఎరుపు జీరలు.... మరోబీడీ.. ఇంకో బీడీ.... కట్ట కొల్పినా ఈ లోటు తీరమ! కానియ్యి దీనమ్మ... ఎన్నయినా వుత్తినే కాదు గద! డబ్బు లిచ్చేద్దాం పావుకారికి. మునుపటింత ముష్టిగా నేవు గద! ఎంతో కొంత ఆదాయం వాస్తోంది! ఎలాగో, ఒకలాగ, పాక అద్దెకి తీసుకునేనా తన కొంవలో తనుంటున్నాడు! తన అన్నం తను తింటున్నాడు!

గుడ్డిలో మెల్ల బతుకు!

అయితే.... ఒక్కటే యచారం!! ఈ బతుకుతోనే తనిలా ఎళ్ళిపోవాలా, కాటికి? తనకి సంపాదించే శక్తి వున్నాది. ఒంట్లో సత్తు వున్నాది! వయసున్నాది!....!!....

“నీకేంరా, రాజూ? నీ సితిలో నేనుంటే ఈసరికి అరడజను మంది గుంటల్ని సూసి వుండేవాణ్ణి!” అన్నాడు కనకం!

కనకం పంచరు కొడతాడు! వాహనాలన్నింటికీ!! చేత్తో, ట్యూబుతో!

మనుషులికీ, గాలి కొడతాడు, మాటల్తో!!

అది కనకం 'బిరురెటు!!'

“పోనీ....నీ సితిలో యివ్వటికెందర్ని చూపేవు?” అనడి గేడు, తను గొప్ప కుతూహలంతో!

వేళ్ళు లెక్కబెట్టి .... “రెండు .... అంతేరా! రెండేరా!”

అన్నాడు కనకం విచారంగా.

“బావున్నారాళ్ళు?”

“ఏటి? మొకలా?”

“వూ....”

“నీ మొకం! ఆళ్ళ మొకాలెందుకు మనకి? కాదు కదలా(వా? పుటోల్ని డింపుతా(వా?”

తనెంతో ఆళ్ళర్యపోతూ చూపేడు కనకాన్ని.

“మరయితే....”

“అదిగంతే! నూడు! వొంకాయలు నిగనిగ లాడూ నిండు గుంటే అడిగిన డబ్బులిచ్చే తీస్కుంటాం! మట్టగిడిసలు మజాగుంటే మారు మాటాడకుండా పుచ్చుకుంటాం!”

కనకాన్ని గొప్ప మహానుభావుణ్ణి చూపిస్తూ చూసేడు తనవ్వుడు.

“ఏంబోరా, రాజూ! పెళ్ళి పేస్కుందారాంటే డబ్బులేదు! “అద్దె మొగుణ్ణి” అవుతూంటానప్పుడప్పుడూను! ఏం చెయ్యను! ఏం? ఏంటలా సూ సన్నావు? నీకూ కావాలేంటి?”

ఎర్రబిడ మొహంతో బుర్ర వూపేడు.

“రై బో! రేపటికి రెడీగుండు.”

ఆరోజు....ఆ అనుభవం, తనని ఆ తర్వాత చాలా రోజుల దాకా ప్రళాంతంగా, నిబ్బరంగా, తేటగా వుండనిచ్చింది....

మళ్ళా....మళ్ళా రోవలేదో దొలవడం మొదలు పెట్టింది.

“కావాలి, కావాలి!” అనిపించింది. తనమీద తనకే విసుగేసింది. తనంటే తనకే ఆళ్ళర్యం పుట్టింపి!....ఎంత నిలదొక్కుకోబోయినా వుండడం చాలా కష్టమయింది!! మిఠాయి చూస్తే తినాలనిపిస్తుంది. ఓసారి తింటే, మళ్ళా కావాలనిపిస్తుంది.

అన్నం—నీళ్ళు—ఆడది—డబ్బు—

కోరిక మనిషి నీడ. వాడు పూర్తిగా కాలిపోయినప్పుడే అదీ అంతం అవుతుందంటే!!

కనకానికి చెప్పేడు తన గోడు. “రై బో” అన్నాడే గాని, రై బవరేదీసారి. “గురూ! కొంప మునిగింది! వూరో రెయిడింగు ఎక్కువగా వున్నాది! మనకింక గతినేదు!” అని చెప్పేసేడు కనకం.

వుసూరుమని నిట్టూర్చేడు. కనకం అదోలా నవ్వేడు.

“గురూ! ఈ సరిక్కొట్టు ఎందుక? సుబ్బరంగా పెళ్ళి చేసేస్తో! నీకేం? నాకంటే వయవే! గదా? మీ షావుకారికి చెప్పు! పనిచ్చినతే, మంచి పిల్లని కూడా యిస్తాను!” సరిహా యిచ్చేడు!

షావుకారికెలా చెప్పడం?....

కదిపితే కస్సుమంటాడే!

ఒక్క రోజు నిండా శావు ఇవ్వడే!

శావుంటే తను బిడ్డమీద వుండకపోవడం! అంటే తనకి స్వేచ్ఛ! సుఖపడడం! తను సుఖపడితే....ఒక్క రోజు....షావు కారు చూడలేడే!!

మరి తను జీతమంతా సుఖపడకపోతే అతగాడు ఒప్పు కుంటాడా? ఓర్పుగలదా?.... పెద్ద చిక్కే!! నారాయణ ససేమిరా ఒప్పుకోక! తను పెళ్ళి చేసుకొందికి! పెళ్ళయితే తనకి కూడా సా లెక్కువపుత్రాయి! బిడ్డమీద రోజంతా కూచోలేడు! వ్యాపారం నష్ట బోతాది! నారాయణే బిడ్డ ఎక్కాలి! అది అతగాడు చెయ్యలేని పని!! అవతలా హోటల్ చూస్కుంటాడా? ఈ బిడ్డయే చూస్కుంటాడా? తన చుట్టాలమీదాడికి నమ్మకం లేదని తనకి తెల్పు! ఓసారి ఆళ్ళ నెవుర్నో బిడ్డమీద కూచోబెడితే దివాలా తీసినంతా చేసేసేరుటాళ్ళ! దాంతో హడలిపోయి, చుట్టాలకోవడం పెట్టేసేడు! తనమీద నమ్మకం వుంచి బిడ్డ అప్పగించేడు! సాయంత్రం లెక్కలన్నీ కర్రకుగా చూస్కుంటాడు వచ్చి!! పావలా తేడా వస్తే పాతికసార్లు సాదిస్తాడు!! అంత వ్యాపారి!!

రోజు బుర్ర గోక్కున్నాడు.

ఆయనగారికి చెప్పేదేంటి?....తను అన్నం తింటాడు, ఆకలే సే! అదాయనకి చెప్పే చేస్తున్నాడా?....

కనకం తనకి తెల్సిన ఒకాయన్ని మధ్యవర్తిగా పెట్టించి, మాట్లాడించేడో పెద్ద మనషితో! అతడు కూరల వర్తకం చేస్తు న్నాడు. అతనికి నలుగురు కూతుళ్ళున్నారుట! పెద్దమ్మాయి గుమ్మడి కాయలాగుంటుంది! రెండోది నీటి వంకాయలా వుంటుంది! ఇంకో మూడో పిల్ల లేత బెండకాయ! నాలుగు-చిన్న టమోదో పండులా వుంటుంది, ఎర్రగా!

“నీకేంకొంప మునిగిపోయిందివ్వును!” అంటూ రాజుని
ప్రేడు అతను, రాజు తన పెళ్ళిగురించి చెబితే.

రాజు ఎందుకు చెప్పానా? అని మధనపడ్డాడు.

అక్రితం రోజే నారాయణ రెండోకూతుర్ని చూసుకొండికి
చివ్చినవాళ్ళు, పిల్లతండ్రి మొహంమీదే “మీపిల్ల వచ్చలేదుమాక”ని
బండబద్దలు కొట్టినట్టు చేప్పేసారు. దాంతో నారాయణ పిచ్చెక్కిన
బాడిలాకొప్పేపు యింట్లోనూ, కాప్పేపు తన పనివాళ్ళముందూ చిందు
చేసాడు.

రాజు “ముచ్చట” ని మొదలంటూ కొట్టిపారేశాడు : రాజు
న మిత్రుడు కనకంతో చెప్పుకున్నాడు తన బాధవి.

“నీకో పుపాయం చెప్పాను, గురూ! నేనియ్యక నీ బడ్డి
బుడ కూచంటాను. నువ్వు నీ డార్లింగ్ తో సిన్కాక్కోప్టేయ్ !
బంతే !! మీ షావుకారికి తెలవదులే! సాయంత్రం నువ్వు బడ్డి
కాడకొచ్చి : కూచో : మీ షావుకారప్పుడు గానీ బడ్డి కాడికి రాడు
వాదా ? ఎటంటావు ?”

“రైటో !” అన్నాడు రాజు పుత్రాహంతో.

పుదయం మామూలుగా బడ్డి వోపెన్ చేపేశాడు తను.
కనకం వస్తే బడ్డి ఒప్పుచెప్పామని, ఎదురు చూస్తున్నాడు. ఆడు తొర
గానే వస్తానన్నాడు, మరి : ఏంబో : యింతదాకా రాలేదు !!
ఏమైంది ?

రాజు గుండె విండిపోయిన కోరికతో, అత్రంతో చూస్తు
న్నాడు, కనకం రాకకోసం....

ఎండ ఎంతో ముడిరిపోయింది : రోడ్డు మీద రద్దీ మరీ
పెరిగిపోయింది. గాలి తుపాకి వేస్తే దొరక్కుండా పారిపోయిం
దెక్కడికో : వుక్క : చెవట : ఈ వూళ్ళో ఈ సవ్వత్రం కాదు
గానీ, వూరంతా వుప్పుగలే : వుమ్మదవే! దీనమ్మా...!” రాజు
విసుగ్గా, కోపంగా బుర్ర గోట్కున్నాడు. ఓ అటలాంటిది తీసి
విసురుకున్నాడు. బడ్డిలో ఫాను కరెంటు పోయి, అగిపోయింది!!

ఎవరెవరో వస్తున్నారు బడ్డి దగ్గరికి. కొంత మంది
బీడీలూ, సిగరెట్లూ, చుట్టలు కాలే చేంతాడుతో ముట్టించుకుంటు
న్నారు. అది కాతి, కాలి తరుగుతోంది. సురసుర కాలోంది....

రాజు ఇంకో బీడీ అంటించుకుని, చేంకాడుని నిర్లిప్తంగా చూసి వదిలేశాడు.

కనకం మాత్రం రావడంలేదు. వ్వు !

రాజు బీడీ దిగేడు. ఎండలో చెయ్యి కళ్ళకి వారగా అన్ని, దూరానికి చూసేడు. ఎవరో వాస్తున్నట్టుందే !! కనకం సడక లాగానే వున్నాడే !! తన తపస్సుకి మేచ్చి దేవుడు అకాశం నుంచి దిగి, నడుమకుంటూ తన దగ్గరికి వాస్తున్నట్టున్నట్టుంది. కనకం !! అవునవును అడే !! కనకంగాడే !! కనకంగాడి కనకం యిప్పుడు దేవుడే, తన పాలిట !!

రాజు గుండెలో చుక్కా సంతోషం ప్రవేశించింది, తలుపు తట్టుకుని. కళకళాడింది చునసంతా. వుషారుగా ఈలేపేడు, అమ్మయ్య! ఇంత సేపటికి ఈడికి తీరుబడి అయ్యిందన్నమాట! ఎదవకి! బాగా బద్దకం లావయిపోనాదీ చుద్దన! ఎంత అరాటం పెట్టేదూ తనని, వుదఱునించినూ! అస్సలు రాదనుకనీ, ఎంతో దిగాలపడి పోయేడు! పోనీలే వచ్చేదడే పదిపేలు!! ఇప్పుడింకా పద కొండు అవుతుందేమో! మేటినీకి చాలా తెముందేలే!

“ఏట్రా! కనకం? యింత సేపయిందేం? పొద్దున్ననగా వస్తా నన్నావూ? సూడా! నీ కోసం చూస్తున్నా నా కళ్ళు కాదుట కాచి న్ననె!”

కనకం నవ్వలేదు. నోరు విప్పలేదు.

అడుగులో అడుగేస్తూ వచ్చేడు!!

“ఏట్రా? ఏ తెండిరా? ఏం? ఒట్టో బావులేదేట్రా?” చెయ్యి కనకం చెప్పమీదా, పొట్టమీదా తాకించేడు వేడిగా ఏం లేదే! మరేమెందీడికి?

“కనకం! నోరిప్పురా? ఏ తెండిరా, నీకూ?” గాభరాగా అడిగేడు రాజు.

కనకం “వ్వు!” అని నిట్టూర్చి, రాజుని నిలుపునా చూసి, “రాజూ! నే నింతదాకా రాకపోడానికిక్కరణం ఏంటో తెల్పునా?” అన్నాడు. “వూ! ఏంట్రా?”

“నేన్నీ దగ్గరికి అస్సలు రాకండా వుండాలనే!”

“ఏంట్రా? మరిగ్గా చెప్పు!”

“వా సే నీకు నెప్పేయాలి! పెప్పక తప్పదు! ఎలా పెప్పను
నా నోటితోను!”

రాజు గుండె గుబిలుమన్నాది.

ఇందాక ప్రవేశించిన సంతోషం మళ్ళా వేగంగా వె
పోతోంది!! కనకం ఒక్క నిమిషం అగి అన్నాడు.

రాజు! నీ దురదృష్టం నిన్నింకా వాదలేదు! నీ కింక
సంతోషం రోజులు రాలేదు!”

రాజు నీర్పంగా అయిపోసాగేడు. నిలబడలేనట్టు వెళ్ళి బ
మీద కూలబడి పోయేడు. కనకం నిట్టూర్చాడు.

“రాజు! నీకు నిశ్చయం చేసిని ఆ అమ్మాయి.... నీతో
రోజు మేటిని సినీమాకి రాబోయే పిల్ల ఏం చేసిందో తెల్సా?... ”

రాజు చెవులు, కళ్ళు కనకంవై పే కేంద్రీకరించబడినాయి.
“... నిన్నరాత్రి యింట్లోంచి చెక్కేసింది! తెల్లారే సరికి పక్క
లేదు!! ఇంట్లోగాబరావడిపోయి, వెదికేడు! ఆపేటలోనే ఇం
కుర్రాడూ తన్నించలేదుట! ఇంక నేన్నీకు చెప్పక్కర్లేదు!”

కనకం అడుగులో అడుగేస్తూ వెళ్ళి పోతున్నాడు.

రాజు కళ్ళు కనకాన్ని చూస్తున్నాయి. కళ్ళల్లో కనకం
చెవుల్లో వాడిమాటలు.... గుండెలో కోరిక.... బడిముందు ఎవరె
..... వస్తున్నారు. వెడుతున్నారు.... చేంతాడు కాలోంది. కా
వాళ్ళకి నిప్పుయిస్తోంది. కాలోంది.....

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA115B122
పుస్తకం పేరు	కుటుంబ వీడియో మార్కుడు
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	95
పెద్ద సైజు పేజీలు	020
ఖాళీ పేజీలు	
లేని పేజీలు	
తయారు చేసినది	హెమా
పేజీలు విడదీసినది	హెమా
స్కాన్ చేసినది	K. DAVAR
పరీక్ష చేసినది	HEMA
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	6099